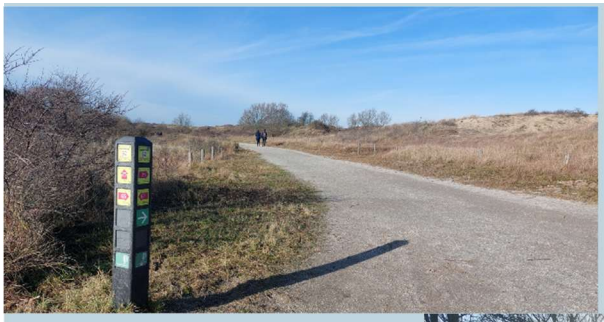
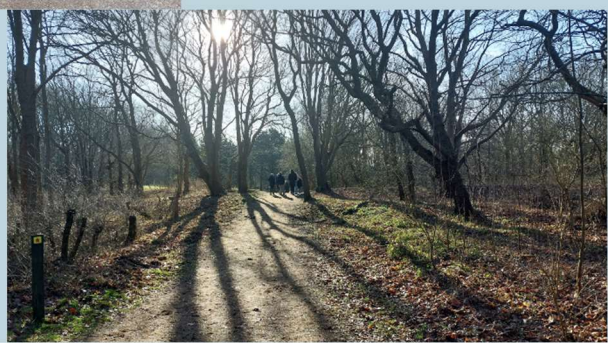

Bestemmingsplan Valkenhorst

Addendum Passende beoordeling

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0462787.100

3 juni 2025

www.anteagroup.nl

Bestemmingsplan Valkenhorst

Addendum Passende beoordeling

projectnummer 0462787.100

3 juni 2025

Auteur(s)
C. Schellingen

Opdrachtgever
Gemeente Katwijk
Postbus 589
2220 AN Katwijk

Gecontroleerd
T. Artz

datum	beschrijving	vrijgave
3 juni 2025	Definitief	E. Ode Weerninkg

Inhoudsopgave

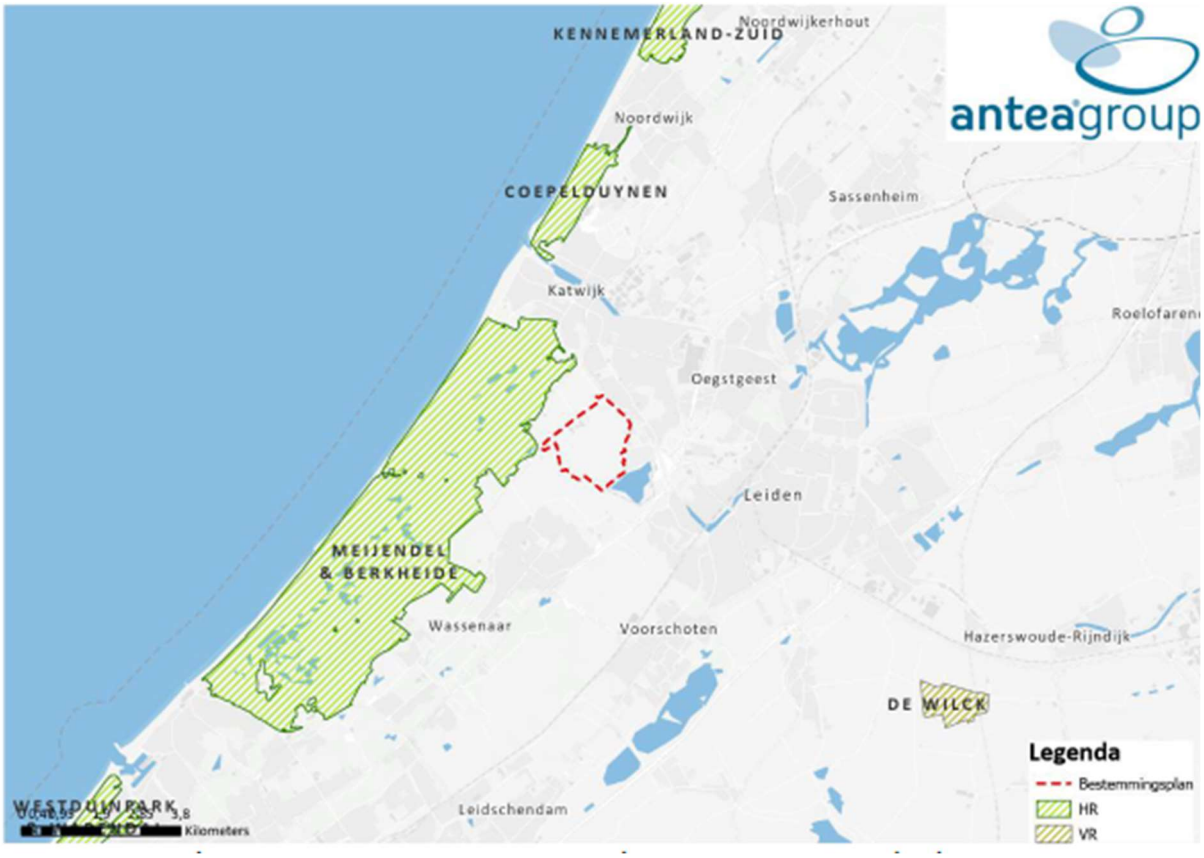
1.	**Aanleiding en leeswijzer**	**4**
2.	**Huidige recreatie**	**8**
2.1	Toetsing huidige recreatiedruk in Natura 2000-Beheerplan	9
2.2	Zonering recreatiedruk werkt	11
3.	**Analyse van bereik ommetjes en wandelingen vanuit Valkenhorst**	**13**
4.	**Beoordeling toename recreatie Valkenhorst**	**18**
5.	**Beoordeling toename hardlopers Valkenhorst**	**28**
6.	**Beoordeling toename honden Valkenhorst**	**32**
7.	**Conclusie toetsing N2000-gebiedsbescherming**	**36**
8.	**Voortgang ontwikkeling Mient Kooltuin en andere plannen**	**37**
8.1	Spreiding recreatie	38
8.2	Realisatie Mient Kooltuin is stap dichterbij	39
8.2.1	Concrete maatregelen voor groen en recreatie in de Mient Kooltuin	41
8.2.2	Overige maatregelen in de Mient Kooltuin	41
8.3	Ruimtelijke inpassing HOV Leiden-Katwijk	44
Bijlage 1 Onderbouwing wandelaars N2000 vanuit Valkenhorst		**46**
Bijlage 2 Kaarten verspreiding typische soorten		**47**
Bijlage 3 Hondenbeleid Berkheide, Meijendel		**48**

1. Aanleiding en leeswijzer

Bij besluit van 30 juni 2022 heeft de raad van de gemeente Katwijk het bestemmingsplan "Woongebied Valkenhorst" (hierna: Bestemmingsplan Valkenhorst) vastgesteld. Het Bestemmingsplan Valkenhorst beslaat een gebied van 475 hectare en maakt de herontwikkeling van de voormalige vliegbasis Valkenburg naar een gebied met 5.685 woningen, bedrijfslocaties en voorzieningen mogelijk.

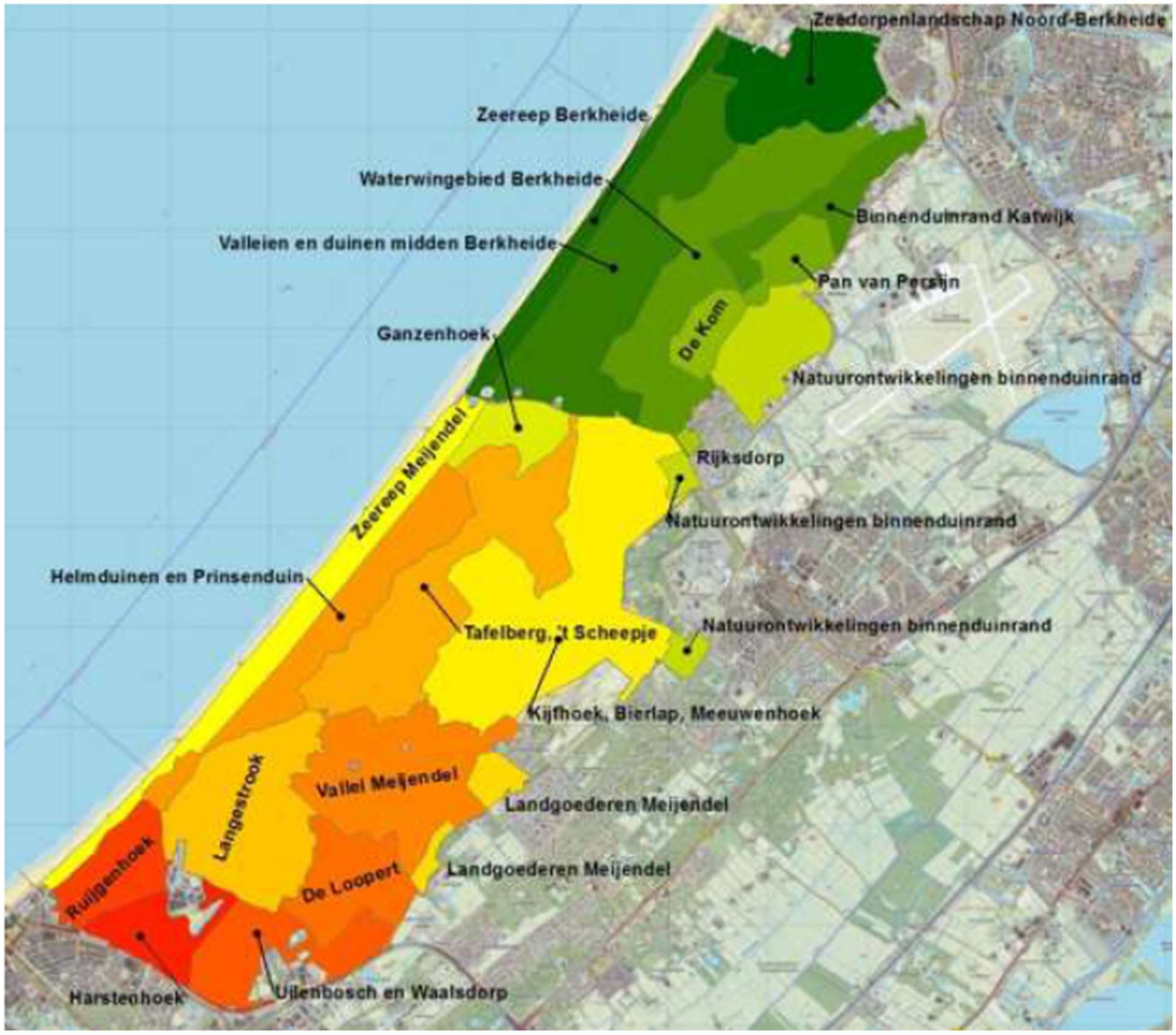
In dat kader zijn ten behoeve van de toetsing aan de Natura 2000-gebiedsbescherming twee rapporten opgesteld: een Passende beoordeling (Antea Group 29 juni 2022) en het Rapport Mitigerende maatregelen ten behoeve van het plan Valkenhorst (BügelHajema, 30 juni 2022), hierna te noemen Mitigatieplan.

In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied Valkenhorst ten opzichte van Natura 2000-gebieden weergegeven.

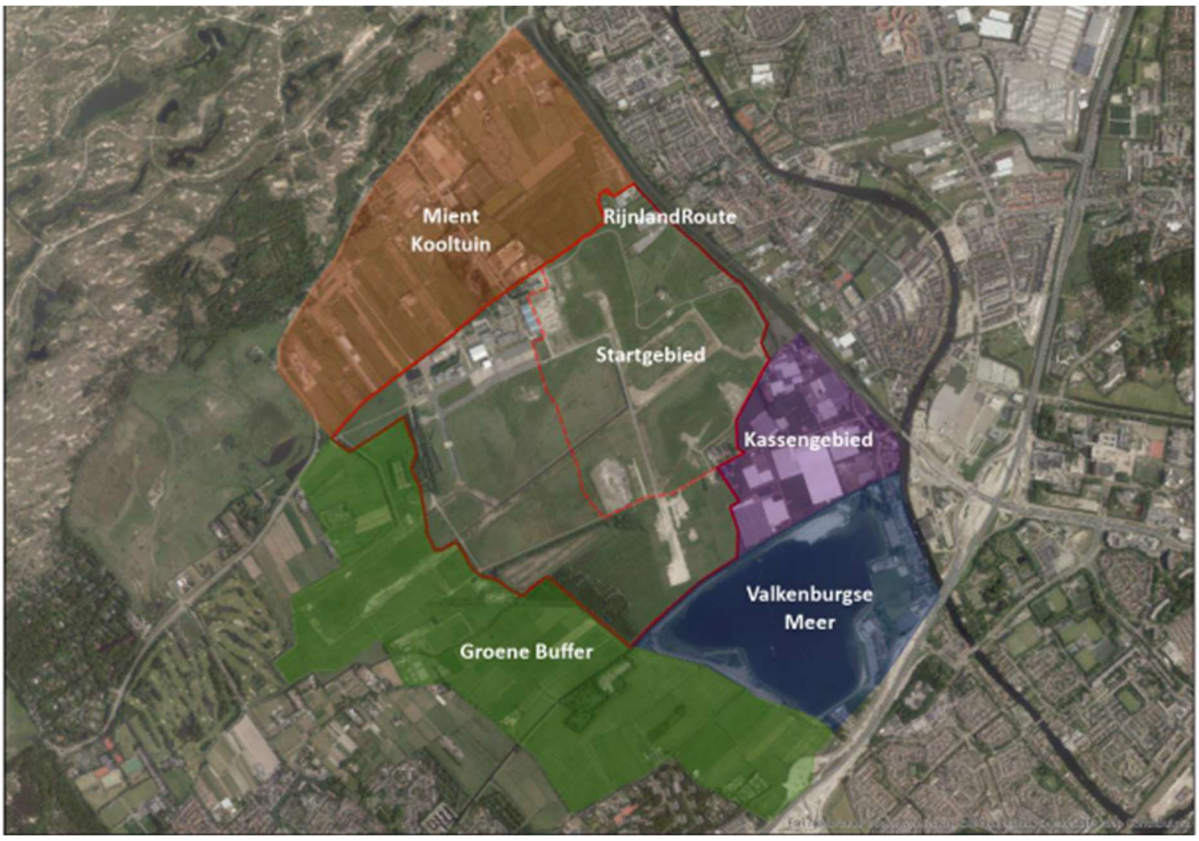
Figuur 1.1 Locatiekaart met weergave plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden.

Het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide ligt in de gemeenten Den Haag, Wassenaar en Katwijk in de provincie Zuid-Holland. Het Natura 2000-gebied bestaat uit het duinencomplex ten westen van Wassenaar en grenst in het noorden aan Katwijk aan Zee en in het zuiden aan Den Haag. Het Natura 2000-gebied bestaat uit twee gebieden: Meijendel en Berkheide. Binnen deze gebieden worden diverse deelgebieden onderscheiden (zie figuur 1.2).

Figuur 1.2 Ligging deelgebieden in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide (beheerplan).

In figuur 1.3 zijn de aan het plangebied grenzende gebieden benoemd. Aan de noordwestzijde ligt de Mient Kooltuin. Dit gebied moet in de toekomst ruimte bieden voor onder andere sport- en recreatievoorzieningen. In dit gebied zal een deel van de recreatie van de nieuwe woonwijk plaatsvinden. De zuidwestzijde van het (plan)gebied moet de Groene buffer vormen tussen Valkenhorst en Wassenaar. Tussen Valkenhorst en de A44 ligt het Valkenburgse Meer. In dit gebied kan ook (water)recreatie een plek krijgen.

Figuur 1.3 Aangrenzende gebieden van bestemmingsplan Valkenhorst (rode begrenzing).

In de tussenuitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 11 december 2024 (ECLI:NL:RVS:2024:5127) is geoordeeld dat het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan Woongebied Valkenhorst op een drietal punten nadere motivering behoeft met betrekking tot de N2000-gebiedsbescherming:

1. Het specifieke effect van hardlopers (r.o. 40.4);
2. Het effect van de toename van de recreatiedruk in het Natura 2000-gebied door de bewoners die vanuit de nieuwe woningen het Natura 2000-gebied zullen bezoeken tijdens ommetjes tot 5 km en wandelingen tot 10 km (r.o. 41.8);
3. Het effect van vermesting en vertrapping door honden (r.o. 42.3).

Deze drie punten worden in voorliggend addendum nader geanalyseerd. Het gaat om het effect op habitattypen en soorten die voorkomen in Natura 2000-gebied om vast te stellen dat er geen sprake is van significante effecten. De consequenties van deze nadere analyse voor de conclusies uit de Passende beoordeling komen tot slot in dit addendum aan bod en wordt de gevraagde nadere motivering gegeven.

Allereerst is gestart met een beschrijving van de huidige recreatie en de maatregelen die daarvoor in het Natura 2000-gebied al genomen zijn (hoofdstuk 2). Vervolgens vindt een analyse plaats van de te verwachten toename van de recreatiedruk op het Natura 2000-gebied, voor zover deze toe te rekenen is aan het plan Valkenhorst en is in beeld gebracht in welke delen van het Natura 2000-gebied die extra wandelingen zullen plaatsvinden (onderbouwing in een memo in bijlage 1 en samengevat in hoofdstuk 3).

In de hoofdstukken 4 tot en met 6 wordt specifiek ingegaan op de drie door de Afdeling bestuursrechtspraak benoemde punten. Ook is onderzocht of significante effecten al dan niet zijn uitgesloten. Net als in het Natura 2000-beheerplan[1] is het gebruik dat strijdig is met (andere) wet- en regelgeving hier niet getoetst. Op dat punt wordt ervan uitgegaan dat sprake is van effectieve handhaving van de toezicht- en handhavingsmaatregelen uit het Natura 2000-beheerplan. De conclusies van de analyse worden in hoofdstuk 7 beschreven.

[1] Provincie Zuid-Holland, 2017. Beheerplan bijzondere natuurwaarden Meijendel & berkheide 2016.2022.

Ten overvloede wordt in hoofdstuk 8 ook ingegaan op de plannen voor de recreatieve versterking van de omgeving van het plan Valkenhorst, met name buiten Natura 2000, zoals de Mient Kooltuin. De ontwikkelingen hiervan zijn nu verder dan op het moment van schrijven van de Passende beoordeling en het Mitigatieplan (2022).

2. Huidige recreatie

Het Natura 2000-gebied heeft, naast de natuurwaarden, ook een belangrijke recreatieve functie. Meerdere rapporten concluderen dat het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide recreatief hoog wordt gewaardeerd en goed wordt bezocht. Aangetrokken door de natuur en ook door een ruim aanbod van gratis parkeergelegenheid, speelvoorzieningen, horeca, een bezoekerscentrum, een “Duincampus” en een dicht padennetwerk begeeft dagelijks een groot aantal mensen zich, veelal per auto, naar het gebied. Volgens een rapport uit 2022 (Kantar public 2022) zijn er 2,5 – 3 miljoen bezoeken per jaar (gegevens betreffen de periode medio mei 2021 tot medio mei 2022). Hierbij geldt wel de kanttekening dat het een schatting van bezoekersaantallen betreft op basis van een online vragenlijst in plaats van daadwerkelijke tellingen in het gebied (Lab Toekomstige Generaties 2024).

In een ander onderzoek, een trendanalyse (Royal HaskoningDHV 2022), wordt de conclusie getrokken dat het om 1,1 miljoen bezoeken per jaar gaat. In dit onderzoek is gebruikgemaakt van vele vormen van data zoals van ‘telslangen’ in een kleiner deel van Meijendel & Berkheide (de Vallei Meijendel en omgeving). Uit de trendanalyse blijkt dat het aantal bezoekers tot 2011 ongeveer gelijk is gebleven. Na 2011 is sprake van een stabiele jaarlijkse groei tot circa 1,1 miljoen bezoekers in het totale duingebied in 2021. Het grootste deel van de bezoekers komt met de fiets naar Meijendel en een geringer deel komt met de auto. De meeste bezoekers naar Meijendel komen in het voor- en hoogseizoen.

Voor specifiek de Pan van Persijn (Panbos) (onderdeel van het Natura 2000-gebied en mogelijke entree voor bewoners van Valkenhorst) wordt op basis van registraties van toegangsgelden en ervaringen van boswachters voor piekdagen geschat dat het aantal bezoekers varieert rond de 3.500 bezoekers voor een reguliere zondag en rond 8.500 op feestdagen/lange weekenden. Door o.a. het verkleinen van de parkeerplaatsen is dit aantal wel wat afgenomen.

In het vigerende Natura 2000-Beheerplan [2] is geconcludeerd dat als instandhoudingsmaatregelen worden getroffen – en dat is het geval - significante effecten van het recreatief gebruik op de relevante Natura 2000-instandhoudingsdoelen niet aan de orde zijn. De bevindingen uit het Natura 2000-Beheerplan over de huidige recreatiedruk zijn omwille van de helderheid in dit rapport opgenomen (par 2.1).

Binnen het Natura 2000 gebied is de recreatie gezoneerd, zo blijven relatief veel bezoekers in het speciaal voor recreatief gebruik ingerichte Pan van Persijn, delen van het Natura 2000-gebied die heel kwetsbaar zijn, zijn niet door recreanten te bezoeken. Recent onderzoek (Pilotonderzoek Bezoekersintensiteit in Meijendel en aangrenzende stranden[3]) heeft uitgewezen dat de in het gebied aangebrachte recreatiezonering terug te zien is in de aantallen en spreiding van de bezoekers binnen het Natura 2000-gebied, kortom recreatiezonering is effectief. In dit hoofdstuk wordt ook ingegaan op dit onderzoek (par 2.2).

[2] Beheerplan van de Provincie Zuid-Holland uit 2017, dat in 2023 is verlengd voor 2 jaar.

[3] Provincie Zuid-Holland, 2024. Pilotonderzoek Bezoekersintensiteit in Meijendel en aangrenzende stranden m.b.v. mobiele data. Februari 2024. Provincie Zuid-Holland i.s.m,. Nationaal Park Hollandse Duinen.

2.1 Toetsing huidige recreatiedruk in Natura 2000-Beheerplan

In het Natura 2000-Beheerplan zijn de effecten van recreatie getoetst in dit gebied. Daarbij zijn tal van maatregelen genomen in de deelgebieden Pan van Persijn en Berkheide binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide om mensen op de paden te houden. Die voorzieningen zijn dus ook aanwezig voor de toekomstige bewoners van Valkenhorst.

In het Natura 2000-Beheerplan is aangegeven dat gebruik en aanwezigheid van recreatieve infrastructuur bestaat uit fietsrecreatie op bestaande fietspaden, paardrijden op bestaande ruiterpaden, wandelaars op bestaande wandelpaden en –routes en hondenuitlaat (aangelijnd altijd in Pan van Persijn, in begrazingsgebieden en in het broedseizoen) op bestaande wandelpaden. Voor het gebruik van deze infrastructuur zijn recreatieve voorzieningen, zoals informatieborden, banken en bewegwijzering, aanwezig.

Aanwezige recreatieve zonering

In het Natura 2000-beheerplan is het volgende aangegeven over de recreatieve zonering:

- "*Voor het gebruik en de aanwezigheid van horeca en recreatieve voorzieningen, alsook de overige vormen van recreatief gebruik, geldt dat dit verspreid over Meijendel & Berkheide plaatsvindt op grond van een bestaande recreatieve zonering". Deze zonering was aanwezig op het moment van schrijven van het Natura 2000-beheerplan, in 2016-2017. Delen van het Natura 2000-gebied zijn namelijk niet toegankelijk of is een dagkaart vereist*. "
- "*Daarnaast zorgt de recreatieve zonering ervoor dat de grootste drukte beperkt blijft tot de directe omgeving van toegangspunten tot het gebied, met name de omgeving van de grotere parkeerplaatsen (onder andere Pan van Persijn). In algemene zin geldt daarbij, zeker voor gemotoriseerd verkeer, hoe drukker de weg hoe groter de verstoring (op basis van Krijgsveld, 2009). De toegangsbepalingen (toegankelijkheid 's nachts, rekening houden met broedseizoen, honden aan de lijn, opruimplicht, verbod op het betreden van het bunkerstelsels) in combinatie met de schaal van het gebied en de zonering, beperken verstoringseffecten (geluid, beweging) op de typische soorten op gebiedsniveau*."

Figuur 2.1 Recreatieve voorzieningen Pan van Persijn.

Gebruik van de recreatieve infrastructuur in Natura 2000-beheerplan

Volgens het Natura 2000-beheerplan zijn de relevante natuurdoelen – ten aanzien van een mogelijk effect door recreatiedruk door het gebruik en de aanwezigheid van de recreatieve infrastructuur - de open en toegankelijke habitattypen (H2120, H2130, H2190B) (pagina 167 beheerplan).

De paden in zowel de Pan van Persijn als het betrokken deel van Berkheide zijn verzand en/of als schelpenpad ingericht. Er groeit op deze paden, (nagenoeg) geen vegetatie. Hierdoor, en door intensieve betreding van de paden, zijn op en direct langs de paden geen habitattypen aanwezig en dus ook geen leefgebieden van soorten.

Luchtfoto's voorbeelden van de bestaande paden Berkheide

In het beheerplan staat dat broedvogels medebepalend zijn voor de kwaliteit van de habitattypen van het Natura 2000-gebied. Daarover is in het beheerplan het volgende opgenomen "De verstoringgevoeligheid van deze vogels is over het algemeen matig (Krijgsveld et al., 2009[4]). Voor enkele soorten is onderzoek verricht naar de relatie tussen padendichtheid en aantal broedterritoria. Hierbij is voor graspieper (H2120, H2130), tapuit (H2130) veldleeuwerik (H2130) en buizerd (H2180C) aangetoond dat de dichtheid aan broedvogels afneemt langs paden en wegen, terwijl dit effect zich bij roodborsttapuiten niet voordoet (Pouwels & Vos, 2001[5]). Daarbij is het de vraag wanneer zich negatieve effecten op de soorten en kwaliteit van het habitattype voordoen. Uit paragraaf 3.2 [red. van het beheerplan] is gebleken dat van de verstoringgevoelige fauna de graspieper en buizerd wijdverspreid aanwezig zijn. Daarbij vertoont de graspieper een positieve trend in Berkheide en duidt nieuwe vestiging van de buizerd in Berkheide (op basis van Reisen, 2011) niet op negatieve populatie effecten. In Meijendel vertoont de graspieper een min of meer stabiele trend en de buizerd een positieve trend (op basis van Hooijmans, 2012[6]), wat eveneens niet op populatie effecten duidt. Tapuit en veldleeuwerik zijn recent verdwenen als broedvogel in zowel Meijendel als Berkheide. Een waarschijnlijke oorzaak van het verdwijnen van beide soorten als broedvogel wordt vooral toegeschreven aan het dichtgroeien van het open duin (verstruweling), in combinatie met een terugval van de konijnenpopulatie specifiek voor de tapuit (Versluijs et al., 2008[7]). Het verdwijnen van deze soorten heeft, voor zover bekend, geen directe relatie met het recreatieve gebruik van het gebied. Er zijn voor wat betreft de verspreiding van meer gevoelige typische soorten broedvogels geen redenen om aan te nemen dat populatie effecten zich voordoen als gevolg van recreatie op wegen en paden. Mogelijk heeft de (verspreiding van) fauna zich er op aangepast" (pagina 167 – 168 beheerplan).

Gelet op het voorgaande, zijn er voor wat betreft de verspreiding van meer gevoelige typische soorten broedvogels geen redenen om aan te nemen dat populatie-effecten zich voordoen als gevolg van recreatie op wegen en paden. Het is niet onaannemelijk dat de (verspreiding van) fauna zich op de recreatie heeft aangepast en/of eraan gewend is geraakt.

Aanwezigheid van (recreatieve) infrastructuur is bepalend voor de mate waarbinnen natuurlijke dynamiek mogelijk is, en is medebepalend voor de mogelijkheden voor verstuivingsdynamiek in grijze en witte duinen (H2130 en H2120). De te treffen (herstel)maatregelen ten gunste van de dynamiek worden echter dusdanig ingepast in het gebied dat rekening wordt gehouden met de aanwezige gebruiksfuncties (waaronder recreatieve infrastructuur). De gestelde instandhoudingsdoelen komen hierdoor niet in het geding. Daarnaast is er nog weinig bekend over de dispersie van de nauwe korfslak. Wegen en paden kunnen in beginsel een versnipperende invloed

[4] Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg/ Vogelbescherming Nederland rapport nr. 08-173

[5] Pouwels, R. & C.C. Vos, 2001. Recreatie en biodiversiteit in balans. Een ruimtelijke benadering van functiecombinaties. Alterra, Wageningen.

[6] Hooijmans F.C., 2012. Broedvogelmonitoring Meijendel 2011, in Holland's Duinen, nummer 59 april 2012.

[7] Versluijs, R., Van Oosten, H. & C. van Turnhout, 2008. De Tapuit in het nauw in de Nederlandse duinen. Fitis 44 (4) 2008.

hebben op de verspreiding van de nauwe korfslak. Op grond van de wijdverspreide aanwezigheid van de soort zijn hier echter geen aanwijzingen voor. Verdere beoordeling van effecten is zodoende niet aan de orde.

Recreatief gebruik buiten de paden

Het in het beheerplan beschreven – toegestane – gebruik buiten de paden betreft de betreding van opengestelde akkerweiden en ligweiden (zoals Dorendel-Vriezewei, ligweiden Pan van Persijn en de speel- en ligweide in de Vallei Meijendel). Daarnaast wordt de noordrand van Berkheide nabij Katwijk betreden buiten wegen en paden (zeedorpengebruik) (pagina 168 beheerplan). Ook de Natuur- en recreatieprofielenkaart voor het oostelijk deel van het N2000-gebied geeft Pan van Persijn en het Zeedorpenlandschap als zone met intensieve recreatie aan.[8]

Alleen voor het habitattype H2130A/B Grijze duinen (kalkrijk/kalkarm) zijn in het Natura 2000-beheerplan ten aanzien van dit toegestane betreden buiten de paden maatregelen voorzien om significante gevolgen uit te sluiten. Dat betreft voor de grijze duinen een “toezicht en handhavingsplan gericht op handhaven toegangsregels voor honden” (pagina 215 beheerplan).

Mits de in het beheerplan beschreven instandhoudingsmaatregelen worden getroffen, zijn significant effecten van het recreatief gebruik buiten paden (voor zover toegestaan) op de relevante N2000 ISHD niet aan de orde.

Uitsluiten significant gevolg van recreatiedruk zonder plan Valkenhorst

In het beheerplan is de beoordeling van het effect van het recreatieve gebruik op de instandhoudingsdoelen weergegeven zoals het in het Natura 2000-beheerplan is opgenomen. Conclusie is dat significante gevolgen als gevolg van het bestaande recreatieve gebruik van de paden uit te sluiten zijn.

Het buiten de paden treden is niet toegestaan. De beoordeling van het recreatief gebruik buiten de paden in het vigerende Natura 2000-Beheerplan heeft dan ook enkel betrekking op georganiseerde excursies. Dat is een vorm van gebruik die los staat van de planontwikkeling en de planeffecten van Valkenhorst. Deze vorm van gebruik komt daarom verder niet aan bod in dit rapport en er wordt daarom ook niet ingegaan op de instandhoudingsmaatregelen daarvoor.

2.2 Zonering recreatiedruk werkt

In het Pilotonderzoek Bezoekersintensiteit in Meijendel en aangrenzende stranden is met behulp van mobiele data (Provincie Zuid-Holland i.s.m. Nationaal Park Hollandse Duinen, 2024) onderzoek gedaan naar verspreiding van recreanten in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. In dit onderzoek wordt bevestigd dat recreatiezonering werkt. Geconcludeerd is dat Resono-data een gedetailleerder inzicht geven in bezoekersstromen en bezoekersintensiteit in het natuurgebied Meijendel en aangrenzende stranden dan tot nog toe bekend was bij de Provincie Zuid-Holland, NP Hollandse Duinen en Dunea (beheerder van Meijendel). Alhoewel de hiervoor beschreven conclusies van het onderzoek betrekking hebben op het zuidelijk deel van het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is in redelijkheid aan te nemen dat deze conclusies ook van toepassing zijn op het noordelijk gebied gezien de vergelijkbare biotopen en vergelijkbare vorm van recreatiezonering in zowel Meijendel als Berkheide. Uit het onderzoek blijkt dat de deelgebieden in het Natura 2000-gebied die het overgrote deel van de bezoekers trekken, de deelgebieden zijn waar ook voorzieningen en horecagelegenheden te vinden zijn; en voor Berkheide is dat de Pan van Persijn en mogelijk ook 1 van de 4 barakken van Dunea/Mientkant (zie hfst 8). Daarnaast is voor Noord-Berkheide de Cantineweg/Zuidduinseweg een belangrijk toegangspunt.

[8] Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd, juni 2024. Natuur- en recreatieprofielenkaarten Nationaal Park Hollandse Duinen; Inzicht in het huidige recreatieve gebruik en recreatiegevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden van NPHD.

Voorzieningen om gebruikers wandelpaden op de paden te houden; stobben (linksboven), hek (rechts), struweel (linksonder) (Pan van Persijn en Berkheide).

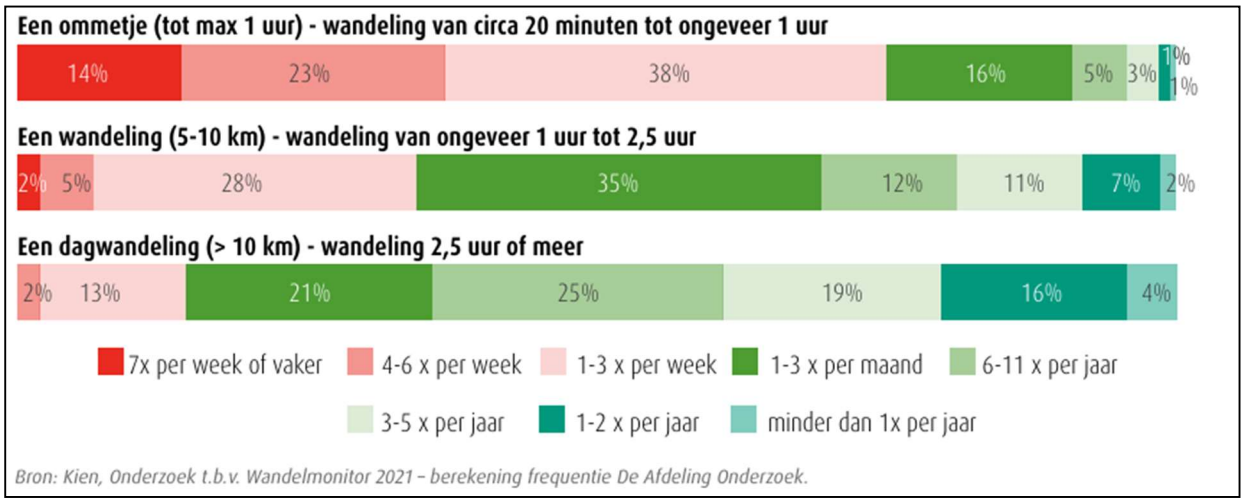
Hardlopers in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide.

3. Analyse van bereik ommetjes en wandelingen vanuit Valkenhorst

De te verwachten toename aan recreanten van het plan Valkenhorst (nieuwe bewoners) in het Natura 2000 gebied Meijendel & Berkheide was onderzocht in het als bijlage bij de toelichting van het Bestemmingsplan Woongebied Valkenhorst en het Herstelbesluit gevoegde mitigatieonderzoek van BügelHajema van 30 juni 2022 (Mitigatieplan). In het kader van het Herstelbesluit 2025 is deze analyse geactualiseerd en gespecificeerd.

Afbakening analyse op basis van de lengte van de wandelingen

In het Mitigatieplan is een onderverdeling gemaakt naar ommetjes (2-5 km), wandelingen (5-10 km) en dagwandelingen (>10 km). De Afdeling bestuursrechtspraak heeft in r.o. 40.3 van de uitspraak van 11 december 2024 geoordeeld dat de raad, onder verwijzing naar het mitigatieonderzoek toereikend heeft gemotiveerd waarom wandelingen van meer dan 10 km in het onderzoek buiten beschouwing zijn gebleven. In het voorliggend rapport wordt daarom ook alleen ingegaan op de ommetjes (2-5 km) en wandelingen (5-10 km).

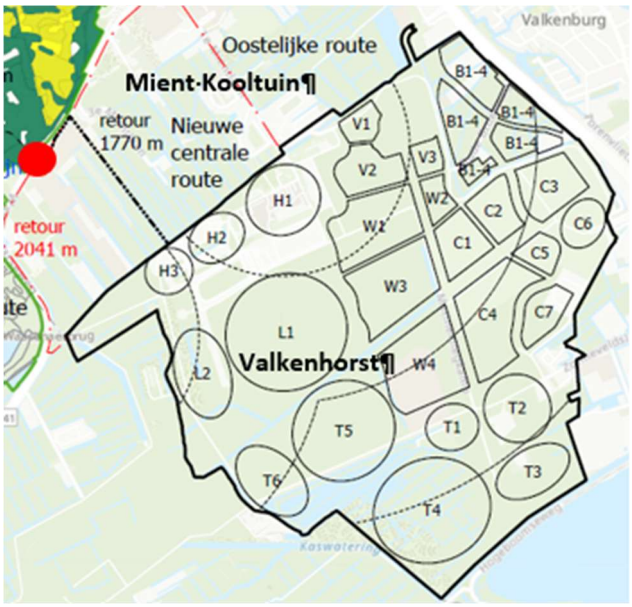

Figuur 3.1 verdeling in wandelingen (Wandelmonitor 2021).

Nadere analyse aantal wandelingen vanuit plan Valkenhorst

Voor de ommetjes tot 5 km en wandelingen van 5-10 km is voor dit addendum een nadere analyse gemaakt van de te verwachten toename van de recreatie op het Natura 2000-gebied, voor zover toe te rekenen aan het plan Valkenhorst en is in beeld gebracht in welke delen van het Natura 2000-gebied die extra wandelingen zullen plaatsvinden. Daarbij is berekend hoeveel wandelaars (worst case) op een piekdag verwacht mogen worden. De extra recreatiedruk op een piekdag is immers maatgevend.

Deze analyse is opgenomen in bijlage 1. In figuur 3.2 en in figuur 3.3 is nader inzicht gegeven in de afstand van de clusters van woningen binnen het plan Valkenhorst tot de ingang bij de Pan van Persijn (dichtstbijzijnde entree Natura 2000-gebied) en uitgaande daarvan is in bijlage 1 berekend hoever en hoeveel nieuwe bewoners het Natura 2000-gebied in gaan.

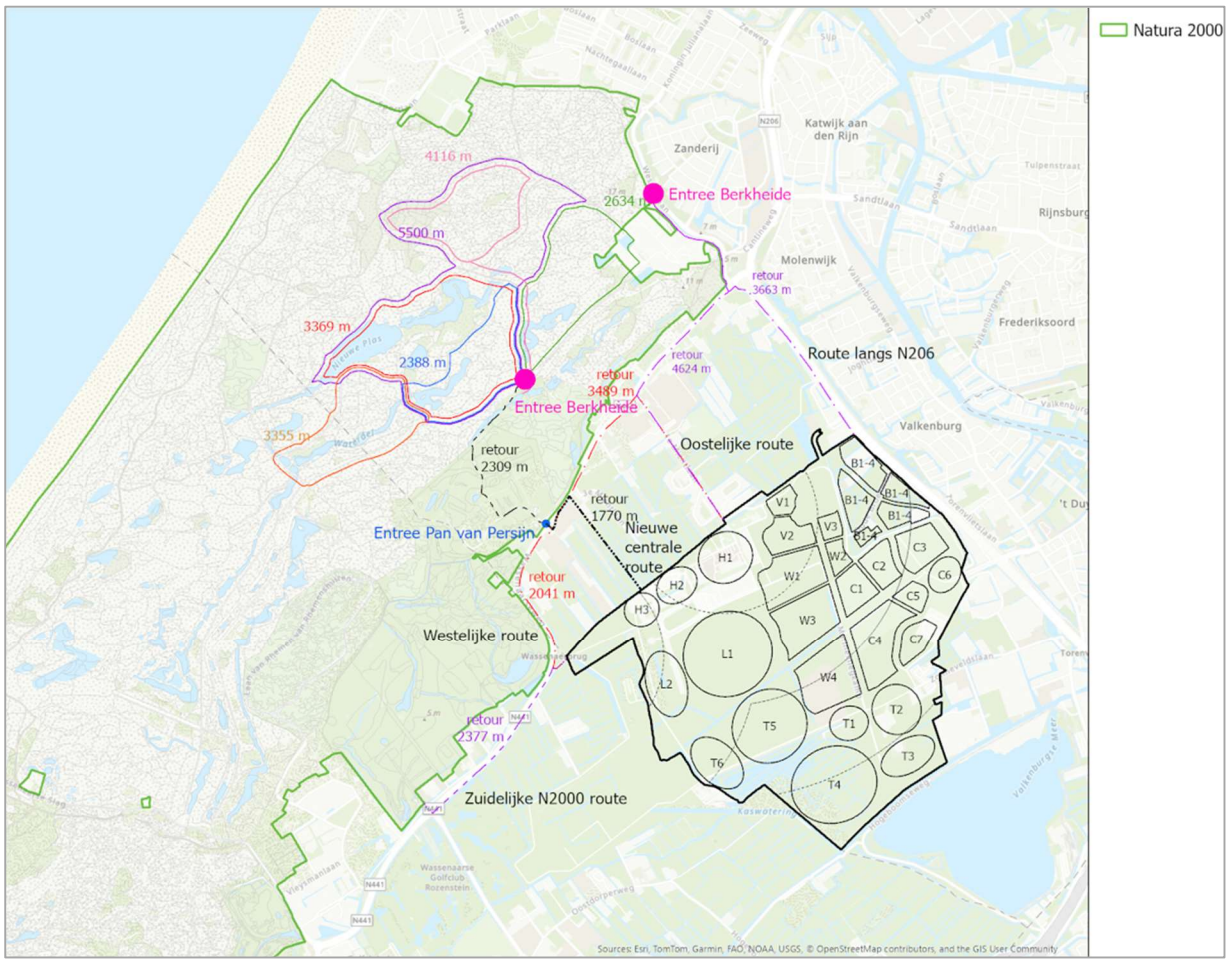

Figuur 3.2 verdeling van de woonclusters binnen het plan Valkenhorst ten opzichte van de entree Pan van Persijn.

Voor de nadere analyse is aangenomen dat de meeste wandelaars de kortste en meest aantrekkelijke route naar het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide zullen kiezen. Zekerheidshalve is deze aanname getoetst waarbij ook een zuidelijke route langs de N441 naar de entree Lentevreugd en een noordelijke route langs de N206 naar de entree Cantineweg is beschouwd:

- Wandelaars vanuit Valkenhorst kunnen via de Katwijkseweg (N441) het zuidelijker gelegen deel van het N2000 gebied Lentevreugd bereiken. Gezien de afstand tot de entree van Lentevreugd die moet worden afgelegd (circa 2,4 km retour) en de inrichting van de weg (hoofdrijbanen met vrij liggende fietspaden) wordt het niet waarschijnlijk geacht dat recreatieve wandelaars tussen de 5 en de 10 km deze route gaan nemen.
- Wandelaars uit Valkenhorst kunnen ook via de oostelijke route – N441 of langs de N206 de ingang aan de Cantineweg naar Berkheide nemen. De afstanden zijn retour minimaal 3,6 of 4,6 km waarbij kan worden aangenomen dat de wandelaars tot 5 km deze route niet zullen kiezen. Wandelaars tussen de 5 en 10 km zouden deze route kunnen kiezen. Zij komen dan in hetzelfde deel van Berkheide als wanneer zij via de Pan van Persijn naar Berkheide zouden zijn gegaan. Het gebruik van deze entree levert gelet daarop en gezien de afstanden, hoogstens een andere verdeling op van de wandelaars in Berkeheide en leidt niet tot meer wandelaars in het gebied.

In bijlage 1 is de afstand berekend van de woonclusters tot de Pan van Persijn en de rand van Berkheide.

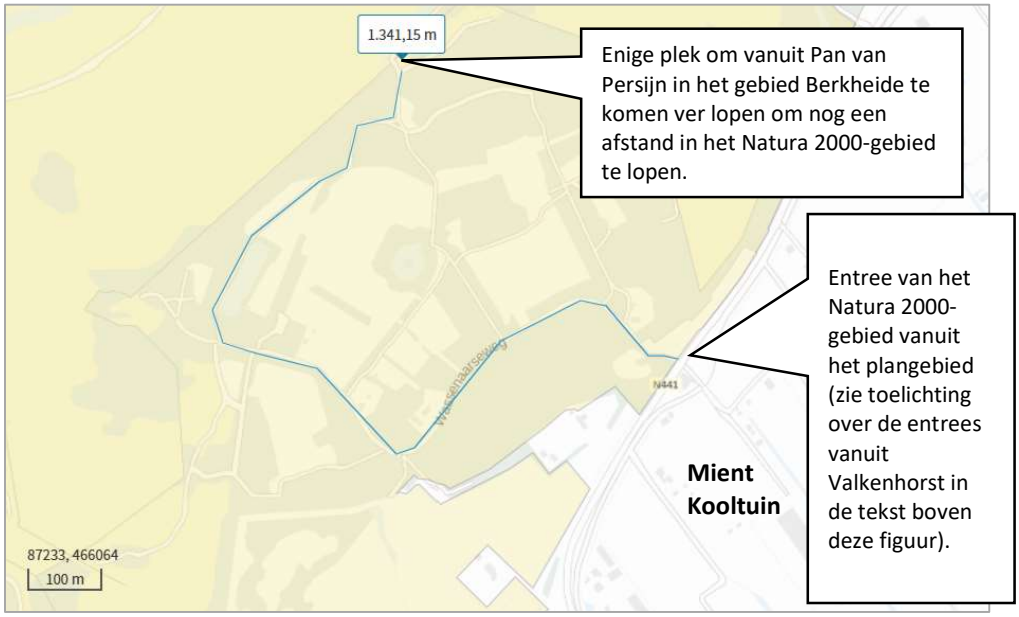

Figuur 3.3 Wooncluster plangebied Valkenburg en afstanden clusters naar en door N2000 (BügelHajema, 2025, zie bijlage 1).

De kortste afstand tussen de rand van het plangebied en de entree van het Natura 2000-gebied (Pan van Persijn) is 855 m (1.770 m retour). De meeste bewoners wonen echter op (veel) grotere afstand tot de entree van het Natura 2000-gebied (zie figuur 3.3).

De kortste afstand vanaf de entree van de Pan van Persijn naar de start van de wandelroutes in Berkheide is 2.309 m retour.

De Pan van Persijn is een gebied wat ingericht is om grote aantallen wandelaars op te vangen. Er is een robuust padensysteem. Door Pan van Persijn loopt meer dan één wandelroute naar Berkheide. De afgelegde afstand varieert tussen de 4,1 en de 7,4 km vóórdat wandelaars vanuit het plan Valkenhorst de entree van Berkheide bereiken. Daarmee is aannemelijk dat een beperkt deel van de wandelaars tussen de 5 en de 10 km Berkheide gaan bereiken, met name de bewoners die in het westelijk deel van Valkenhorst wonen of de bewoners die binnen de middellange wandelingen meer dan 7,4 km wandelen. In dit addendum op de Passende beoordeling is - worst case – geen rekening gehouden met langere (wandel)routes die in de Pan van Persijn mogelijk zijn (zie figuur 3.4) of zijn uitgezet (niet op de figuur aangegeven: blauwe route – 1,6 kilometer en oranje route – 2,9 kilometer). Er is vanuit gegaan dat alle wandelingen (5 – 10 km) de kortste route volgen door de Pan van Persijn.

Figuur 3.4 relatief lange route (2,7 km retour) in de Pan van Persijn naar het gebied Berkheide (AERIUS Calculator).

In bijlage 1 is aangegeven dat een gedeelte van de wandelaars in de Pan van Persijn zal blijven omdat de wandelafstand (retour) van de woning tot de doorgang vanuit de Pan van Persijn naar Berkheide al richting 7 km gaat.

Op grond van de berekende afstanden tot de wooncluster en de afstanden in de Pan van Persijn worden de volgende conclusies getrokken:

- Een klein deel van de bewoners, het betreft de bewoners van de meest westelijke wooncluster in het plan Valkenhorst, zal bij een ommetje (tot 5 km) in de Pan van Persijn komen. Opgeteld gaat het dan om 642 wandelaars (ommetjes en wandelingen). Met dit aantal is uitgegaan van de kortste (centrale) route richting het Natura 2000-gebied en is geen rekening gehouden met wandelroutes die in de Mient Kooltuin worden aangelegd en de looproutes in de wijk. Een aantrekkelijk natuur- en recreatiegebied Mient Kooltuin zal er ook voor zorgen dat recreanten in de Mient Kooltuin blijven. In hoofdstuk 8 wordt – los van de beoordeling van de ecologische gevolgen van de recreatiedruk vanuit Valkenhorst - ingegaan op de huidige stand van de planontwikkeling Mient Kooltuin. Daarnaast heeft het Pan van Persijn dagrecreatieve voorzieningen wat voor veel wandelaars ook het eigenlijke doel van de wandelroute is. Daarom kan worden aangenomen dat 50% van de wandelaars voor het ommetje daadwerkelijk een rondje door Pan van Persijn gaat maken (1.203). Bewoners die een ommetje lopen, zullen het deelgebied Berkheide – een kwetsbaarder open deel binnen het Natura 2000-gebied - niet gaan bereiken.
- In bijlage 1 is de afstand berekend van de wooncluster tot Pan van Persijn en de rand van Berkheide. Pan van Persijn is ingericht om grote aantallen wandelaars op te vangen. Er is een robuust padensysteem. Door Pan van Persijn loopt meer dan één wandelroute naar Berkheide. De afgelegde afstand varieert tussen de 4,3 en de 7,4 km vóórdat wandelaars vanuit het plan Valkenhorst de entree van Berkheide (start routes) gaan bereiken. Daarmee is aannemelijk dat een beperkt deel van de wandelaars tussen de 5 en de 10 km Berkheide gaan bereiken, met name de bewoners die in het westelijk deel van Valkenhorst gaan wonen of de bewoners die binnen de middellange wandelingen meer dan 7,4 km wandelen. Uit bijlage 1 blijkt dat het gaat om 483 wandelaars. Al deze wandelaars lopen door Pan van Persijn. In figuur 3.3 is aangegeven dat er in Berkheide routes beschikbaar zijn tussen de 2,3 en 5,6 km. Voor de verst weg gelegen woonclusters zal het aantal km's daarmee ruim boven de 10 km komen. Dat betekent (gekeken naar het aantal potentiële wandelaars in de meest westelijk gelegen woonclusters) dat het werkelijk aantal wandelaars vanuit Valkenhorst in Berkheide ergens tussen de 300 en 500 zal liggen, gemiddeld op 400.

Tabel 3.1 Verdeling aantal wandelaars van ommetjes (tot 5 km) en van wandelingen (5-10 km) op een piekdag vanuit het plan Valkenhorst in de twee deelgebieden van Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide die bereikt kunnen worden (gezien de duur/lengte van de wandeling in combinatie met de afstand tussen de woning en het Natura 2000-gebied

Deelgebied binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide	Aantal wandelaars van ommetjes op een piekdag	Aantal wandelaars van wandelingen (5-10 km) op een piekdag	Totaal
Pan van Persijn	962	705	1.667
Berkheide	0	705	705

Het aantal wandelaars is echter niet per se gelijk aan het aantal wandelingen per week, maand of jaar. Om te komen tot het aantal wandelingen moet het gevonden aantal wandelaars worden vermenigvuldigd met het gemiddelde aantal wandelingen dat wandelaars maken per tijdseenheid. Op basis van de wandelmonitor kan worden geconcludeerd dat wandelaars per persoon gemiddeld 2,5 ommetje en 0,76 wandeling van 5 tot 10 km per week maken. Dat leidt tot een aantal ommetjes en wandelingen zoals weergegeven in tabel 3.2.

Tabel 3.2Frequentie per type wandeling (ommetjes (tot 5 km) en wandelingen (5-10 km)) vanuit het plan Valkenhorst op een piekdag.

Deelgebied binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide	Aantal wandelaars van ommetjes op een piedak	Aantal wamdelaars van wandelingen (5-10 km) op een piekdag	Totaal
Pan van Persijn	2.405	536	2.941
Berkheide	0	536	536

Samengevat geeft dat het volgende beeld (zie bijlage 1 voor de toelichting):

Tabel 3.3 Samenvatting van de analyse van het aantal wandelaars vanuit het plan Valkenhorst per type wandeling

Deelgebied binnen het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide	Aantal Ommetjes	Aantal wandelingen (5-10 km)	Totaal
Pan van Persijn	1.203	536	1.739
Berkheide	0	400	400

Door de afstanden binnen Valkenhorst ten opzichte van de entree van de Pan van Persijn en ten opzichte van de entree van Berkheide sluit het extra recreatieve gebruik aan bij de recreatieve zonering die al ingesteld is in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. De grootste toename van recreanten vanuit het plan Valkenhorst is namelijk te verwachten in de Pan van Persijn. In hoofdstuk 2 is al nader ingegaan op de recreatieve zonering.

4. Beoordeling toename recreatie Valkenhorst

In de uitspraak van 11 december 2024, r.o. 41.8 staat: De Afdeling is van oordeel dat op grond van de passende beoordeling en het mitigatieonderzoek niet goed is onderbouwd of en in hoeverre de resterende toename van de recreatiedruk [na mitigatie] op het Natura 2000-gebied niet tot gevolg heeft dat de daarin voorkomende typische soorten en habitats op een dusdanige manier worden verstoord en/of aangetast, dat het plan niet tot gevolg heeft dat de natuurlijke kenmerken van het gebied worden aangetast. In zoverre berust het plan niet op een deugdelijke motivering.

Hoe is in het Natura 2000-beheerplan specifiek omgegaan met effecten van de huidige recreatiedruk?
In hoofdstuk 2 van voorliggend rapport is uitgebreid ingegaan op de huidige recreatiedruk in relatie tot het Natura 2000-beheerplan en de daarin opgenomen maatregelen in verband met deze recreatiedruk.

Analyse toename recreanten vanuit Valkenhorst naar Berkheide
In hoofdstuk 3 is ingegaan op de omvang van de toename van recreanten vanuit Valkenhorst en de verspreiding ervan binnen het Natura 2000-gebied. Gezien deze aantallen en de worst case benadering is de conclusie gerechtvaardigd dat de toename van wandelaars in Berkheide (het meer kwetsbare open duingebied ten opzichte van de Pan van Persijn) vanuit Valkenhorst een relatief geringe toename betreft. Dit is er mede in gelegen dat de Berkheide jaarlijks al door een zeer groot aantal recreanten wordt bezocht, namelijk 1,1 tot 2,5 miljoen. Het aantal wandelaars vanuit Valkenhorst in het deelgebied Berkheide op een piekdag zal tussen de 300 en 500 liggen, gemiddeld op 400 per dag (zie bijlage 1 voor de berekening). De recente (niet representatieve) peiling gaf aan dat de huidige aantallen wandelaars op die dag ergens tussen 1.100 en 1.500 bij de ingang Panbos bedroeg. Het is aannemelijk is dat de bezoekers op een piekdag variëren tussen de 1.500 en 3.000 en op een feestdag (rekening houdend met lagere aantallen) tussen de 3.000 en de 6.000 bezoekers. Gezien de hiervoor genoemde hoge aantallen voor met name het N2000-gebied Meijendel/Berkheide (waar Pan van Persijn onderdeel van is) is echter de conclusie gerechtvaardigd dat de toename van wandelaars vanuit Valkenhorst, een relatief geringe toename betreft.

Afbakening mogelijke effecten van wandelaars/recreatiedruk op Natura 2000-waarden[9].
Wandelaars/gebruikers van de wandelpaden kunnen verschillende effecten hebben op beschermde Natura 2000-waarden in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Er kan sprake zijn van verstoring van habitatrichtlijnsoorten en van typische soorten, met name door geluid en visuele verstoring.

Er kan ook sprake zijn van ruimtebeslag en mechanische effecten door betreding (vertrappen van planten en van nesten). Echter, de wandelaars maken gebruik van bestaande paden. Op de paden zijn geen habitattypen aanwezig (NDA en zie ook foto's in par 2.1) zodat er geen sprake is van betreding van habitattypen en daarmee ook niet van leefgebied van typische soorten en ook geen leefgebied van habitatrichtlijnsoorten. Door bestaande intensieve betreding van de paden zijn op en direct langs de paden namelijk geen habitattypen aanwezig en dus ook geen leefgebieden van soorten. Er worden ook geen nieuwe paden aangelegd in het Natura 2000-gebied. Dat betekent dat er geen sprake is van extra ruimtebeslag. Omdat er geen betreding van habitattypen plaatsvindt door wandelaars (zie voor honden hoofdstuk 6) is er ook geen sprake van vernietiging van planten, van nesten of van bodemverdichting.

In het Draagkrachtonderzoek Nationaal Park Hollandse Duinen; naar bestemming in balans van Bureau voor Ruimte & Vrije tijd, januari 2023 is ten aanzien van het Plan Valkenhorst het volgende geconcludeerd over de impact op de natuurgebieden:

- In dit gebied is de draagkracht van de bezoekersbeleving gunstig en ook ecologisch gezien is er sprake van recreatieve ontwikkelruimte. De voorziene ontwikkeling van de Mient Kooltuin (zie 7.2.2) gaat daar ook nog positief aan bijdragen.

In voorliggend rapport is in hfst 8 nader ingegaan op de Mient Kooltuin.

[9] Het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is geen Vogelrichtlijngebied en heeft daarom geen instandhoudingsdoelen voor vogelsoorten. Het is wel een Habitatrichtlijngebied en heeft daarom doelen voor habitattypen. Om een goede kwaliteit van die habitattypen te definiëren, is de aanwezigheid van typische soorten als een van de criteria in de profieldocumenten opgenomen. Tot die typische soorten kunnen ook vogelsoorten behoren.

Afbakening relevante habitattypen voor de toetsing N2000-gebiedsbescherming

Het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide heeft instandhoudingsdoelen voor habitattypen (zie tabel 4.1).

*Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelstellingen habitattypen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide, waarbij = een behouddoelstelling betekent, > een uitbreidings- of verbeterdoelstelling en = (<) een ten gunste van doelstelling. * is prioritair habitattype* (Meijendel & Berkheide: Doelstelling | natura 2000).

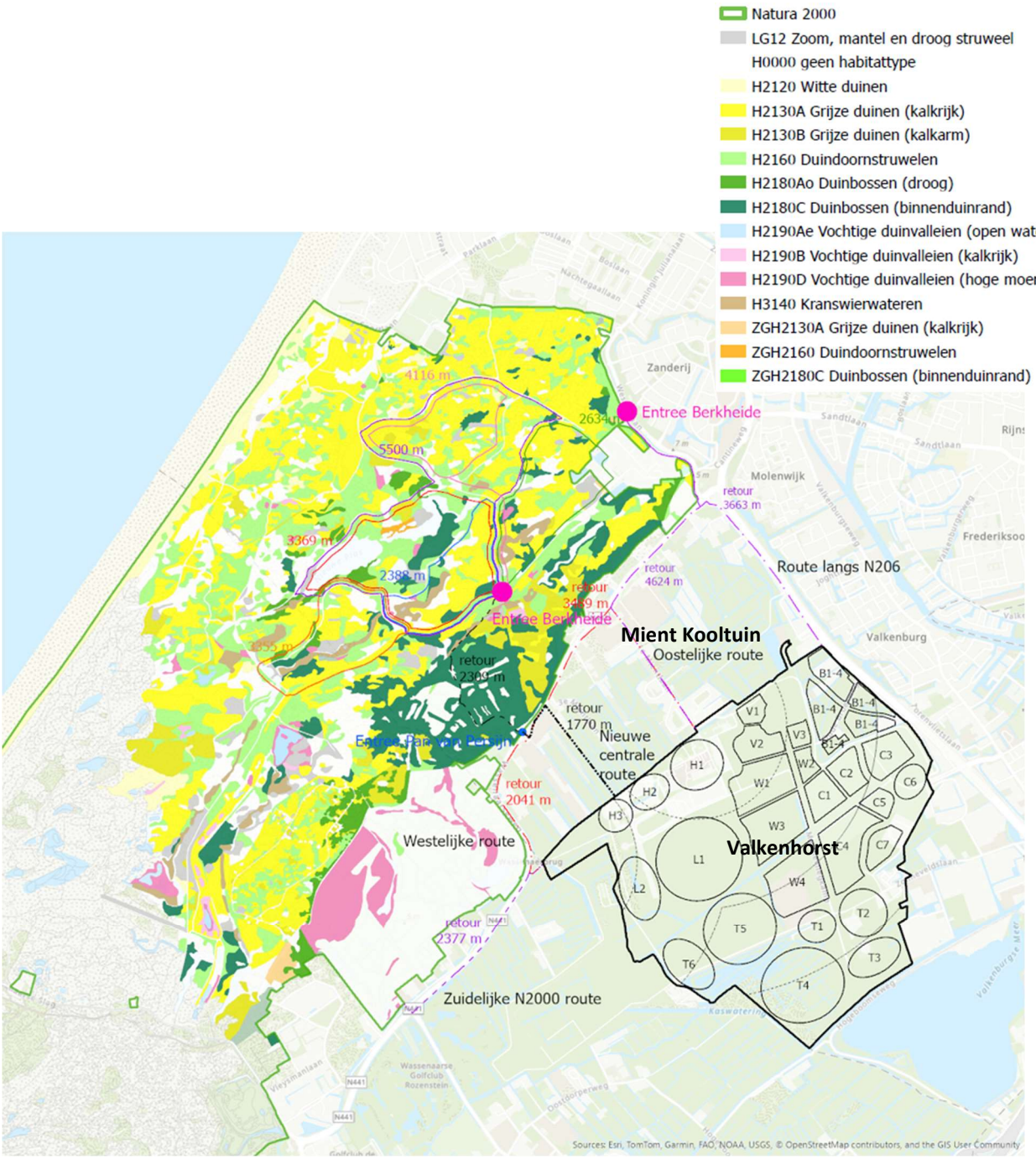
Habitattype	Habitatsubtype	Status doel	Oppervlakte	Kwaliteit
H2110 - Embryonale duinen		definitief	=	=
H2120 - Witte duinen		definitief	=	>
H2130A* - Grijze duinen	kalkrijk	definitief	>	>
H2130B* - Grijze duinen	kalkarm	definitief	>	>
H2160 - Duindoornstruwelen		definitief	= (<)	=
H2180A - Duinbossen	droog	definitief	=	=
H2180B - Duinbossen	vochtig	definitief	=	=
H2180C - Duinbossen	binnenduinrand	definitief	=	>
H2190A - Vochtige duinvalleien	open water	definitief	>	>
H2190B - Vochtige duinvalleien	kalkrijk	definitief	>	>
H2190C - Vochtige duinvalleien	ontkalkt	definitief	>	>
H2190D - Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	definitief	>	>
H3140 - Kranswierwateren		definitief	=	=
H6430A - Ruigten en zomen	moerasspirea	definitief	=	=

Voor de toetsing aan de N2000-instandhoudingsdoelen is onderzocht welke habitattypen aanwezig zijn in het gebied dat bereikt kan worden door wandelaars die vertrekken vanuit hun woning in Valkenhorst. Het te bereiken gebied en habitattypen daarin zijn in figuur 4.1 en tabel 4.2 is weergegeven. Omdat bij verstoring getoetst wordt aan typische soorten (bepalend voor de kwaliteit van de habitattypen) zijn deze ook in tabel 4.2 vermeld.

Tabel 4.2 Habitattypen waarvoor Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is aangewezen, die aanwezig zijn binnen het gebied dat maximaal bereikt wordt door recreanten vanuit het plan Valkenhorst, met de typische vogelsoorten.

Habitatcode	Habitattype/Leefgebied	Typische vogel- en zoogdiersoorten
H2120	Witte duinen	*Eider* 1)
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	Tapuit, konijn
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	Tapuit, *Velduil 1),* konijn
H2160	Duindoornstruwelen	Nachtegaal
H2180Abe	Duinbossen (droog), berken-eikenbossen	Grote bonte specht
H2180Ao	Duinbossen (droog), overig	
H2180B	Duinbossen (vochtig)	
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	Grote bonte specht, houtsnip
H2190Ae	Vochtige duinvalleien (open water), (matig) eutrofe vormen	Dodaars
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	Paapje, sprinkhaanzanger
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	Dodaars, sprinkhaanrietzanger
H3140	Kranswierwateren	-
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	Bosrietzanger, dwergmuis, waterspitsmuis
LG12	Zoom, mantel en droog struweel van de duinen (leefgebied nauwe korfslak)	-

1) Eider en Velduil komen alleen als niet-broedvogel voor in Meijendel & Berkheide en is daarom geen relevante typische soort voor Meijendel & Berkheide (Natuurdoelanalyse, verder NDA genoemd). Verstoring van nesten door recreanten is uit te sluiten.

Figuur 4.1 Zonering binnen plangebied en binnen N2000-gebied ten opzichte van de entree vanuit het plangebied; de huidige entree van de Pan van Persijn (= rode stip) en de huidige entree Berkheide vanuit Pan van Persijn (onderste roze stip) en vanuit entree Cantineweg (bovenste roze stip).

Volgens het Natura 2000-beheerplan zijn de relevante (kwetsbare) natuurdoelen de open en toegankelijke habitattypen H2120 witte duinen, H2130 grijze duinen, H2190B kalkrijke vochtige duinvalleien. De Pan van Persijn omvat voornamelijk het habitattype H2180C Duinbossen (binnenduinrand). De meest gevoelige habitattypen voor recreatie komen niet tot nauwelijks voor in de Pan van Persijn.

In de natuurdoelanalyse (verder NDA genoemd[10]) wordt alleen voor het habitattype H2120 witte duinen een recreatiegerelateerd aandachtspunt vermeldt, namelijk vergrassing in o.a. Zeedorpenlandschap Noord-Berkheide.

[10] Adviezen - Ecologische Autoriteit

Voor H2120 Witte duinen en H3140 Kranswierwateren is geen sprake van typische soorten die gevoelig zijn voor verstoring door toename van de recreatie. Voor deze habitattypen zijn negatieve effecten bij voorbaat uit te sluiten.

Afbakening relevante habitatrichtlijnsoort voor de toetsing N2000-gebiedsbescherming

Het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide heeft instandhoudingsdoelen voor 4 habitatrichtlijnsoorten (zie tabel 4.3).

Tabel 4.3 Instandhoudingsdoelstellingen habitatrichtlijnsoorten Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide waarbij = een behouddoelstelling betekent, > een uitbreidings- of verbeterdoelstelling (Meijendel & Berkheide: Doelstelling | natura 2000).

Soort ?	Status doel ?	Populatie ?	Omvang leefgebied ?	Kwaliteit leefgebied ?
H1014 - Nauwe korfslak	definitief	=	=	=
H1149 - Kleine modderkruiper	definitief	=	=	=
H1166 - Kamsalamander	definitief	=	=	=
H1318 - Meervleermuis	definitief	=	=	=

Nauwe korfslak

Potentieel leefgebied van de nauwe korfslak bestaat uit duindoornstruwelen, in duinriet-types en populierenbosjes. De soort leeft in en onder het bodemstrooisel en tussen de begroeiing. De concentraties van geschikt leefgebied liggen in de zeereep van Berkheide, in het middenduin en populierenbossen van de middenduin. Voor de nauwe korfslak is voldoende geschikt leefgebied om een duurzame populatie in stand te houden (NDA). Ter plekke van de paden is geen duindoornstruweel, duinriet of populierenbosje aanwezig. Zoals eerder benoemd (blz. 10/11 in dit addendum) kunnen wegen en paden in beginsel een versnipperende invloed hebben op de verspreiding van de nauwe korfslak, maar daarvoor bestaan geen aanwijzingen gelet op zijn wijdverspreide aanwezigheid. Daarmee zijn effecten van wandelaars uit Valkenhorst voor de nauwe korfslak uit te sluiten.

Kleine modderkruiper

In zowel Meijendel als Berkheide zijn verschillende waterplassen aanwezig. In de periode van 2014 t/m 2020 is de kleine modderkruiper waargenomen in het waterwingebied van Berkheide en in natuurontwikkelingsgebied Hertenkamp. In Berkheide en het waterwingebied Berkheide maakt het habitattype H2190A vochtige duinvalleien met open water onderdeel uit van het leefgebied van de soort. In beide deelgebieden wordt de kwaliteit van het habitattype beoordeeld als goed op basis van de voorkomende vegetatie (NDA). Voor de deelgebieden van het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide die bereikt kunnen worden vanuit het plan Valkenhorst en waar dit leefgebied aanwezig is, speelt ook dat er geen sprake is van recreatiedruk in en direct rond de wateren; potentieel leefgebied van de kleine modderkruiper omdat deze wateren en de omgeving niet toegankelijk zijn voor recreanten/honden. Daarmee zijn effecten van wandelaars uit Valkenhorst voor de kleine modderkruiper uit te sluiten.

Kamsalamander

De kamsalamander is in Meijendel & Berkheide alleen waargenomen in Meijendel. Tot voor 2014 is de soort alleen waargenomen rondom de infiltratieplassen in Meijendel. In de waarnemingen van 2014 t/m 2020 is te zien dat de verspreiding van de soort lijkt uitgebreid te zijn naar wateren in Uilenbosch en Waalsdorp (NDA). Er is geen leefgebied in de deelgebieden van het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide die bereikt kunnen worden vanuit het plan Valkenhorst. Bovendien speelt ook dat er geen sprake is van recreatiedruk in en direct rond de wateren; voortplantingswater en landbiotoop van de kamsalamander omdat deze wateren en de omgeving niet toegankelijk zijn voor recreanten/honden. Daarmee zijn effecten van wandelaars uit Valkenhorst voor de kamsalamander uit te sluiten.

Meervleermuis

Voor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide zijn de volgende functies te onderscheiden voor de meervleermuis (NDA):

- Overwinteringslocaties;
- Paarplaatsen die worden gebruikt direct voorafgaand aan de overwintering (de winterverblijfplaatsen worden in de zomer gebruikt als paarverblijfplaats;
- Foerageergebied in de periode voor en na overwintering; In de nazomer worden infiltratieplassen en -kanalen gebruikt als foerageergebied;
- Uitwisseling tussen winterverblijfplaatsen in Meijendel & Berkheide en zomerverblijfplaatsen in de binnenduinrand en het omliggende veenweidegebied faciliteren.

De aantallen van de vleermuizen die verblijven in de bunkers in het gebied zijn toegenomen in de afgelopen tien jaar. Dit indiceert dat de kwaliteit van het leefgebied goed is en de trend positief is. Voor de meervleermuis zijn de effecten van recreatiedruk op de bunkers (verblijfplaatsen) voorkomen door het reguleren van het bezoek aan de bunkers. Dat is vastgelegd in het Natura 2000-beheerplan. Op de overige functies heeft recreatiedruk geen effect. De soort is met name gevoelig voor verlichting. De toename aan recreanten zal geen effect hebben op de functionaliteit van de verblijfplaatsen, het foerageergebied en de vliegroutes. Dit is gebaseerd op het feit dat de recreatie overdag plaats vindt en de meervleermuis vooral tussen zonsondergang en zonsopkomst actief is. Daarmee zijn effecten van wandelaars uit Valkenhorst voor de meervleermuis uit te sluiten.

Beoordeling effect toename recreanten op Natura 2000-waarden (habitattypen)

Aanvullend op de afbakening van de mogelijke gevolgen voor habitattypen en habitatrichtlijnsoorten in de paragrafen hiervoor, is de nadere onderbouwing waarom de bewoners van het plan Valkenhorst niet leiden tot significante effecten op het Natura 2000-gebied tweeledig:

1. De zonering van de recreanten vanuit plan Valkenhorst komt overeen met de bestaande zonering van de recreatie in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide;
2. Voor het effect op de kwaliteit van de habitattypen wordt getoetst aan de kwaliteit van het habitattype als leefgebied van een typische soort. De wandelaars uit het plan Valkenhorst leiden niet tot een afname van de omvang en de kwaliteit van leefgebied van de typische soorten.

Werkwijze toetsing kwaliteit van het habitattype op Natura 2000-gebiedsniveau

De kwaliteit van habitattypen wordt bepaald op vier punten:

1. Vegetatietypen.
2. Abiotische randvoorwaarden
3. Typische soorten: Behoud van kwaliteit op gebiedsniveau betekent voor de typische soorten behoud van de aanwezige variatie in typische soorten en hun gemiddelde verspreiding in het gebied; de typische soorten en hun dichtheden zijn onderling uitwisselbaar.
4. Overige kenmerken van goede structuur en functie

In de profieldocumenten voor elk habitattype staan voor de vier punten aangegeven wanneer een habitattype kwalificeert.

De rol van het aspect 'typische soorten' bij vergunningverlening en passende beoordeling is aan een nadere juridische analyse onderworpen. De conclusie daarvan is dat typische soorten een rol moeten spelen bij vergunningverlening en passende beoordeling. Het is echter niet nodig om de typische soorten per soort apart te beoordelen. Een toetsing aan het kwaliteitsaspect typische soorten als geheel volstaat. (Document Werkwijze kwaliteit habitattypen gebiedsniveau, versie 2014Habitattypen | natura 2000 _

Ad. 1) De zonering van de recreanten vanuit plan Valkenhorst past binnen bestaande zonering recreatiedruk.

Een groot deel van de nieuwe bewoners maken – wandelend vanuit hun huis – sowieso geen gebruik van een groot deel van het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Uit de nadere analyse in hoeverre nieuwe bewoners vanuit het plangebied Valkenhorst het Natura 2000-gebied en de deelgebieden daarbinnen kunnen bereiken (zie hoofdstuk 3 en bijlage 1) blijkt dat de verspreiding van de toekomstige bewoners vanuit Valkenhorst binnen het Natura 2000-gebied volledig past binnen de al ingestelde recreatieve zonering.

Ook zijn er alternatieven zoals de Mient Kooltuin, de Groene Zone en het Valkenburgse Meer. In de Mient Kooltuin zullen met dat doel ook nieuwe wandelpaden worden aangelegd. Hoewel het Natura 2000-gebied Meijendel &

Berkheide op wandelafstand van het plangebied ligt, zal een deel van de nieuwe bewoners in het plangebied dit dus niet bereiken door de ligging van de wooncluster, of blijft in de Pan van Persijn, of kiest überhaupt voor een alternatief gebied. Ook in de Groene zone aan de zuidzijde van het plangebied en nabij het Valkenburgse Meer kan gewandeld worden. De Mient Kooltuin ligt tussen het Natura 2000 gebied en de woonwijk. Een groot deel van de wandelaars zal eerst langs of door de Mient Kooltuin lopen voordat ze in het Natura 2000 gebied komen. In dit addendum is het feit meegenomen dat niet alle bewoners van het plangebied gebruik zullen maken van de aan te leggen wandelpaden en dat een deel van de bewoners van de Valkenhorst in het Natura 2000-gebied kunnen recreëren omdat het gebied op wandelafstand van het Natura 2000-gebied ligt. De bewoners die wel in het Natura 2000-gebied komen, leiden niet tot significante effecten.

De Pan van Persijn is een gebied dat optimaal is ingericht op het ontvangen van zeer grote aantallen bezoekers met een grotere padendichtheid, een parkeerterrein ter hoogte van de Pannenkoekenboerderij (buiten N2000), restaurant en speeltuin/speelvoorzieningen. In de Pan van Persijn zijn twee wandelingen uitgezet: Blauw – 1,6 kilometer en Oranje – 2,9 kilometer. Dat betekent dat er een groot aanbod is aan wandelmogelijkheden in dit gebied waar ook de bewoners van Valkenhorst gebruik van kunnen maken.

De Pan van Persijn omvat voornamelijk het habitattype H2180C Duinbossen (binnenduinrand); een bostype dat volgens het beheerplan minder gevoelig is voor verstoring door recreanten. De NDA maakt geen melding van een knelpunt gerelateerd aan recreatiedruk voor het behalen van de instandhoudingsdoelen. De knelpunten voor dit habitattype zijn:

- Delen in Valleien en duinen midden Berkheide, Waterwingebied Berkheide en Zeedorpenlandschap Noord- Berkheide zijn te droog voor het habitattype;
- Het habitattype ligt sterk verspreid door het gebied heen en voldoet daarmee niet overal aan de functionele omvang.

Lokaal komen ook de habitattypen H2160 Duindoornstruweel en H2130 Grijze duinen (kalkrijk) voor. Deze zijn aanwezig aan de randen van de Pan van Persijn – op niet-toegankelijke plekken buiten de dichte padenstructuur en daarmee komt het behoud niet in gevaar.

In de Pan van Persijn is het wandelen buiten de paden verboden, tenzij het ter plaatse duidelijk is dat het is toegestaan, zoals op de speelweiden. In een bosgebied is de verstoringsafstand kleiner dan in het open duingebied. Een bosgebied kan grotere dichtheden aan recreanten aan voordat deze een significante verstoring zullen veroorzaken (Krijgsveld, 2022 – het rapport met de best beschikbare wetenschappelijke kennis op het vlak van verstoring door recreatie[11]). De bomen vormen namelijk een natuurlijke afscherming voor de verstorende invloed van recreanten, deze zullen in een bos niet zo snel van de paden afwijken (fysiek lastiger) en in bossen kunnen dieren ook meer schuilplaatsen vinden, wat het verstorend effect vermindert.

Pan van Persijn heeft open ruimtes in het bosgebied met (speel)voorzieningen.

[11] Krijgsveld KL, B Klaassen & J van der Winden (2022). Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Ad. 2) Geen afname leefgebied typische soorten

In het rapport van Krijgsveld (2022) is aangegeven dat op land wandelen en fietsen op zich relatief weinig effect hebben. Of recreatie wezenlijke gevolgen heeft, hangt af van de vorm, duur en frequentie van de recreatie. Dat zijn geaccepteerde parameters die een rol spelen in het daadwerkelijke effect van recreatie. Echter, daarin is geen omslagpunt aan de orde. Iedere soort, zelfs ieder individu, kan anders op deze parameters reageren[12] In tabel 4.4 is een overzicht gegeven in hoeverre het plan Valkenhorst de parameters beïnvloedt die tot verstoring kunnen leiden. Er zijn, zoals beschreven op blz. 10, voor wat betreft de verspreiding van meer gevoelige typische soorten broedvogels echter geen redenen om aan te nemen dat populatie-effecten zich voordoen als gevolg van recreatie op wegen en paden. Het is niet onaannemelijk dat de (verspreiding van) fauna zich op de recreatie heeft aangepast en/of eraan gewend is geraakt. In de tekst volgend op tabel 4.4 is toegelicht hoe dit zich verhoudt tot het vermijden van recreanten.

Tabel 4.4 Beschrijving in hoeverre het plan Valkenhorst de aspecten beïnvloedt die tot verstoring leiden.

Aspecten die impact voor vogels van verstoringsbron bepalen (Krijgsveld, 2022)	Consequentie van die aspecten voor wandelaars vanuit Valkenhorst in Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide
Afstand tussen vogel en verstoringsbron	Omdat mensen op de paden blijven; blijft de afstand tussen de vogel en de verstoringsbron gelijk.
Intensiteit van verstoring	Het aantal recreanten neemt toe (zie analyse in hfst 3). Maar er is geen sprake van een groter deel van het gebied dat bezocht wordt. Op die manier neemt de intensiteit van de verstoring niet toe en wordt het verstorende effect niet groter. De groepsgrootte van de wandelaars verandert niet; kleine groepjes/gezinnen.
Duur en frequentie	Meer wandelaars betekent dat er vaker een wandelaar op het pad aanwezig zal zijn. Dit aspect kan een rol spelen in situaties waarbij er actueel weinig wandelaars zijn. Dat is niet aan de orde in dit Natura 2000-gebied; in de deelgebieden die bereikt kunnen worden vanuit Valkenhorst is ook nu al sprake van (vrij) intensieve recreatie.
Voorspelbaarheid van de verstoringsbron	Hoe voorspelbaarder mensen zich gedragen, hoe kleiner het verstorende effect dat ze hebben. Dit komt doordat ze dan minder of helemaal niet als gevaar, als potentiële predator, worden gezien door de vogel (gewenning). Het gebruik van vaste routes levert een krachtig middel om verstoring door mensen te verminderen[13]. Hierin is al voorzien in het Natura 2000-gebied en dat verandert niet door het plan Valkenhorst.
Gedrag van de verstoringsbron	Vogels reageren scherp op tekenen van gevaar die van een recreant uitgaan. In de perceptie van de vogels betekent dit dat recht toelopen op een groep vogels, recht naar een vogel kijken, of stoppen langs een route resulteert in eerder wegvluchten (grotere vluchtafstand). Om die reden hebben fotografen en vogelaars, die natuurlijk altijd juist recht naar de vogels kijken en vaak op ze aflopen, een groter effect dan gangbare wandelaars. Het gedrag van de wandelaars verandert niet door het plan Valkenhorst. Omdat de padenstructuur niet wijzigt en de vogels al afstand houden tot de paden heeft ook de eventuele toename van fotografen of vogelaars geen effect.
Snelheid van de verstoringsbron	Over het algemeen geldt dat verstoringsbronnen die sneller bewegen, meer verstoring teweegbrengen. Er is geen verschil in snelheid door het plan Valkenhorst
Geluid van de verstoringsbron	Wanneer een verstoringsbron geluid produceert, is het verstorende effect vele malen groter is dan bij vergelijkbare bronnen die geen geluid produceren. Er is geen verschil in geluid door het plan Valkenhorst.
Type verstoringsbron	De vluchtafstanden van vogels zijn het grootst voor recreatievormen in de lucht en het kleinst voor recreatie op land

Een deel van de vogels mijdt de nabijheid van recreanten. Veel broedvogels hebben lagere dichtheden langs wegen en paden. Dit geldt in allerlei biotopen, of ze nu gesloten of open zijn, en of ze nu toegankelijk zijn of ontoegankelijk. In de meeste gevallen betreft dit vermijding van het potentieel geschikt broedbiotoop of foerageergebied nabij paden en wegen. In die zone zullen de vogels niet foerageren (op de bodem) en/of broeden. Door het huidige recreatieve gebruik van de paden is er dus al een verstoorde zone aanwezig langs de betreffende paden waar de dichtheid aan broedvogels of foeragerende vogels lager zal zijn. Die verstoorde zone

[12] Henkens, R.J.H.G., M.E.A. Broekmeyer, A.G.M. Schotman, C.M. Goossen en R. Pouwels, 2012. Recreatie en Natuur: Kennis over effecten, kwetsbaarheid, handelingsperspectieven en monitoring van recreatie in Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2334.

[13] Krijgsveld (2022) geeft als voorbeeld: De vermijdingsafstand van broedende goudplevieren bijvoorbeeld verminderde van 200 naar 50 meter nadat een pad was ingericht door de graslanden, en mensen dat pad gingen volgen (Finney *et al.* 2005).

wordt bepaald door de effectafstand voor verstoring die per soort verschillend is (Krijgsveld, 2022). Deze effectafstanden zijn in tabel 4.5 weergegeven. In bijlage 2 zijn kaarten opgenomen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)[14]-waarnemingen van de desbetreffende typische vogelsoorten.

Tabel 4.5 Effectafstanden typische vogelsoorten voor de habitattypen waarvoor Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is aangewezen, die aanwezig zijn binnen het gebied dat maximaal bereikt wordt door recreanten vanuit het plan Valkenhorst.

Vogelsoort	Habitatcode	Habitattype/Leefgebied	Effectafstand
Tapuit	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)	100-250 m, niet aanwezig in NL op moment dat honden mogen loslopen in Berkheide. Is in het broedseizoen aanwezig in NL en dan dienen honden aangelijnd te zijn.
	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	
Nachtegaal	H2160	Duindoornstruwelen	N.v.t. Kan ook grondbroeder zijn in struwelen. Struwelen zijn niet doordringbaar/ toegankelijk voor recreanten en honden.
Grote bonte specht	H2180Abe	Duinbossen (droog)	N.v.t. holenbroeder in bomen, geen kans op vertrapping, algemene soort.
	H2180Ao	Duinbossen (droog)	
	ZGH2180Ao	Duinbossen (droog) zoekgebied	
	H2180B	Duinbossen (vochtig)	
	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	
Houtsnip	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	Grondbroeder, broedvogel van omvangrijke bossen met dikke humuslaag, zoeken 's nachts naar voedsel, geen effectafstand genoemd in Krijgsveld 2022. Voor steltlopers geldt in zijn algemeenheid een effectafstand van 100m (broedend).
Dodaars	H2190Ae	Vochtige duinvalleien (open water)	Broedt in oevers van winplassen, deze zijn niet toegankelijk, effectafstand 100 m.
	H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	
Paapje	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	Grondbroeder, effectafstand 100 m, niet aanwezig in NL op moment dat honden mogen loslopen in Berkheide
Sprinkhaan-zanger	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	Grondbroeder, geen afstand in Krijgsveld. Niet of nauwelijks aanwezig in NL op moment dat honden mogen loslopen in Berkheide
Bosrietzanger	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	Hangen nest op aan stengels, vrij algemene broedvogel geen afstand in Krijgsveld, Niet in NL aanwezig als in Berkheide honden mogen loslopen. Is in het broedseizoen aanwezig in NL en dan dienen honden aangelijnd te zijn.

1) Vooral de waarnemingen met BMP-protocol/meetnet watervogels (kaart telprotocol), territorium (kaart telonderwerp) en vastgesteld territorium (kaart gedrag) duiden op broedende exemplaren. Dit zijn allemaal waarnemingen gedaan in het kader van de BMP-monitoring en daarmee het betrouwbaarst.

Voor de typische zoogdiersoorten (zie tabel 4.2) zijn effectafstanden niet bekend. Voor het konijn kan aangenomen worden dat ook verstoring door wandelaars ervoor zorgt dat de directe omgeving van de paden wordt gemeden; een zone die ook door broedvogels wordt gemeden. Deze verstoringsafstand neemt – net als bij de broedvogels - niet toe door de toename van het aantal wandelaars of hardlopers. De dwergmuis heeft een voorkeur voor gebieden met veel opgaande begroeiing. Door de aanwezige beschutting is de soort minder verstoringsgevoelig. Ook de waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodembedekkende vegetatie aanwezig is (en waar binnen een straal van 500 meter water te vinden is). Omdat er in de oevers voldoende schuilmogelijkheid moet zijn, is de waterspitsmuis ook minder verstoringsgevoelig voor wandelaars.

Er geldt in het hele gebied – met uitzondering van de aanwezen speelweiden - een verbod voor het wandelen buiten de paden. Er zijn tal van voorzieningen om de mensen op de paden te houden (inclusief handhaving). De

[14] De NDFF bevat meer dan 200 miljoen gecontroleerde waarnemingen van plant- en diersoorten. De databank is kosteloos toegankelijk voor iedereen.

aard en het gedrag van de verstoringsbron heeft een grote invloed op de verstoringsafstand (Krijgsveld, 2022). De dichtheid aan broedvogels gaat omlaag langs wegen en paden daar waar activiteit onvoorspelbaar is. Omdat er bij gebruik van de paden op vaste routes wordt gelopen door het gebied is het gedrag van de recreanten voorspelbaar en daardoor minder verstorend voor vogels. De verstoringsafstand rond de paden wordt – en blijft – bepaald door het gebruik ervan door recreanten. Met andere woorden, het maakt voor de verstoringsafstand en de mate van verstoring niet uit of er 1, 2 of 3 wandelaars per minuut langskomen. Om die reden hoeft zelfs een verdubbeling of een verdrievoudiging van het aantal wandelaars of hardlopers op de paden niet te leiden tot een extra verstorend effect c.q. een vergroting van de verstoorde zone. Daardoor is er geen sprake van een vergroting van de voor broedvogels en zoogdieren verstoorde zone rond de paden en er geen sprake is van vertrapping van leefgebied van typische soorten daardoor geen afname is van het leefgebied van typische soorten.

Conclusie
Ommetjes tot 5 km en wandelingen tot 10 kilometer in het Natura 2000-gebied hebben geen significante effecten, doordat de relatief geringe toename van recreanten vanuit het plangebied überhaupt geen significante effecten heeft (r.o. 41.8). Dit komt door de al bestaande zonering, het feit dat wandelaars op de paden blijven en wandelaars niet leiden tot een afname van de omvang en de kwaliteit van het leefgebied van de typische soorten, Dit is onderbouwd voor de habitattypen en habitatsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide is aangewezen.

Habitattypen
Er is geen sprake van ruimtebeslag. Dat betekent dat er geen sprake is van verlies van het huidig areaal aan habitattypen of van gebied met potenties voor uitbreiding ervan (voor de habitattypen met een uitbreidingsdoelstelling).

Er is geen sprake van betreding van habitattypen. Dat betekent dat betreding niet leidt tot verlies van de huidige kwaliteit van de habitattypen of van gebied met potenties voor uitbreiding ervan (voor de habitattypen met een verbeterdoelstelling).

De verstoring door het gebruik van de paden door de toekomstige recreanten leidt niet tot verlies aan draagkracht van het gebied voor de typische soorten. Omdat mensen op de paden blijven en de verstoringsafstand niet groter wordt, is er geen sprake van veranderingen in het broedsucces of een afname van overlevingskansen, of afname van de dichtheid van broedende, foeragerende of rustende vogels. Kortom, er is geen sprake van verslechtering van het leefgebied c.q. wezenlijke verstoring van de typische soorten die mede de kwaliteit van de aanwezige habitattypen bepalen. Op basis van deze analyse is een significant gevolg voor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide door recreanten uit het plan Valkenhorst uit te sluiten.

Habitatrichtlijnsoorten
De habitatrichtlijnsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide instandhoudingsdoelstellingen heeft, komen voor buiten de Pan van Persijn en – voor de kamsalamander – buiten het gebied dat bereikt wordt door bewoners vanuit Valkenhorst. Bovendien ondervinden deze habitatrichtlijnsoorten geen knelpunten met betrekking tot de recreatiedruk. Aangezien recreatiedruk geen drukfactor is die het bereiken van de instandhoudingsdoelen kan belemmeren, zal de toename van recreatiedruk geen effect hebben op de doelstelling voor omvang en kwaliteit van het leefgebied van de habitatrichtlijnsoorten en daarmee ook niet op de draagkracht van de populatie van de habitatrichtlijnsoorten. Significante gevolgen zijn uit te sluiten.

Duidelijke communicatie in het Natura 2000-gebied (deelgebieden Pan van Persijn en Berkheide) waar wandelen toegestaan is en waar niet.

5. Beoordeling toename hardlopers Valkenhorst

In de uitspraak van 11 december 2024, r.o. 40.4 staat: De Afdeling is van oordeel dat de raad, onder verwijzing naar het mitigatieonderzoek, onvoldoende heeft gemotiveerd waarom de toename van het aantal hardlopers in het Natura 2000-gebied, zonder dat daar specifiek aandacht is besteed in het onderzoek, niet tot gevolg heeft of kan hebben dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zullen worden aangetast. Hierbij acht de Afdeling het van belang dat uit de passende beoordeling volgt dat al bij de huidige recreatiedruk in het Natura 2000-gebied maatregelen nodig zijn ter voorkoming van significant verstorende effecten op de natuurwaarden van het gebied. Zonder nadere onderbouwing kan niet worden geconcludeerd dat een eventuele toename van het aantal hardlopers in het gebied niet tot een verdere verstoring van de aanwezige natuurwaarden zal leiden.

Hoe is in het Natura 2000-beheerplan specifiek omgegaan met effecten van de huidige hardlopers?

Onder de term “wandelaars” wordt in de Passende beoordeling en in het Natura 2000-beheerplan verstaan ”de gebruikers van de wandelpaden c.q. iedereen die zonder fiets of paard gebruik maakt van de bestaande wandelpaden. Daaronder vallen ook de hardlopers. Ook bij de toetsing van het bestaande recreatieve gebruik van de paden in het Natura 2000-gebied (zie hoofdstuk 2) is in het Natura 2000-beheerplan geen onderscheid gemaakt tussen wandelaars en hardlopers[15].

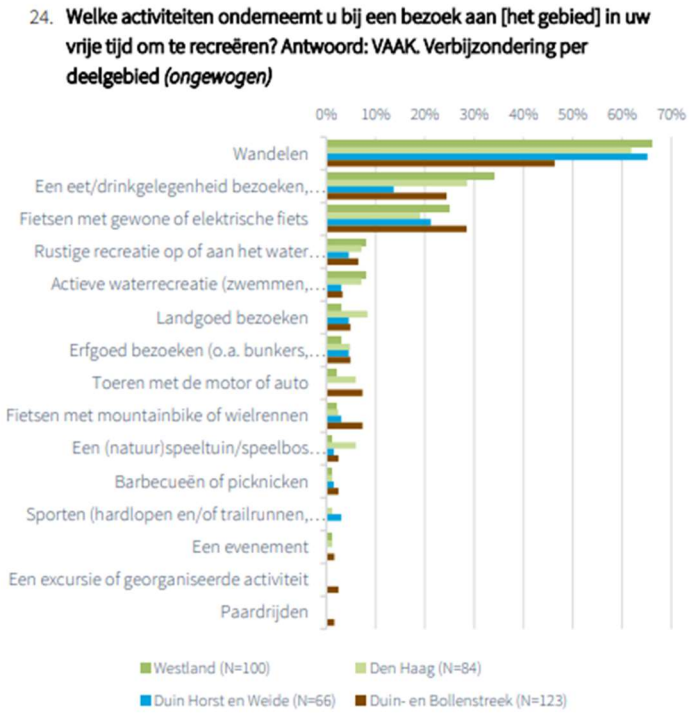
Analyse toename hardlopers vanuit Valkenhorst

De gemiddelde afstand die een hardloper aflegt tijdens een hardlooprondje varieert, maar ligt meestal tussen de 5 en 10 kilometer. De gemiddelde snelheid van hardlopen van een gemiddelde hardloper is ongeveer 10 kilometer per uur. Een rondje Pan van Persijn door het duin naar de Cantineweg en dan naar Valkenhorst zal een goed rondje zijn voor veel hardlopers. Dat betekent dat het bereik van de gemiddelde hardloper niet afwijkt van het bereik dat geanalyseerd is in hoofdstuk 3 en beoordeeld in hoofdstuk 4. Ook in de huidige situatie wordt dit gebied veelvuldig door hardlopers vanuit Katwijk aan Zee gebruikt.

Op basis van het Draagkrachtonderzoek Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD) kan bovendien worden geconcludeerd dat er veel vaker gewandeld wordt dan hardgelopen. Uit figuur 5.1 is af te leiden dat 71% van de respondenten zegt 'vaak' te gaan wandelen. Vrijwel onderin figuur is het aandeel van de respondenten te zien dat aangeeft 'vaak' te gaan hardlopen[16]. Dat aandeel is beperkt waardoor de toename van wandelaars maatgevend is voor het planeffect ten aanzien van recreatiedruk. Dat effect is beoordeeld in hoofdstuk 4.

[15] Hardlopen gebeurt meestal over een vlakke, verharde ondergrond, zoals een weg of een stoep. Trailrunning is het hardlopen over onverharde, natuurlijke paden, waarbij de ondergrond kan variëren van grind en zand tot rotsen en modder. Dit is alleen toegestaan op de al aanwezige paden in het Natura 2000-gebied. Effecten van trailrunning in georganiseerde grote groepen zijn niet toe te rekenen aan het plan Valkenhorst.

[16] Draagkrachtonderzoek Nationaal Park Hollandse Duinen; naar bestemming in balans. Bureau voor Ruimte & Vrije tijd, januari 2023.

Figuur 5.1 Welke activiteiten worden vaak ondernomen bij een bezoek aan het natuurgebied (Draagkrachtonderzoek, zie voetnoot).

Afbakening mogelijke effecten van hardlopers op Natura 2000-waarden

Hardlopers kunnen verschillende effecten hebben op beschermde Natura 2000-waarden in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Er kan sprake zijn van verstoring van typische soorten, met name door visuele en geluidverstoring. Er is geen sprake van ruimtebeslag en ook niet van mechanische effecten door betreding. Voor het hardlopen wordt namelijk gebruik gemaakt van bestaande paden. Op de paden zijn geen habitattypen aanwezig zodat er geen sprake is van betreding van habitattypen en daarmee van leefgebied van typische soorten. Er worden ook geen nieuwe paden aangelegd. Dat betekent dus dat er geen sprake is van ruimtebeslag, niet van het huidig areaal aan habitattypen of van gebied met potenties voor uitbreiding ervan (voor de habitattypen met een uitbreidingsdoelstelling).

Afbakening relevante habitattypen en habitatrichtlijnsoorten voor de toetsing N2000-gebiedsbescherming

In hoofdstuk 4 is beschreven welke habitattypen aanwezig zijn in het gebied dat bereikt wordt door wandelaars vanuit Valkenhorst. Dat geldt ook voor de hardlopers.
Voor de habitatrichtlijnsoorten is in hoofdstuk 4 van dit addendum aangegeven dat het behalen van de instandhoudingsdoelen van deze soorten niet beïnvloed wordt door de recreatiedruk. Zoals uiteengezet in hoofdstuk 4, is voor een aantal habitattypen geen sprake van typische soorten die gevoelig zijn voor recreatiedruk. De habitatsoorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn vastgesteld leven op plekken waar geen wandelaars (en dus ook geen hardlopers) komen. Effecten zijn daarom uitgesloten. Tot slot zijn op de wandelpaden geen habitattypen aanwezig, waardoor geen sprake is van betreding van habitattypen en/of leefgebieden van typische soorten. Hierdoor, en door intensieve betreding van de paden, zijn op en direct langs de paden geen habitattypen aanwezig en dus ook geen leefgebieden van soorten.

Daarom kunnen effecten van toename van hardlopers op de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de habitatrichtlijnsoorten worden uitgesloten en daarmee ook op de draagkracht van het gebied voor de doelpopulatie van de habitatrichtlijnsoorten. In de beoordeling die hierna volgt, wordt daarom alleen ingegaan op de habitattypen.

Beoordeling effect toename hardlopers op Natura 2000-waarden

Krijgsveld (2022) meldt over hardlopen: "*Dit is een specifieke groep wandelaars die steeds talrijker wordt in natuurgebieden. Wanneer hardlopers op paden in het bos rennen, veroorzaken ze slechts weinig meer verstoring dan wandelaars, omdat ze weliswaar meer snelheid hebben, maar ook sneller voorbij zijn en doorgaans stil zijn, in tegenstelling tot veel reguliere wandelaars.*".

Bovendien stelt Krijgsveld dat hardlopers rustende vogelgroepen op het strand kunnen verstoren. Dit effect is niet relevant voor de voorliggende toetsing omdat het voor hardlopers te belopen strand buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied (Meijendel & Berkheide) valt[17] (zie figuur 5.2). En ook voor hardlopers geldt dat zij in het Natura 2000-gebied op de paden dienen te blijven. Er geldt hier geen uitzondering voor.

Figuur 5.2 Strand ligt niet binnen begrenzing Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide (geel).

Ook in het Natura 2000-gebied zouden hardlopers door onoplettendheid verstoring kunnen veroorzaken; door het feit dat hardlopers vaak geen oog voor hun omgeving hebben. Echter, in het Natura 2000-gebied zijn diverse maatregelen getroffen - zowel in de Pan van Persijn als in Berkheide, die het uitloopgebied vanuit Valkenhorst binnen Natura 2000 betreffen - om gebruikers van de wandelpaden waaronder hardlopers, op de paden te houden (zie de afbeeldingen op blz. 12 in dit addendum). Door het gebruik van de paden wordt voorkomen dat habitattypen vertrapt of verstoord worden. Voor de Pan van Persijn en Berkheide (ook te bereiken via de Cantineweg) leidt dit niet tot een toename van verstoring in de leefgebieden van de typische soorten: hardlopers kiezen voor de snelste weg (het pad) en zullen gezien hun snelheid en focus niet geneigd zijn om van de paden af te dwalen. Zoals Krijgsveld stelt, veroorzaken de hardlopers slechts weinig meer verstoring dan wandelaars en daarom kan aangesloten worden bij de conclusies van hoofdstuk 4.

Conclusie

Uit hetgeen in voorgaande analyse is overwogen kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van (mogelijke) significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide als gevolg van hardlopers (r.o. 40.4). De toename aan hardlopers zal de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied niet belemmeren. Dit volgt uit de volgende punten:

- Er is geen sprake van ruimtebeslag van actueel areaal kwalificerende habitattype/leefgebied van typische soorten;
- Er is geen sprake van afname van het areaal of afname van de kwaliteit van het leefgebied van typische vogel- en zoogdiersoorten als gevolg van verstoring of vertrapping van nesten doordat hardlopers op de paden blijven en het gedrag van de hardlopers voorspelbaar is (door het gebruik van de paden, sneller voorbij zijn en stiller zijn);
- Er is geen sprake van significant negatieve effecten op de draagkracht van het Natura 2000-gebied voor de typische soorten;
- Er zijn geen significant negatieve effecten op de habitatsoorten.

Verder betreft het geen nieuwe activiteit, maar een – in aantallen hardlopers - beperkte intensivering van een bestaande activiteit.

De conclusie is dat kan worden uitgesloten dat de toename aan hardlopers vanuit Valkenhorst zal leiden tot meetbare effecten op de Natura 2000-instandhoudingdoelstellingen van habitattypen en -soorten en aan de orde

[17] De embryonale duinen op het strand (voor het hek) vallen wel onder het N2000 gebied. Hier gelden dezelfde regels als in de rest van het duingebied. Daar mag niet overal doorheen gelopen worden.

zijnde uitbreidings- of verbeteropgaven voor dit gebied. Een significant gevolg door de aanwezigheid van hardlopers uit het plan Valkenhorst is uit te sluiten.

6. Beoordeling toename honden Valkenhorst

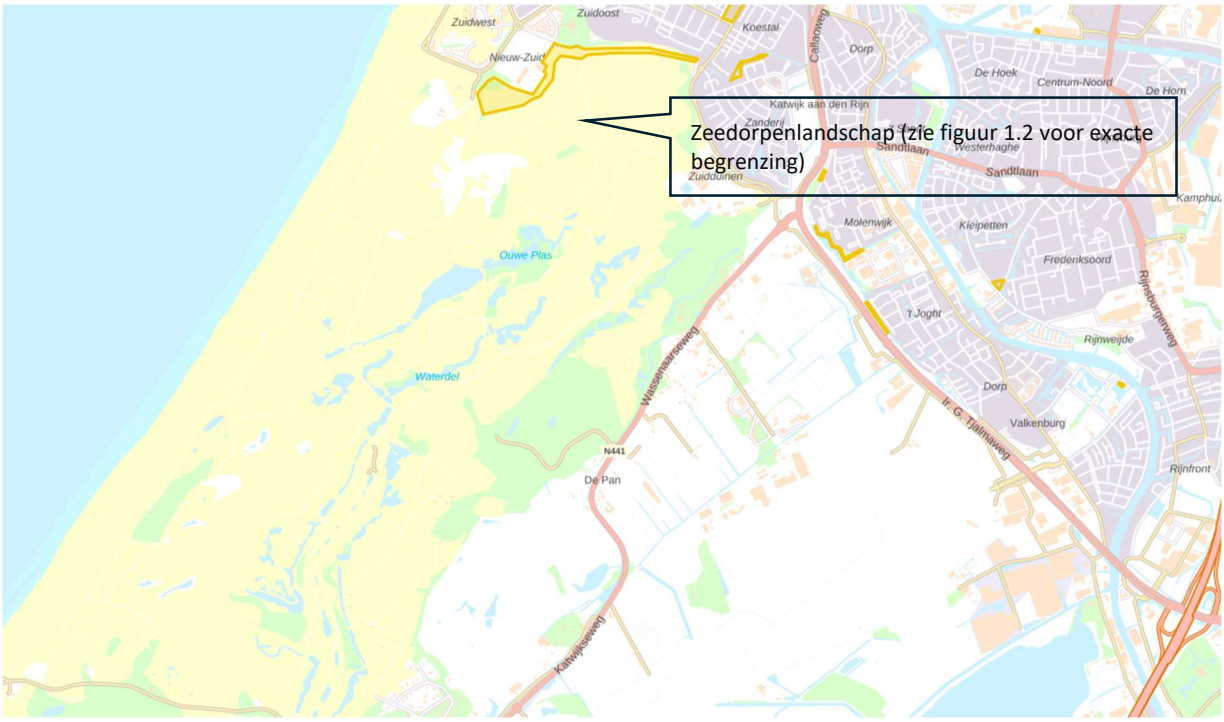
In de uitspraak van 11 december 2024, r.o. 42.3 staat: verstorende effecten van honden op het in het Natura 2000-gebied voorkomende typische soorten, vertrapping en vermesting. Momenteel heeft 1 op de 5 huishoudens in Nederland een hond wat mogelijk 1120 extra honden betekent. Onder die omstandigheden kan bij de huidige beheersmaatregelen die op het gebied van toepassing zijn, niet worden gesteld dat de in het gebied aanwezige natuurwaarden vanwege de toename van het aantal honden in het gebied niet zonder meer zullen worden aangetast.

Hoe is in het Natura 2000-beheerplan specifiek omgegaan met effecten van de huidige honden?

Uitgaande van bestaande 1,1 miljoen bezoekers per jaar zouden er momenteel 220.000 honden zijn die verspreid over het gebied in een jaar aanwezig zijn. *In de Pan van Persijn geldt een aanlijnplicht. In Berkheide (behalve in begrazingsgebieden) mogen honden tussen 15 aug en 15 maart loslopen. In broedseizoen aanlijnplicht.*

De huidige toegankelijkheid van het gebied voor honden is als volgt omschreven in het Natura 2000-beheerplan (pagina 166):

"*Honden zijn in beginsel (aangelijnd) toegestaan op wegen en paden. In begrazingsgebieden van Dunea en [toevoeging Antea: de voor plan Valkenhorst te ver weg gelegen] Kijfhoek & Bierlap en Ganzenhoek zijn ze echter niet toegestaan. In begrazingsgebieden van Staatsbosbeheer zijn honden wel toegestaan, maar aan de lijn. In Lentevreugd zijn honden het gehele jaar niet toegestaan. […] In de Pan van Persijn zijn honden aangelijnd toegestaan. In de uiterste noordrand van Berkheide (in eigendom en beheer bij de gemeente Katwijk) is direct langs de Laan van Nieuw Zuid een hondenlosloopgebied ingesteld (zie figuur 6.1). Honden mogen hier loslopen, maar er geldt wel een opruimplicht.*"

Figuur 6.1 Losloopgebied Vlaggeduin (website gemeente Katwijk).

Specifiek is, voor zover relevant, nog in het Natura 2000-beheerplan vermeld dat voor het zeedorpenlandschap (zie figuur 6.1 en – voor de begrenzing van dit deelgebied figuur 1.2) een goed hondenbeleid een aandachtspunt is (pagina 107).

Analyse toename honden vanuit Valkenhorst

Momenteel heeft bijna 1 op de 5 huishoudens in Nederland een hond (Krijgsveld, 2022); namelijk ongeveer 17,8% van de huishoudens[18]. Dit percentage is al jaren redelijk stabiel. Dat betekent – worst-case - mogelijk 1.120 honden in de woningen van het plan Valkenhorst (zoals berekend in de Passende beoordeling/Mitigatierapport). Hier is rekening mee gehouden door in de Mient Kooltuin in een hondenlosloopgebied te gaan voorzien voor het dagelijkse uitlaten.

De meeste honden blijven in Valkenhorst of Mient Kooltuin

Hondenbezitters lopen meestal een rondje bij het uitlaten. De afstand die wordt afgelegd bij het uitlaten van honden is afhankelijk van verschillende factoren zoals het ras, de leeftijd en gezondheid van de hond en de voorkeuren van de eigenaar. Voor de meeste honden wordt aanbevolen om honden minstens 30 minuten tot een uur per dag uit te laten, verdeeld over meerder wandelingen. Gemiddeld leggen hondenbezitters 1 tot 3 kilometer af tijdens een wandeling met hun hond.[3]. Aangezien het plangebied op minimaal 1.770 m van het Natura 2000-gebied ligt (retour), bereiken de meeste hondenbezitters in het plan Valkenhorst het Natura 2000-gebied niet bij het uitlaten van de honden. Daardoor is een negatief effect door het dagelijks uitlaten van honden uit het plan Valkenhorst uit te sluiten.
In deze analyse worden dan ook de effecten beoordeeld van de honden die meekomen met de wandelaars/hardlopers vanuit Valkenhorst bij de ommetjes (tot 5 km) en wandelingen tot 10 km.

Toename honden als gevolg van ommetjes (tot 5 km) en wandelingen tot 10 km

Over de verspreiding van wandelaars vanuit Valkenhorst is in hoofdstuk 3 beschreven dat op een piekdag 705 wandelaars tot in Berkheide komt. Uitgaande – worst case - van het feit dat 20% van die 705 wandelaars ook een hond heeft, betreft dat 141 honden[19], die op een piekdag in Berkheide zullen wandelen. Uitgaande van het gemiddelde van 400 wandelaars in Berkheide betreft het 80 honden. De overige honden van de wandelaars vanuit Valkenhorst blijven of in de Pan van Persijn of grotendeels buiten het Natura 2000-gebied; omdat een deel van de bewoners vanuit Valkenhorst het Natura 2000-gebied niet bereikt voor wandelingen.

Afbakening mogelijke effecten van honden op Natura 2000-waarden

Honden kunnen verschillende effecten hebben op beschermde Natura 2000-waarden in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide. Er kan sprake zijn van:

- ruimtebeslag of afname kwaliteit door vertrapping van vegetatie en van nesten van typische soorten door betreding van habitattypen;
- verstoring van typische soorten of van nesten van typische soorten, met name door visuele verstoring;
- vermesting en verzuring door hondenpoep en -urine.

Beoordeling effect toename honden op Natura 2000-waarden

De onderbouwing waarom de honden vanuit plan Valkenhorst niet leiden tot significante effecten op het Natura 2000-gebied is gebaseerd op de volgende punten:

1) Geen ruimtebeslag in kwalificerende habitattypen (en daarmee op leefgebied van typische soorten) en geen ruimtebeslag op leefgebieden van habitatrichtlijnsoorten.
2) Geen vermesting en verzuring door stikstof gebaseerd op de volgende punten:
    a. De meeste honden blijven in plan Valkenhorst of in Mient Kooltuin;
    b. De kans is klein dat hondenpoep of -urine van honden uit plan Valkenhorst in het N2000-gebied terechtkomt;
    c. Geen vermesting door opruimplicht hondenpoep;
    d. Urine levert geen bijdrage aan vermesting en verzuring in de habitattypen.
3) Geen verstoring en vertrapping van nesten door aanlijnplicht in de Pan van Persijn en aanlijnplicht in broedseizoen in Berkheide, in combinatie met handhaving.

Geen ruimtebeslag habitattypen en leefgebied habitatrichtlijnsoorten

Er is geen sprake van ruimtebeslag van actueel areaal kwalificerende habitattype/leefgebied van typische soorten of van leefgebied van habitatrichtlijnsoorten. De betreding op de plekken waar honden mogen loslopen

[18] Aantal huisdieren in Nederland | Nieuws | Marktdata

[19] Worst case situatie. In werkelijkheid zullen mensen met puppy's die lange afstand niet afleggen, uitgaande van 5 à 10 minuten wandelen voor de langere wandeling, per maand dat de pup oud is.

in het hondlosloopgebied leidt voor de hondenlosloopgebieden niet tot areaalverlies aan habitattypen. Ter plekke van de hondenlosgebieden zijn geen habitattypen/leefgebieden aanwezig en de begrenzing van de hondlosloopgebieden wordt niet aangepast. In de gebieden waar er buiten het broedseizoen wel honden los mogen lopen, kunnen ze lokaal een plant vertrappen. Op een dergelijk groot gebied leidt dat niet tot een verandering in de vegetatiesamenstelling en daarmee tot een aantasting van de kwaliteit van een habitattype.

Kans is klein dat hondenpoep of -urine van honden uit Valkenhorst in het N2000-gebied terechtkomt
Een deel van de wandelaars met hond dat langer loopt, komt wel in de Pan van Persijn en/of Berkheide. Dan hebben de meeste honden, gelet op de afstand van het plangebied tot het Natura 2000-gebied, al geplast of gepoept omdat honden dit doen kort nadat ze naar buiten worden gelaten en dan nog niet in het Natura 2000-gebied zijn.

Geen vermesting door opruimplicht hondenpoep
De gemeente Wassenaar, de gemeente ’s Gravenhage en de gemeente Katwijk (de gemeenten waarbinnen het Natura 2000-gebied valt) kennen een verplichting tot het opruimen hondenpoep (gemeentelijk hondenbeleid). De regels zijn ter info opgenomen in bijlage 3. Door de opruimplicht draagt hondenpoep niet bij aan de vermesting. Uitgangspunt is dat die opruimplicht wordt nageleefd omdat het een verplichting betreft.

Urine levert geen bijdrage aan vermesting en verzuring in de habitattypen
Hondenurine is in de NDA niet genoemd als bron van vermesting. Mogelijke vermesting door hondenurine treedt lokaal op omdat er sprake is van een aanlijnplicht (altijd in de Pan van Persijn en in het broedseizoen in Berkheide). Volgens de Frenne et al. (2022)[4] komen aangelijnde honden niet verder dan 2 meter aan weerzijden van het pad. Bij de geldende aanlijnplicht zou een zone van 4 meter breed rond het pad direct beïnvloed kunnen worden door urine. Dit vindt plaats – ook in de huidige situatie - direct langs de paden waar door de intensieve betreding geen habitattypen aanwezig zijn en dus geen leefgebieden van typische soorten zijn.

Alleen buiten het broedseizoen mogen honden nog loslopen in Berkheide. Dan kan urine ook terecht komen in habitattypen. Een deel van de urine spoelt uit. De lokale beperkte toename aan voedingsstoffen door hondenurine leiden echter niet tot indirecte effecten in de vorm van meetbare verschillen in groeisnelheid van individuele planten. Daardoor ontstaan geen meetbare verschuivingen in concurrentiepositie, en ook geen veranderingen in de verhouding waarmee individuele soorten in de vegetatie voorkomen. Ook de aanwezigheid van schelpen/schelpenpaden en de verstuiving van kalkrijk zand in dit zeer kalrijke duingebied helpt om de bodemstructuur te verbeteren en de zuurgraad te verlagen. De kalk vormt een natuurlijke buffering van het systeem omdat P (fosfor) de beperkende factor is door P-fixatie in calciumfosfaat. In zo'n systeem leidt een lokale kleine toename van stikstof niet tot een meetbaar effect in de vegetatie. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de hondenurine de kwaliteit van habitattypen en daardoor leefgebieden van typische soorten niet aantast.

Geen verstoring en vertrapping van nesten door aanlijnplicht honden (in broedseizoen)
Honden moeten in de Pan van Persijn met uitzondering van het losloopgebied (zie figuur 6.2) altijd aangelijnd zijn en in Berkheide tijdens het broedseizoen; de kwetsbare periode wanneer honden nesten kunnen vertrappen en/of vogels en zoogdieren met jongen kunnen verstoren.

Figuur 6.2 Hondenlosloopgebied Pan van Persijn (groen gemarkeerd).

De gebieden waarin de honden los mogen lopen, zijn afgebakend. Volgens de huisregels van Staatsbosbeheer en Dunea wordt hiermee bedoeld: "'zonder riem, maar wel onder appèl; als baas moet je elk moment kunnen ingrijpen." De omvang van de hondenlosloopgebieden wordt niet groter door het plan, wel wordt verwacht dat deze gebieden intensiever worden gebruikt. Voorafgaand aan het realiseren van het plan vindt er al intensief gebruik plaats waardoor deze gebieden geen bijdrage leveren aan de draagkracht van het gebied als leefgebied voor de typische soorten van de kwetsbare habitattypen voor betreding (H2120, H2130, H2190B, zie bijlage 2 voor de kaarten met de waarnemingen van de typische soorten). De additioneel aanwezige honden hebben daarmee geen effect op de draagkracht van het gebied voor typische soorten en daarmee is er ook geen effect op de kwaliteit van de habitattypen.

Daarmee is te concluderen dat er is geen sprake van (additionele) vertrapping of verstoring van vogels en zoogdieren met jongen en nesten van broedvogels door honden (vanuit Valkenhorst) en daarmee zijn significante gevolgen uit te sluiten.

Conclusie

Uit hetgeen in voorgaande analyse is overwogen, kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van (mogelijke) significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide door een toename aan honden (r.o. 42.3). De toename aan honden zal de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied niet belemmeren.

De conclusie is, op basis van de beschikbare informatie die in het voorliggende addendum op de Passende beoordeling is samengevat, kan worden uitgesloten dat de toename aan honden vanuit Valkenhorst zal leiden tot meetbare effecten op de omvang en kwaliteit van habitattypen en daarmee leefgebied van typische soorten Natura 2000-instandhoudingdoelstellingen van habitattypen en soorten en aan de orde zijnde uitbreidings- of verbeteropgaven voor dit gebied. Een significant gevolg door de aanwezigheid van honden uit het plan Valkenhorst is uit te sluiten.

7. Conclusie toetsing N2000-gebiedsbescherming

In voorliggend addendum is de passende beoordeling en de daaraan ten grondslag liggende rapportages geactualiseerd. Op basis van de analyse in voorliggend rapport is onderbouwd dat significante gevolgen door de resterende toename van recreanten zijn uit te sluiten. Allereerst is deze toename relatief gering gelet op het grote aantal recreanten dat het Natura 2000-gebied Berkheide al bezoekt. Gezien de recreatieve zonering zal het aantal recreanten vooral worden opgevangen in de Mient Kooltuin en de Pan van Persijn. Deze zijn beide ingericht voor de opvang van recreatie. Recreatie vindt verder plaats op de al bestaande paden waar geen habitattypen of leefgebieden van habitatrichtlijnsoorten aanwezig zijn en waar voorzieningen zijn aangebracht om betreding van de aangrenzende begroeiing te voorkomen. Een klein deel van de bezoekers zal (een deel van) Berkheide bereiken. Gelet op de (geringe) aantallen is de conclusie gerechtvaardigd dat de toename van wandelaars in Berkheide vanuit Valkenhorst niet leidt tot nadelige gevolgen voor de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, mede omdat Berkheide jaarlijks al door 1,1 tot 2,5 miljoen recreanten wordt bezocht, ook niet wanneer zij hardlopen of een hond bij zich hebben.

Doordat de relatief geringe toename van recreanten vanuit het plangebied überhaupt geen significante effecten heeft, hebben ommetjes (tot 5 km) en wandelingen tot 10 kilometer in het Natura 2000-gebied in het bijzonder ook geen significante effecten.

Voor honden geldt een opruimplicht en aanlijnplicht, altijd (in Pan van Persijn) en in Berkheide in de broedperiode. Vermesting van het duingebied, vertrapping van nesten en verstoring van broedende vogels en zoogdieren met jongen zijn uit te sluiten.

De omvang van het leefgebied voor de typische soorten wijzigt niet en daarmee de draagkracht van het gebied voor de typische soorten ook niet. Nadelige gevolgen op het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide door de toename van het aantal recreanten vanuit het Plan Valkenhorst zijn uitgesloten.

Zodoende is uit dit addendum gebleken dat de resterende toename van de recreatiedruk op het Natura 2000-gebied vanwege het plan niet tot gevolg heeft dat de daarin voorkomende typische soorten en habitats op een zodanige manier worden verstoord en/of aangetast en dat het plan niet tot gevolg heeft dat de natuurlijke kenmerken van het gebied worden aangetast.

Conclusies ten aanzien van mitigerende maatregelen

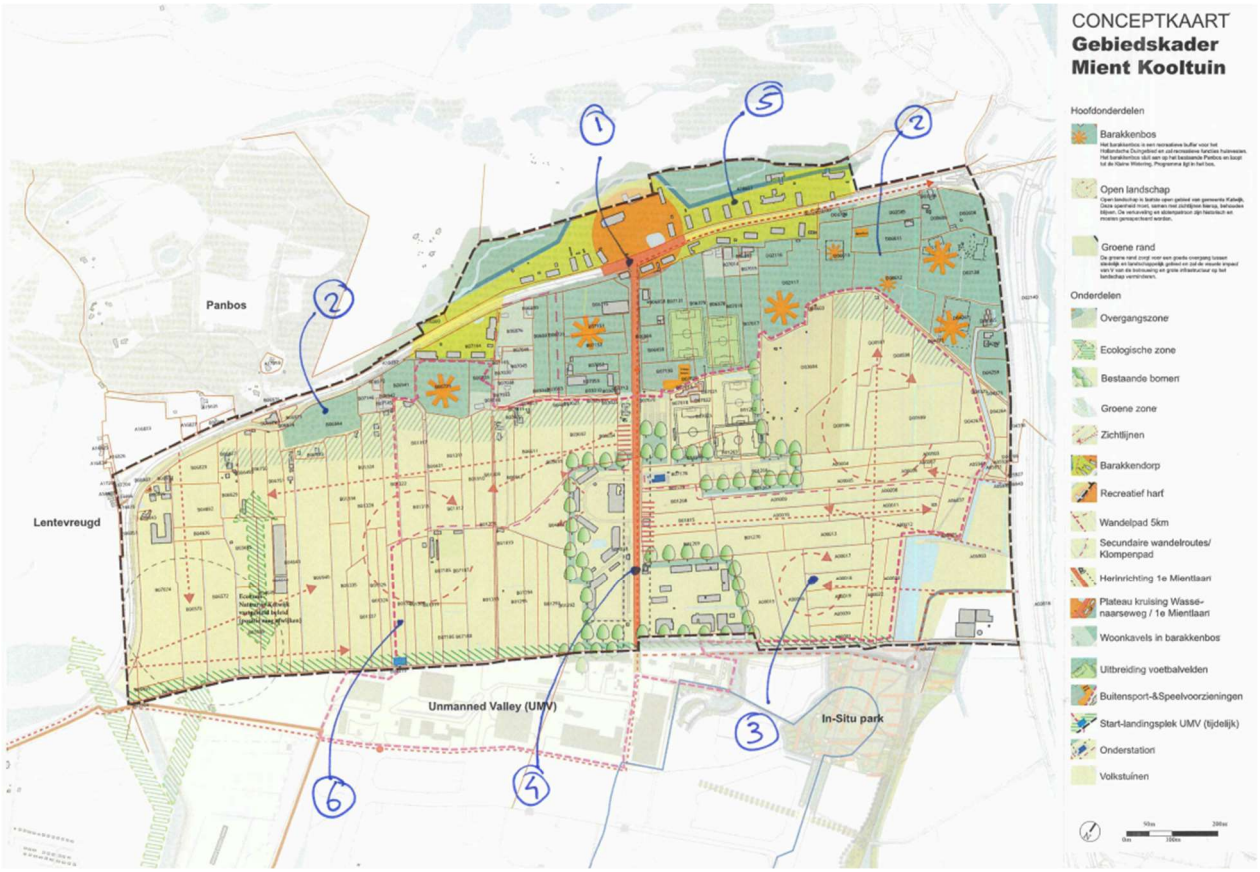
In het mitigatieplan (blz 35) is aangegeven: ”Uit de analyse van de benodigde mitigerende maatregelen blijkt dat het nodig is om buiten het Natura 2000-gebied maatregelen te nemen die voorkomen dat de recreatiedruk in het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide wordt vergroot. Op die manier kan worden voorkomen dat door de uitvoering van het plan Valkenhorst significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied worden veroorzaakt.” In dit addendum is aangetoond dat resterende toename van de recreatiedruk op het Natura 2000-gebied niet tot significante gevolgen leidt. De conclusie uit het addendum is daarmee een bevestiging van de aangehaalde conclusie uit het mitigatieplan over de noodzaak tot het nemen van mitigerende maatregelen. Heel specifiek voor Valkenhorst wordt in de nabijheid van het plan een natuurgebied gerealiseerd, buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Daarmee ontstaat de mogelijkheid om mensen die een ommetje maken vanuit de Pan van Persijn naar het dichtstbijzijnde natuurgebied te trekken (als mensen de keuze hebben). Uitgaande van het feit dat 65% van de mensen het dichtstbijzijnde bos- en natuurgebied verkiest om te wandelen, kunnen de aantallen wandelaars in het Natura 2000-gebied nog substantieel naar beneden door de mitigerende maatregelen.

8. Voortgang ontwikkeling Mient Kooltuin en andere plannen

Deze toelichting is tweeledig: enerzijds in herinnering brengen dat de Mient Kooltuin een onderdeel is van een ruimer plan om recreatiedruk te spreiden en anderzijds heeft de Provincie Zuid Holland begin 2025 besloten welke projectvoorstellen prioriteit krijgen in de programmering van de ZH PLG. Hier is Mient Kooltuin onderdeel van. Met de programmering wordt een volgende stap gezet voor het doelbereik in het landelijk gebied voor natuur, stikstof, water en klimaat.

De hier beschreven en inmiddels in uitvoering zijnde inrichting van de Mient Kooltuin gaat verder dan hetgeen vanuit ecologisch perspectief als voorwaardelijke verplichting aan het bestemmingsplan is verbonden. Deze inrichting, die de betrokken overheden wenselijk achten, vindt dan ook, voor zover deze verder gaat dan die voorwaardelijke verplichting, vanuit ecologisch perspectief ten overvloede plaats.

Met betrekking tot de inrichting van de MKT is in figuur 8.1 het gebiedskader Mient Kooltuin opgenomen; een verdere uitwerking van de gemeente Katwijk.

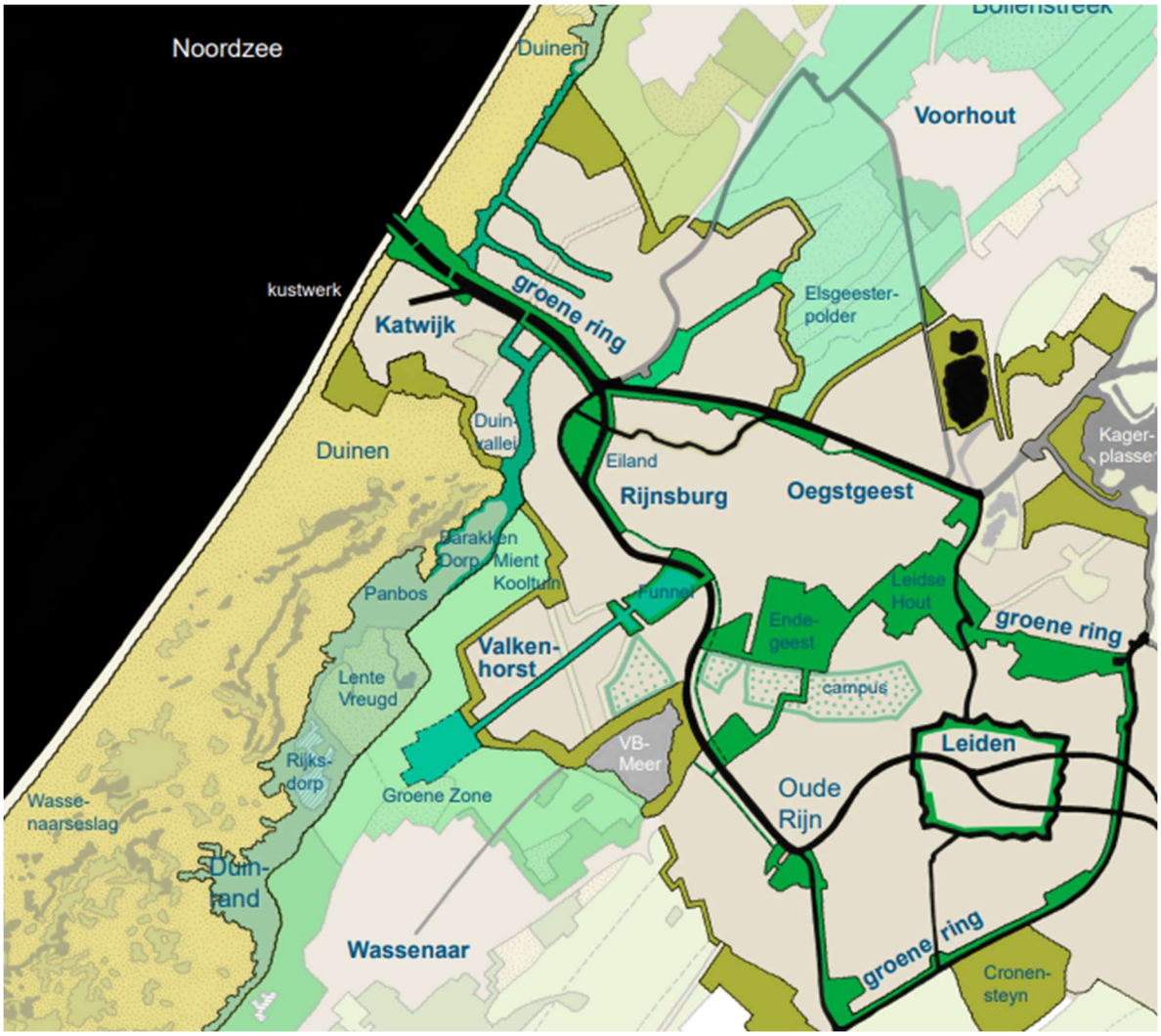

Figuur 8.1 Gebiedskader Mient Kooltuin: is een verdere uitwerking van de gebiedsvisie van gemeente Katwijk
Punt 1: oversteekbaarheid van de N441
Punt 2: barakkenbos als openbaar toegankelijk recreatief uitloopgebied
Punt 3: versterken van het open weidelandschap
Punt 4: eerste Mientlaan als hoogwaardige fiets- en voetverbinding
Punt 5: barakkenbos als recreatief hart
Punt 6: fijnmazig recreatief netwerk, het wandelpad

8.1 Spreiding recreatie

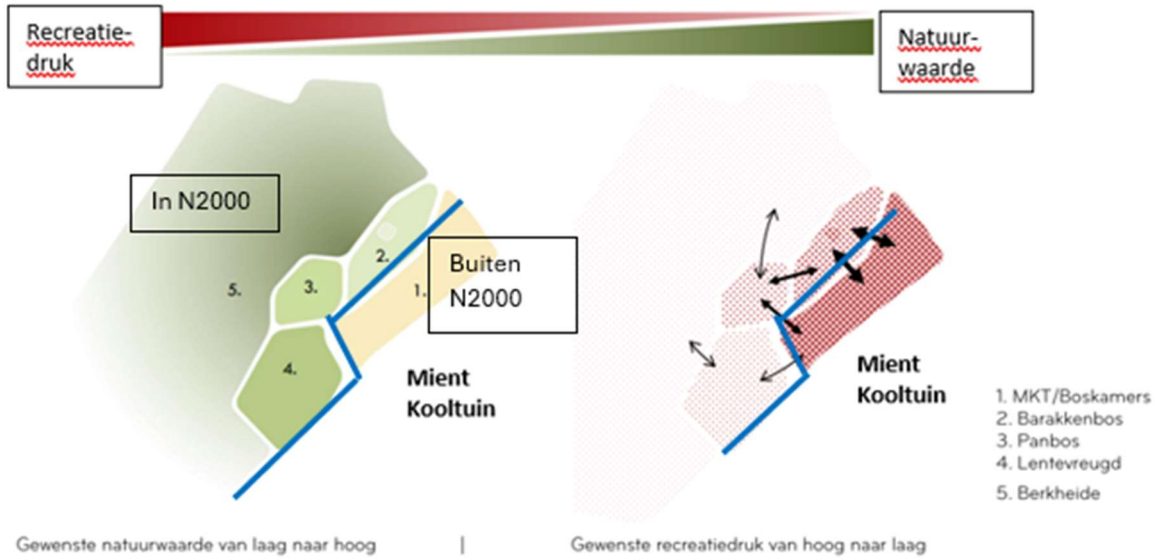
Zowel de Mient Kooltuin als het Valkenburgse Meer maken onderdeel uit van een ruimer plan om de recreatie te spreiden.

De gebiedsontwikkeling Valkenhorst is onderdeel van dit Regionaal Groenblauw Raamwerk. Figuur 8.2 is een afbeelding uit het Regionaal Groenblauw Raamwerk binnen de Westflank. De Westflank bestaat uit 7 gemeenten langs de Oude Rijn, een dynamische aaneengesloten stedelijk gebied in de randstad. Samen met de 7 gemeenten van de Westflank werkt de gemeente Katwijk aan een sterk groenblauwraamwerk die de verschillende kernen verbindt met de omringende landschappen. Er zijn drie speerpunten die afgebeeld staan op figuur 8.2: groene ring, groene randen en de groene vingers.

Figuur 8.2 De Mient Kooltuin is onderdeel van dit Regionaal Groenblauw Raamwerk.

In deze ontwikkeling is voorzien in een aanvullende recreatieve zonering en uitbreiding van de zones met intensieve recreatie, ook buiten het Natura 2000-gebied (zie figuur 8.3).

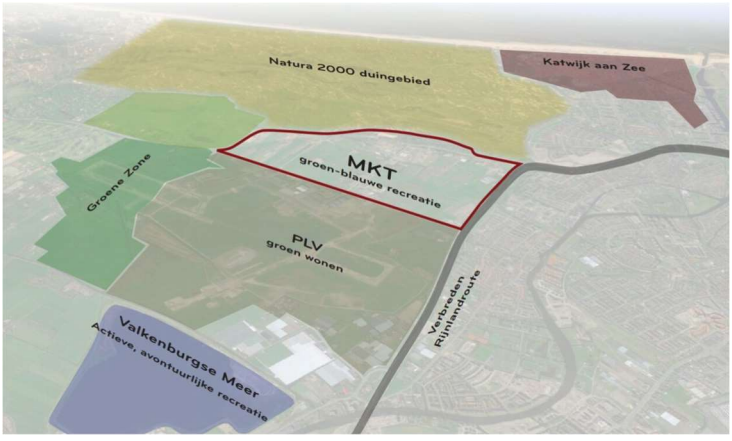

Figuur 8.3 Recreatieve zonering.

In combinatie met de eerder benoemde ervaring dat recreatieve zonering werkt en het feit dat deze gebieden dicht bij het plangebied Valkenhorst liggen, wordt geconcludeerd dat met de inrichting van de Mient Kooltuin wandelaars verspreid worden over een groter gebied dat ingericht zal worden voor de intensieve recreatie. Door de uitbreiding van de recreatieve mogelijkheden is voorzien in een groter aanbod en meer spreiding van de wandelaars vanuit plan Valkenhorst. Door de verstorende activiteiten nog meer dan nu het geval is naar de randen van het Natura 2000-gebied en buiten het Natura 2000-gebied te verplaatsen, buiten de kwetsbare, open delen – in combinatie met het feit dat de aantallen wandelaars vanuit het plan Valkenhorst in het open gebied al beperkt is - worden de effecten van recreatie op het Natura 2000-gebied aanzienlijk beperkt.

8.2 Realisatie Mient Kooltuin is stap dichterbij

De Mient Kooltuin is een belangrijk gebied voor Valkenhorst, omdat dit het gebied gaat worden waar veel inwoners kunnen gaan recreëren. De Mient Kooltuin wordt specifiek voor de woningbouw ingericht als een recreatieve groene bufferzone. Figuur 8.4 schetst de Mient Kooltuin als overgangszone tussen de woningbouwontwikkeling en het Natura 2000-gebied.

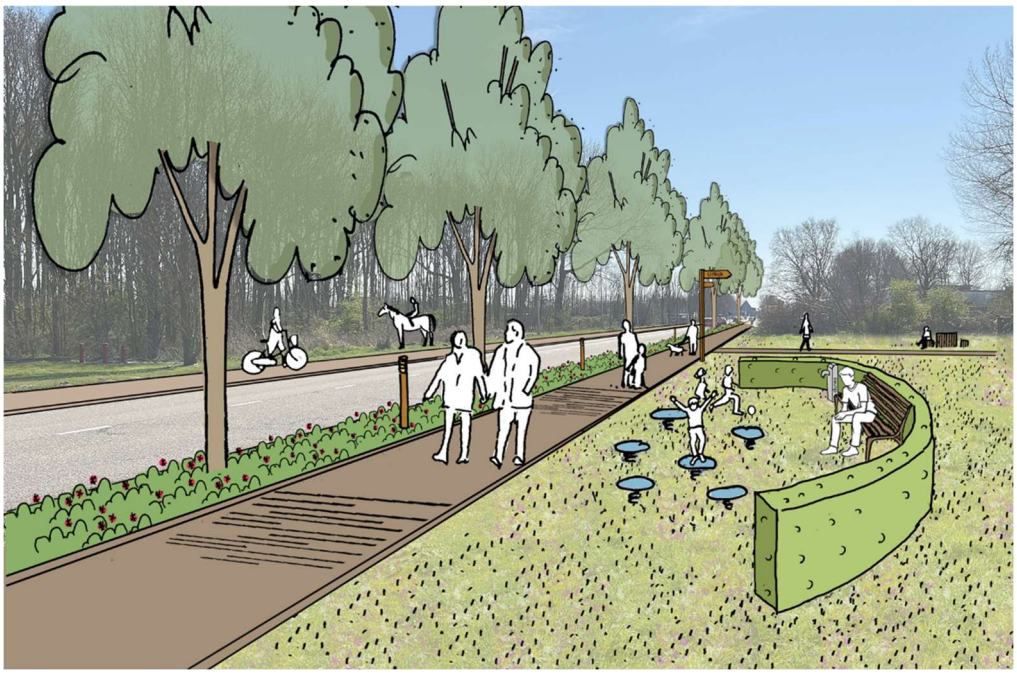

Figuur 8.4 MKT als overgangszone tussen de woningbouwontwikkeling en het Natura-2000 gebied

Dat de Mient Kooltuin een overgangszone is tussen het Natura 2000-gebied en de woningbouw ontwikkeling houdt in dat daar maatregelen genomen kunnen worden om de direct nabije natuurgebieden te gaan ontzien. In de Mient Kooltuin zal naast recreatieve voorzieningen zoals bosaanplant (groot recreatief laadvermogen) ook een ecologische verbindingszone tussen het Groene hart en de duinen gaan huisvesten. De ecologische

verbindingszone is niet toegankelijk voor mensen. Het betreft een natuurzone waarmee kleinere diersoorten een verbinding krijgen met het achterland/ het Groene Hart.

Als er buiten Natura 2000-gebied beter gerecreëerd kan worden, wordt de natuur in het gebied zelf minder belast. In samenwerking met de gemeente Wassenaar is in het kader van het programma Zuid Holland Landelijk Gebied (ZH-PLG) een subsidie bij de provincie aangevraagd ten behoeve van natuurversterkende maatregelen. Gedeputeerde Staten hebben voor de verdeling van zgn. SPUK-middelen besloten welke projectvoorstellen prioriteit krijgen in de programmering, hier is Mient Kooltuin onderdeel van.

Figuur 8.5 Artist impression wandelpaden.

Omdat bosgebieden een grotere draagkracht voor recreatiedruk hebben dan open gebieden zoals duinen en heide is het belangrijk om in de zones waar intensievere recreatie is voorzien ook bos aan te planten. In 2024 is dus begonnen met de start van de werkzaamheden om bomen aan te planten op gronden van de gemeente Katwijk.

8.2.1 Concrete maatregelen voor groen en recreatie in de Mient Kooltuin

Er is een uitvoeringsprogramma in de maak met alle stakeholders (gemeente Wassenaar, gemeente Katwijk, provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Staatsbosbeheer, Rijksvastgoedbedrijf, Dunea en Nationaal Park Hollandse Duinen) in het gebied. De kernopgaven zijn:

1. Herstel en versterking van de biodiversiteit;
2. Klimaatverandering;
3. Ruimtelijk-economische ontwikkeling met als speerpunten:
    a. Economische toekomstbestendig gebied;
    b. Ontwikkelen van een recreatief netwerk en daarbij passende bedrijvigheid met behoud van cultuurhistorische waarden.

De Zuid-Holland Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) maatregelen zijn ecologische en hydrologische maatregelen ter versterking van de natuur. De 4 maatregelen ZH-PLG van toepassing voor de gemeente Katwijk:

1. Bosaanplant: toevoegen van gebiedseigen boscomplexen en bossingels met onderbegroeiing;
2. Realisatie van groenblauwe dooradering o.a. aanleg van natuurvriendelijke oevers, kleine landschapselementen, verondiepen van sloten, grondwaterpeil verhogen etc.;
3. Ecologische verbindingszone: robuust maken van de ecologische verbinding Lentevreugd – De horsten in verlenging op de basisinrichting van het Rijksvastgoedbedrijf op grondgebied van gemeente Wassenaar;
4. Aantrekken van weidevogels door middel van bloemen en kruidenrijk gras: ontwikkeling van bloem- en kruidenrijkgrasland ten behoeve van weidevogels door extensivering van landbouw, vermindering van bemesting, optioneel inzaaien.

8.2.2 Overige maatregelen in de Mient Kooltuin

- Bosaanplant in de Mient Kooltuin op Katwijks grondgebied, realisatie eind 2024, zie figuur 8.6;
- In 2025 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart voor een volgend stukje bosaanplant;
- Ongebonden sportfaciliteit (combinatie van urban sport met speeltuin voorzieningen) op Katwijks grondgebied, realisatie eind 2025;
- In de Mient Kooltuin komt er een hondenlosloopgebied;
- Een extra rondje/ommetje/ boerenpad door de Mient Kooltuin (onderdeel van de aan het bestemmingsplan verbonden voorwaardelijke verplichting);
- De Eerste Mientlaan zal een vergroening krijgen uitgevoerd door Rijksvastgoed (eigenaar) met betere nieuwe faciliteiten voor fietsers en voetgangers en een ruiterpad. Op de Eerste Mientlaan komt er een autoknip aan de kant van de Wassenaarseweg om geen extra autoverkeer te krijgen op de Wassenaarseweg;
- Ecologische verbindingszone op Katwijks grondgebied, realisatie in 2027. Onderdeel van dit project is ook een duiker onder de Wassenaarseweg voor het klein gedierte. Project is gestart binnen de gemeente;
- In het ontwerp van het ommetje/wandelpad zoals opgenomen in de Passende Beoordeling Valkenhorst onderzoek naar effecten op Natura 2000-gebieden van datum 29 juni 2022 zal eveneens ruimte meegenomen worden voor hardlopers.

Impressie van de uitgevoerde werkzaamheden.

Figuur 8.6 Inrichting van het bosaanplant december 2024 op gemeentegrond Katwijk aan de Wassenaarseweg tot aan de voetbalvelden Rijnvogels. Cijfer 2 geeft de locatie aan van de ongebonden sportfaciliteiten.

8.3 Ruimtelijke inpassing HOV Leiden-Katwijk

Het project HOV/R-net Leiden-Katwijk bestaat (onder meer) uit een busbaan op het grondgebied van de gemeente Katwijk. Deze busbaan loopt langs de te realiseren woonwijk Valkenhorst en door de Duinvallei tot aan de Zeeweg en ligt parallel aan de N206/Ir. Tjalmaweg.

Langs de te ontwikkelen wijk Valkenhorst wordt de busbaan ingebed in een parklandschap en markeert zo de rand van de nieuwe woonwijk. De busbaan komt vervolgens langs het gebied Mient Kooltuin en wordt daar ingepast in de bermen. In de Duinvallei wordt de busbaan ingepast in een parkachtig duinlandschap met daarin een doorgaande fietsverbinding (en wandel- en speelvoorzieningen; een uitloopgebied voor de eventuele toekomstige wijk Duinvallei. Dit park draagt bij aan de ringparkstructuur van de gemeente Katwijk[20].

Figuur 8.7 Parklandschap HOV Leiden-Katwijk.

[20] Provincie Zuid-Holland, RHDHV, 2022. Ruimtelijke inpassing HOV Leiden-Katwijk; Een verbindende lijn door het landschap. Samenvatting provinciaal inpassingsplan. November 2022.

Impressie speeltoestellen en – voorzieningen Parklandschap HOV Leiden-Katwijk.

Bijlage 1 : Onderbouwing wandelaars N2000 vanuit Valkenhorst

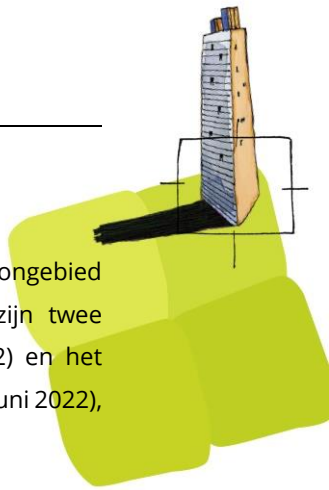
In deze memo (BügelHajema, 2025) is nader inzicht gegeven in de afstand van clusters van woningen tot de ingang bij het Pan van Persijn en uitgaande daarvan hoever en hoeveel nieuwe bewoners het Natura 2000 gebied in gaan. Op basis daarvan is opnieuw beschouwd in hoeverre sprake is van substantiële effecten waar mitigerende maatregelen niet in voorzien.

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Memo

Opdrachtgever:	Gemeente Katwijk	Projectnummer:	P003391

Onderwerp:	Onderbouwing wandelaars in N2000 vanuit Valkenhorst
Datum:	2 juni 2025
Auteur:	BügelHajema Adviseurs

1. Aanleiding

Bij besluit van 30 juni 2022 heeft de raad van de gemeente Katwijk het bestemmingsplan "Woongebied Valkenhorst" vastgesteld. Voor de toetsing aan de Natura 2000-gebiedsbescherming, zijn twee rapporten opgesteld: de “Passende beoordeling Valkenhorst” (Antea Group 29 juni 2022) en het Rapport “Mitigerende maatregelen ten behoeve van het plan Valkenhorst” (BügelHajema, 30 juni 2022), hierna kortheidshalve het Mitigatierapport 2022 genoemd.

In de tussenuitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 11 december 2024 (ECLI:NL:RVS:2024:5127) is geoordeeld dat het besluit op een drietal punten nadere motivering behoeft. Eén van de drie punten is het effect van de 35% van de bewoners die vanuit de nieuwe woningen het Natura 2000-gebied zullen bezoeken (punt 2 van de tussenuitspraak).

2. Het Mitigatierapport 2022 en de herkomst van de daarin genoemde 35%

In het hiervoor aangehaalde Mitigatierapport 2022 is een schatting gemaakt hoeveel wandelaars daadwerkelijk in N2000-gebied kunnen komen (recreatiedruk). In het rapport is gerekend met aannames en uitgangspunten o.b.v. de Wandelmonitor (2021).

De uitspraak van de Afdeling heeft betrekking op paragraaf 4.3 (blz. 27). Daarin wordt genoemd dat op basis van een onderzoek van Motivaction (2006) blijkt dat 65% van de (dag) wandelaars naar het dichtstbijzijnde bos- en natuurgebied zal gaan. Vervolgens is deze 65% gerelateerd aan jaartotalen van wandelaars en is op basis van de afstanden aangenomen dat wandelaars tot 5 km in de wijk zelf of in Mient Kooltuin blijven (65%) en de overige 35% (5 tot 10 km) in N2000-gebied kunnen komen.

De Afdeling vraagt daarvan een nadere motivering. Dat vraagt concreter inzicht in aantallen wandelaars vanuit de onderscheiden woningbouwclusters in Valkenhorst, waarbij rekening wordt gehouden met afstanden tot het dichtstbijzijnde N2000-gebied. Daar is een rekenmodel voor gemaakt. Voor de motivering en het rekenmodel is opnieuw uitgegaan van de aannames van de Wandelmonitor 2021. Navolgend wordt eerst ingegaan op de uitkomsten van het Mitigatierapport 2022 (punt 4) en

daarna worden de resultaten toegelicht van het nieuwe onderzoek (punt 5). Tenslotte wordt ingegaan op de relevantie van het onderzoek van Motivaction en de in dat rapport genoemde 65/35% (punt 8).

3. Dichtstbijzijnde N2000-gebied

Voor het onderzoek is het dichtstbijzijnde N2000-gebied bepalend. Voor een wandelaar uit Valkenhorst, is dat Pan van Persijn. De toegang van het gebied ligt bij het zogenaamde Panbos. Pan van Persijn is (hoewel het aantal parkeerplaatsen de afgelopen jaren is afgewaardeerd) een trekker voor dagrecreanten vanwege de aanwezige voorzieningen. Op dit moment (zonder de wijk Valkenhorst) is aannemelijk dat het grootste deel van de bezoekers voor Pan van Persijn ook komt voor deze voorzieningen en minder voor een langere (natuur)wandeling. Voor langere wandelingen zijn er veel alternatieve startpunten in Meijendel en Berkheide. Berkheide is westelijk gelegen van Pan van Persijn. Vanuit Valkenhorst is de kortste en meest aantrekkelijke wandelroute naar Berkheide door Pan van Persijn. Berkheide kent een wezenlijk ander landschap, een veelheid van natuurwaarden en is kwetsbaarder voor verstoring.

4. Berekening recreatiedruk in het Mitigatierapport 2022

In het Mitigatierapport 2022 is uiteengezet welke aannames destijds zijn gedaan t.a.v. de hoeveelheden wandelaars op een piekdag[1]. Daarbij zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1: hoeveel bewoners

In de wijk Valkenhorst worden 5.600 woningen gebouwd. Op basis van het gemiddeld aantal bewoners per woning (2,14) is aangenomen dat er circa 12.000 nieuwe bewoners gaan wonen.

Stap 2: hoeveel wandelaars

Om te bepalen hoeveel wandelaars/wandelingen de woonwijk genereert, is gebruik gemaakt van de onderzoeksgegevens van de Nationale Wandelmonitor[2]. Deze gaat uit dat vanaf 16 jaar bewoners een besluit kunnen nemen een wandeling te maken. Gemiddeld is 83,5% van de bevolking 16 jaar of ouder. Dat betekent dat 10.020 van de bewoners wel eens een wandeling gaat maken.

Stap 3: onderverdeling naar type wandeling

De Wandelmonitor kent 4 type wandelingen:

- Het ommetje: tot 5 km en maximaal 1 uur.
- Een wandeling: tussen 5 en 10 km tot maximaal 2,5 uur.

[1] Zie ook paragraaf 2.4. van het rapport “Mitigerende maatregelen ten behoeve van het plan Valkenhorst” (BügelHajema, 30 juni 2022).

[2] Kien, Onderzoek t.b.v. de Wandelmonitor 2021

– Een dagwandeling: meer dan 10 km van minimaal 2,5 uur.
– Een wandelvakantie.

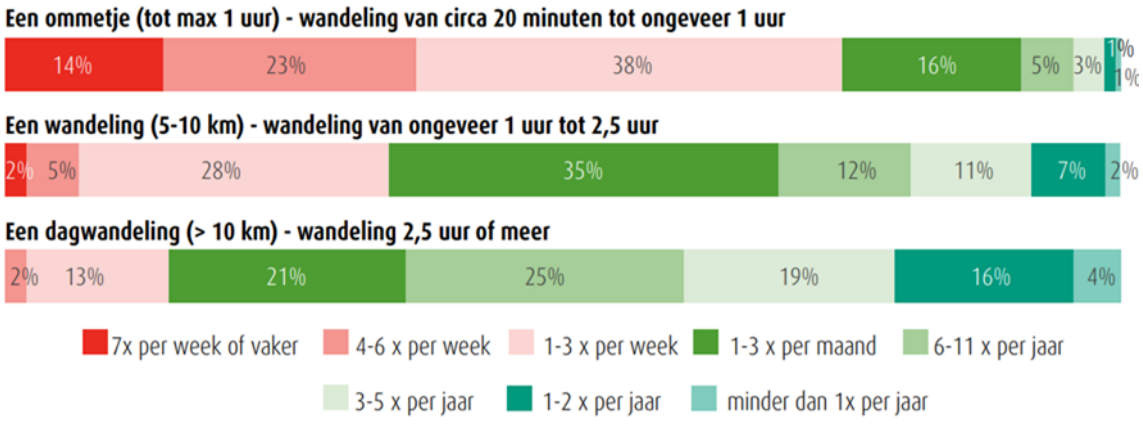
Participatie aan wandelen (Nederlanders 16+) - juli 2019-juli 2021			
Een ommetje	**Een wandeling**	**Een dagwandeling**	**Wandelvakantie**
84%	*66%*	*30%*	*7%*

Tabel 1: Verdeling van het aantal wandelaars over het type wandeling (%, bron: Wandelmonitor 2021)

In tabel 1 is aangegeven (percentage) hoe vaak een wandelaar (16+) wel eens een wandeling maakt en welk type wandeling ondernomen wordt. Dat geeft een eerste inzicht in de verdeling en voorkeur van wandelaars voor type wandelingen.

In het Mitigatierapport 2022 is onderbouwd waarom wandelvakanties en dagwandelingen (waarbij meestal met de auto naar een wandellocatie wordt gereden) niet nader worden beoordeeld (blz. 13 en 14). De effecten zijn niet meer toe te rekenen aan het dichtstbijzijnde N2000-gebied en spreiden zich uit over een groot gebied. Waar het gaat om N2000-gebieden worden de effecten getoetst en gemitigeerd in beheerplannen.

<u>Stap 4: bepalen van de frequentie</u>
Het onderzoek van de Wandelmonitor gaat nader in op de frequentie waarmee een type wandeling wordt ondernomen. In tabel 2 zijn de uitkomsten samengevat. Per type wandeling is aangegeven hoeveel van de respondenten met welke frequentie daarvoor kiezen.

Tabel 2: Frequentie per type wandeling

Stap 5: wandelaars op een piekdag

In de Wandelmonitor 2021 staat (pag. 22): "Het weekend - en dan met name de zondag – is voor Nederlanders het populairst voor een recreatieve wandeling. Een kwart van de wandelingen vindt op zondag plaats en 18% op zaterdag. Van de overige dagen van de week zijn de vrijdag en met name de woensdag iets meer dan gemiddeld in trek". Daarmee is de piekdag de zondag, met 25% van de wandelingen.

Op basis van de 5 voorgaande stappen is berekend hoeveel wandelaars gegenereerd worden door de wijk Valkenhorst. De getallen wijken iets af van het Mitigatierapport omdat gerekend is met 25 i.p.v. 24% op een piekdag. Tevens is voor de navolgbaarheid een rekenstap toegevoegd. In de laatste kolom is per frequentie voor een piekdag berekend hoeveel wandelaars kiezen voor een ommetje (tot 5 km) of en een wandeling (5 – 10 km).

In tabel 3 is berekend hoeveel wandelaars uit Valkenhorst op een zondag een ommetje (0 – 5 km) of een wandeling (5 – 10 km) maken. Hiervoor zijn de frequentiecategorieën uit de Nationale Wandelmonitor 2021 gebruikt (tabel 2). In de monitor is per type wandeling aangegeven welk percentage van de wandelaars met welke frequentie wandelt.

Totaal bewoners 16+	**10.020**		Totaal wandelaars 16+ (0-5 km) (84%	**8.417**
Gemiddelde frequentie (wekelijks)	Gemiddelde aantal zondagen (frequentiex0,25)	Percentage bewoners (Bron: Nationale Wandelmonitor, 2021)	Aandeel bewoners (wandelaars (0-5) x percentage bewoners)	Wandelaars op zondag (Gem. aantal zondagen x aandeel bewoners)
7x	1,75	14%	1.178	2.062
5x	1,25	23%	1.936	2.420
2x	0,5	38%	3.198	1.599
0.5x	0,125	16%	1.347	168
verwaarloosbaar	0	9%	758	0
Totaal		**100%**	**8.417**	**6.250**

Totaal bewoners 16+	**10.020**		Totaal wandelaars 16+ (5-10 km) (66%	**6.613**
Gemiddelde frequentie (wekelijks)	Gemiddelde aantal zondagen (frequentiex0,25)	Percentage bewoners (Bron: Nationale Wandelmonitor, 2021)	Aandeel bewoners (wandelaars (5-10) x percentage bewoners)	Wandelaars op zondag (Gem. aantal zondagen x aandeel bewoners)
7x	1,75	2%	132	231
5x	1,25	5%	331	413
2x	0,5	28%	1852	926
0.5x	0,125	35%	2315	289
verwaarloosbaar	0	30%	1984	0
Totaal		**100%**	**6.613**	**1.860**

Tabel 3: Aantallen wandelaars vanuit Valkenhorst verdeeld over ommetjes (tot 5 km) en wandelingen (5 - 10 km).

Omdat in de Wandelmonitor ook staat dat 25% van de wandelingen op zondag plaatsvindt, is per frequentiecategorie berekend hoeveel wandelingen gemiddeld op een zondag vallen. Dat is gedaan door de gemiddelde wekelijkse frequentie te vermenigvuldigen met 0,25. Vervolgens is dit vermenigvuldigd met het percentage wandelaars dat in die frequentiecategorie valt. Door dit voor alle

frequentiecategorieën te doen en op te tellen, ontstaat een schatting van het aandeel wandelaars dat op een gemiddelde zondag een ommetje of wandeling maakt.

In het Mitigatierapport 2022 is aangegeven dat 7.786 (nu gecorrigeerd naar 8.110) van de bewoners (16+) gaan wandelen. Daarnaast is in het mitigatierapport aangenomen dat alle wandelaars vanuit Valkenhorst ook daadwerkelijk in het N2000-gebied zullen komen. Dat zou betekenen dat ze starten vanaf de dichtstbijzijnde ingang van het N2000 in het wandel- en speelbos Pan van Persijn ter hoogte van het parkeerterrein Panbos.

5. Nieuwe modelberekening (2025) met toevoeging van afstand

In het eerdere onderzoek is niet ingegaan op de invloed van de factor afstand. Wandelaars (zeker voor de ommetjes tot 5 km) vertrekken vanuit hun woning en de afstand van woning tot de ingang van Pan van Persijn (en daarmee de kortste doorsteek naar Berkheide) bepaalt uiteindelijk hoeveel bewoners daadwerkelijk in N2000 komen en dan met name in het deel van het N2000-gebied met hogere natuurwaarden, het natuurgebied Berkheide.

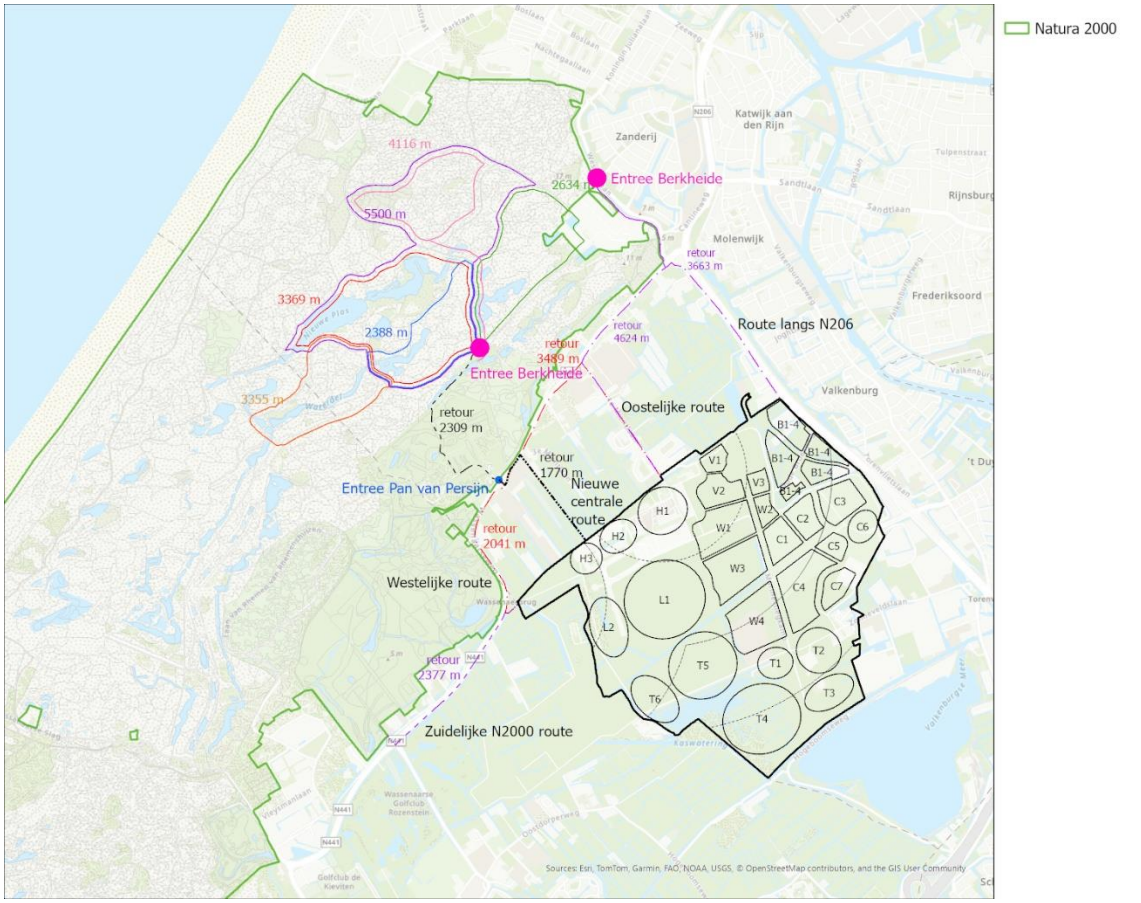
Om de invloed van de factor afstand te kunnen bepalen, is het van belang te bepalen hoe ver en hoeveel nieuwe bewoners het N2000-gebied in zullen gaan. Op basis daarvan kan opnieuw beoordeeld worden of significante effecten niet uit te sluiten zijn waarvoor nog geen mitigerende maatregelen zijn getroffen.

In figuur 1 is de wijk Valkenhorst weergegeven waarbij wooncluster zijn onderscheiden. Per wooncluster zijn woningbouwtallen toegerekend op basis van het stedenbouwkundig plan, in totaal 5.685 woningen (zie ook de tabel van bijlage 1).

Het getal van 5.685 is conform de opgave van het stedenbouwkundig plan. Over de precieze toedeling moeten nog nadere keuzes in gemaakt worden. Er worden niet meer dan 5.600 woningen gebouwd. Het getal van 5.685 is een worstcase aanname.

Vanuit Valkenhorst zijn drie wandelroutes aangegeven naar N2000-gebied (ingang bij Panbos). Daarnaast zijn enkele bestaande wandelroutes uitgezet in Pan van Persijn en Berkheide (waarbij het startpunt van de wandelroutes door Berkheide als entree voor Berkheide is gekozen) om te kunnen berekenen hoe ver wandelaars vanuit Valkenhorst in N2000-gebied kunnen komen.

In de modelberekeningen is geen rekening gehouden met de aanleg van wandelroutes in Mient Kooltuin, een verdere opwaardering van de ruimtelijke en recreatieve kwaliteit van Mient Kooltuin en een gefaseerde uitgifte van woningen in Valkenhorst (zie daarvoor het addendum van Antea). Ook is worstcase aangenomen dat wandelaars heen en terug dezelfde kortste route nemen. In de regel lopen mensen een rondje.

Figuur 1: Woonclusters plangebied Valkenhorst en afstanden gemeten vanaf de plangrens van Valkenhorst van en naar de entree van respectievelijk Pan van Persijn (parkeerterrein Panbos) en Berkheide (retour in meters).

De westelijke en zuidelijke route in figuur 1 betreft een aanname op basis van zo kort mogelijke afstanden. De route is voor een klein deel geprojecteerd op gronden van derden en betreft nadrukkelijk geen plan of voornemen.

In de tabel in bijlage 1 zijn de resultaten van de berekeningen opgenomen waarbij de volgende stappen zijn doorlopen:

Stap 1: bepalen van het aantal wandelaars

Op basis van 5.685 woningen wonen in de toekomst 12.166 (aantal woningen X 2,14 gemiddeld aantal bewoners) bewoners in Valkenhorst (kolom C). Daarvan is 10.159 16+ en daarmee een potentiële wandelaar (kolom D).

Stap 2: bepalen van het aantal wandelaars op het ommetje (tot 5 km) en de wandeling (5 – 10 km)

Vervolgens is het aantal wandelaars berekend op basis van de aannames van de Wandelmonitor 2021. Daar is aangenomen dat 84% van de wandelaars wel eens een ommetje maakt en 66% wel eens een wandeling. De resultaten staan in kolom E en F van de tabel in bijlage 1. Vervolgens zijn de totalen opgeteld (kolom G) voor de navolgende rekenstappen.

Stap 3: bepalen van het aantal wandelaars op de piekdag (= zondag)

In de Wandelmonitor 2021 is aangenomen dat 25% van alle wandelingen op de zondag plaatsvindt. Omdat in dit onderzoek één wandeling gelijkstaat aan één wandelaar (16+), is dit percentage ook van toepassing op het aantal wandelaars. Om het aantal wandelaars op een piekdag te bepalen zijn de aantallen van kolom G vermenigvuldigd met 25% (kolom H).

Stap 4: bepalen van de afstand wooncluster tot N2000-gebied

Voor het bepalen van de afstanden is geometrisch het middelpunt van iedere wooncluster (kolom A) bepaald. Vervolgens is een afstandsmeting gemaakt van het middelpunt van de wooncluster tot de ingang van respectievelijk Pan van Persijn en Berkheide (startpunt routes). Daarbij zijn drie routes beschouwd (zie figuur 1). In de tabel van bijlage 1 staan de resultaten:

- Kolom K, L en M geven per wooncluster en route de afstand aan van de wooncluster tot de ingang van Pan van Persijn.
- Kolom N, O en P geven per wooncluster en route de afstand aan van de wooncluster tot de ingang van Berkheide (startpunt routes).

Stap 5: verdeling wandelaars over ommetjes (tot 5 km) en wandelingen (5 – 10 km)

De volgende stap is te bepalen hoeveel wandelaars in Pan van Persijn blijven en hoeveel wandelaars doorwandelen naar Berkheide. Daarvoor is een verdeling (verhoudingsgetal) van alle wandelaars (kolom G) over het ommetje (tot 5 km) en de wandeling (5 – 10 km) nodig.

Een betrouwbare aanname is het verhoudingsgetal dat volgt uit tabel 3. De tabel is immers gebaseerd op de onderzoeksuitkomsten van de Wandelmonitor 2021. Het totaal aantal wandelaars over beide afstanden is bepaald door de aantallen op te tellen (6.250 + 1.860 = 8.110). Vervolgens is berekend welk percentage van dit totaal elk type wandeling vertegenwoordigt: 6.250 / 8.110 = 77% maakt een ommetje en 1.860 / 8.110 = 23% maakt een wandeling. Op deze manier is de verhouding tussen beide groepen wandelaars vastgesteld.

Als deze percentages worden toegepast op het aantal wandelaars (kolom H), dan kunnen de volgende aantallen wandelaars worden toegedeeld per type wandeling op een piekdag. De resultaten staan in kolom I en J.

Stap 6: bepalen van het aantal mogelijke wandelaars in N2000-gebied

De cijfers in de tabel van bijlage 1 zijn absoluut. Bij de interpretatie moet in ogenschouw worden genomen dat het ommetje en de wandeling een bandbreedte betreft. Veel wandelaars voor een ommetje en een wandeling kunnen besluiten het rondje door allerlei (met maatregelen beïnvloedbare) omstandigheden te gaan inkorten. De 5 km voor het ommetje en de 10 km voor de wandeling is de maximale af te leggen loopafstand.

Om een worstcase aanname te doen van het aantal wandelaars in N2000-gebied is gekeken naar de kortst afgelegde afstanden in de tabel van bijlage 1. De resultaten staan in kolom Q en R. Op basis van de reeds afgelegde afstand valt een groot aantal wandelaars af. Alleen de wandelaars van de meest westelijk gelegen woonclusters zullen het N2000-gebied bereiken, waarbij de wandelaars op de 5 tot 10 km het verst in N2000-gebied komen.

Aangenomen is dat wandelaars op het ommetje (tot 5 km) met een afstand minder dan 3,5 km hun wandeling gaan verlengen in Pan van Persijn. Deze woonclusters zijn in de tabel van bijlage 1 kolom Q geel gearceerd. Vervolgens is deze arcering overgezet in kolom I. Nu kan bepaald worden hoeveel wandelaars op een ommetje daadwerkelijk in Pan van Persijn kunnen komen. In totaal gaat het om 962 wandelaars.

Datzelfde is gedaan voor de wandelaars op de 5 tot 10 km. Alle afstanden minder dan 7 km zijn in kolom R gearceerd. Vervolgens is de arcering overgezet naar kolom J. Het totale aantal wandelaars dat door Pan van Persijn wandelt en doorloopt naar Berkheide is 705 (zie tabel 4).

N2000-gebied	Ommetjes (tot 5 km)	Wandelingen (5 - 10 km)	Totaal
Pan van Persijn:	962	705	1.667
(deel van) Berkheide:	0	705	705

Tabel 4: Aantallen wandelaars per N2000-gebied op de piekdag

Stap 7: Toepassen van de frequentie

Bij de stappen hiervoor is uitgegaan van het aantal potentiële wandelaars en is dat aantal vermenigvuldigd met 25% om te komen tot het aantal wandelaars op een piekdag. Het aantal wandelaars is echter niet per se gelijk aan het aantal wandelingen per week, maand of jaar. Om te komen tot het aantal wandelingen moet het gevonden aantal wandelaars worden vermenigvuldigd met het gemiddelde aantal wandelingen dat wandelaars maken per tijdseenheid. Op basis van de

wandelmonitor kan worden geconcludeerd dat wandelaars per persoon gemiddeld 2,5 ommetje en 0,76 wandeling van 5 tot 10 km per week maken. De uitkomsten staan in tabel 5.

N2000-gebied	Ommetjes x 2,5	Wandelingen x 0,76	Totaal
Pan van Persijn:	2.405	536	2.941
(deel van) Berkheide:	0	536	536

Tabel 5: Aantallen wandelaars per N2000-gebied na toepassing van de frequentie per type wandeling op de piekdag

Stap 8: Beoordeling

Op basis van de verdeling van het aantal wandelaars over het type wandeling kan het volgende geconcludeerd worden:

- Een deel van de bewoners van de meest westelijke clusters zal bij een korte wandeling (tot 5 km) in Pan van Persijn komen. Opgeteld gaat het dan om 2.941 wandelaars (ommetjes en wandelaars). Met dit aantal is uitgegaan van de kortste (centrale) route en is geen rekening gehouden met wandelroutes die in Mient Kooltuin worden aangelegd. Het is te verwachten dat bewoners voor korte wandelingen (tot 5 km) daarmee een aannemelijk en aantrekkelijk alternatief krijgen voor een wandeling in Pan van Persijn. Daarnaast heeft Pan van Persijn dagrecreatieve voorzieningen wat voor veel wandelaars ook het eigenlijke doel van de wandelroute is. Daarom kan worden aangenomen dat 50% van de wandelaars voor het ommetje daadwerkelijk een rondje door Pan van Persijn gaat maken (50% van 2.405 = 1.203). Wandelaars tot 5 km zullen Berkheide niet gaan bereiken.
- In de tabel is de afstand berekend van de woncluster tot Pan van Persijn en de rand van Berkheide. Pan van Persijn is ingericht om grote aantallen wandelaars op te vangen. Er is een robuust padensysteem. Door Pan van Persijn loopt meer dan één wandelroute naar Berkheide. De afgelegde afstand varieert tussen de 4,3 en de 7,4 km vóórdat wandelaars vanuit het plan Valkenhorst de entree van Berkheide (start routes) gaan bereiken. Daarmee is aannemelijk dat een beperkt deel van de wandelaars tussen de 5 en de 10 km Berkheide gaan bereiken, met name de bewoners die in het westelijk deel van Valkenhorst gaan wonen of de bewoners die binnen de middellange wandelingen meer dan 7,4 km wandelen. Uit tabel 5 blijkt dat het gaat om 536 wandelaars. Al deze wandelaars lopen door Pan van Persijn. In figuur 1 is aangegeven dat er in Berkheide routes beschikbaar zijn tussen de 2,3 en 5,6 km. Voor de verst weg gelegen wooncluster zal het aantal km's daarmee ruim boven de 10 km komen. Dat betekent (gekeken naar het aantal potentiële wandelaars in de meest westelijk gelegen wooncluster) dat het werkelijk aantal wandelaars vanuit Valkenhorst in Berkheide ergens tussen de 300 en 500 zal liggen, gemiddeld op 400.

Samengevat geeft dat het volgende beeld:

N2000-gebied	Ommetjes (tot 5 km)	Wandelingen (5 - 10 km)	Totaal
Pan van Persijn (50%)	1.203	536	1.739
(deel van) Berkheide gemiddeld	0	400	400

Tabel 6: Verdeling wandelaars per type wandeling over de N2000-gebieden o.b.v. de beoordeling.

Opgeteld komen in Pan van Persijn 1.739 wandelaars, 50% van de ommetjes en alle wandelaars van 5 – 10 km. Vervolgens is een aanname gedaan voor Berkheide.

Met de uitvoering van de voorgenomen mitigerende maatregelen (aantrekkelijke wandelroute van minstens 5 km met voldoende rust- en zitplekken) in de vanuit de wijk goed bereikbare Mient Kooltuin, kan worden aangenomen dat de wandelaars voor het ommetje aantrekkelijke alternatieven krijgen (wandelrondje) waardoor de aantallen wandelaars sterk naar beneden gaan. Dezelfde aanname kan worden gedaan voor een belangrijk deel van de wandelaars tussen de 5 en 10 km.

6. Referentiegetallen

Om te bepalen wat de realiteitswaarde van de nieuwe berekeningen is en de verhoudingsgewijze toename van wandelaars in Berkheide betekent, zijn referentiegetallen behulpzaam. Er zijn echter geen recente, precieze tellingen voor Berkheide beschikbaar. Voor Meijendel en Berkheide is op basis van een online vragenlijst [3] en een trendanalyse[4] aangenomen dat de jaarlijkse bezoekersaantallen tussen de 1,1 en 2,5 miljoen bezoekers zou liggen. Deze aantallen zijn (los van de bandbreedte) niet te extrapoleren naar Berkheide alleen.

Berkheide is vanuit Katwijk aan Zee en omliggende kernen, rechtstreeks te bereiken via meerdere ingangen. Zeker op piekdagen betreft het grote aantallen wandelaars. Onbekend is hoeveel, er worden geen tellingen bijgehouden.

Voor Pan van Persijn zijn geen gevalideerde tellingen maar wel schattingen bekend op basis van ervaringen van boswachters en een recente peiling op Paasmaandag (regenachtige dag). De boswachters geven aan dat bezoekersaantallen de laatste jaren teruglopen. Op een zonnige piekdag konden bezoekersaantallen in het verleden oplopen tussen de 3.000 en 8.000 wandelaars. O.a. het verkleinen van de parkeerplaatsen heeft geleid tot lagere aantallen. De recente (niet representatieve) peiling gaf aan dat de aantallen wandelaars op die dag ergens tussen 1.100 en 1.500 bij de ingang

[3] Kantar Public 2022: bezoekers in Meijendel en Berkheide.

[4] Trendanalyse Royal HaskoningDHV 2022: bezoekers in Meijendel en omgeving.

Panbos bedroeg. Het is aannemelijk dat de bezoekers op een piekdag variëren tussen de 1.500 en 3.000 en op een feestdag (rekening houdend met lagere aantallen) tussen de 3.000 en de 6.000 bezoekers.

Gezien de hiervoor genoemde hoge aantallen voor met name het gehele N2000-gebied Meijendel/Berkheide (waar Pan van Persijn onderdeel van is) is echter de conclusie gerechtvaardigd dat de toename van wandelaars vanuit Valkenhorst, een relatief geringe toename betreft.

7. Alternatieve routes

Hiervoor is aangenomen dat de meeste wandelaars de kortste en meest aantrekkelijke route naar Berkheide of Meijendel zullen kiezen. Zekerheidshalve is deze aanname getoetst waarbij een zuidelijke route langs de N441 en een noordelijke route langs de N206 is beschouwd:

- Wandelaars vanuit Valkenhorst kunnen via de Katwijkseweg (N441) het zuidelijker gelegen N2000 gebied Lentevreugd bereiken. Gezien de afstand die moet worden afgelegd (tussen de 3 en 5 km retour van de toegang Lentevreugd tot de grens van het plangebied) en de inrichting van de weg (hoofdrijbanen met vrij liggende fietspaden zonder voetgangersdeel) wordt het niet waarschijnlijk geacht dat recreatieve wandelaars tussen de 5 en de 10 km deze route gaan nemen.
- Wandelaars uit Valkenhorst kunnen ook via de oostelijke route – N441 of langs de N206 de ingang aan de Cantineweg naar Berkheide nemen. De afstanden zijn retour minimaal 3,6 of 4,6 km waarbij kan worden aangenomen dat de wandelaars tot 5 km deze route niet zullen kiezen. Wandelaars tussen de 5 en 10 km zouden deze route kunnen kiezen maar dat levert gezien de afstanden, hoogstens een andere verdeling op van de 400 wandelaars maar leidt niet tot meer wandelaars.

8. De genoemde 35 en 65% en de aanname van wandelaars in Pan van Persijn

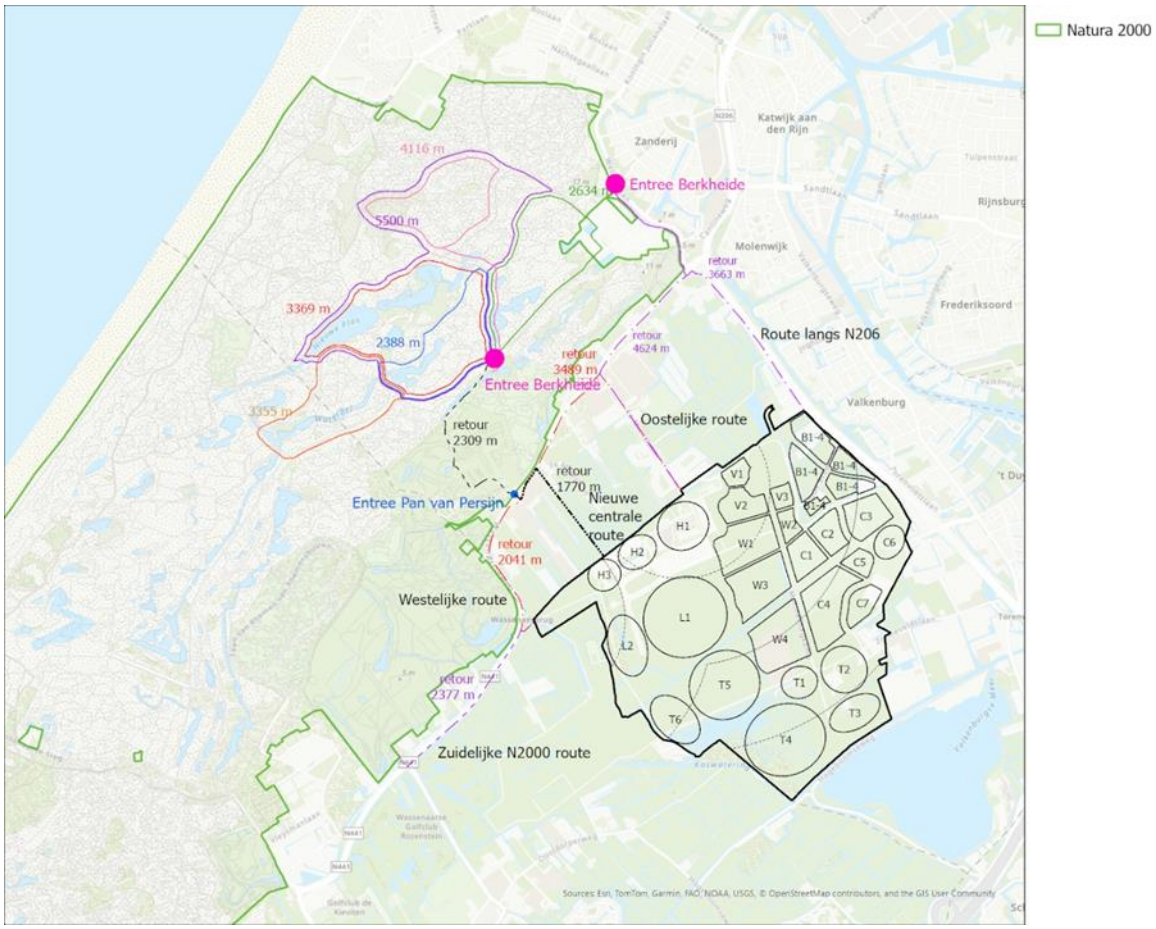
Tenslotte de opmerking die de Afdeling maakt over de verdeling van de recreatiedruk over ommetjes (tot 5 km) en wandelingen tussen de 5 en 10 km (paragraaf 4.3 van het mitigatierapport). Hierbij wordt een onderzoek aangehaald van Motivaction (2006)[5]. Het rapport geeft aan dat het een overwegende voorkeur van wandelaars is (65%) vanuit huis te wandelen en een bos- of natuurgebied te bezoeken dat het dichtst bij de woning ligt, ook al is deze niet optimaal ingericht. Het rapport is aangehaald als onderbouwing dat de Mient Kooltuin in de toekomst een reëel alternatief voor Pan van Persijn kan zijn voor de ommetjes (tot 5 km) en een deel van de wandelingen (5-10 km).

[5] Donders, J., J. Luttik, M. Goossen, F. Veeneklaas, J. Vreke & T. Weijschede (2011). Waar gaat dat heen? Recreatiemotieven, landschapskwaliteit en de oudere wandelaar. Achtergronddocument bij Natuurverkenning 2011. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-werkdocument 271.

Dit onderschrijft ook de conclusie onder punt 5 van het memo dat de Mient Kooltuin daadwerkelijk kan bijdragen aan het significant verlagen van de wandelaars die kiezen voor een ommetje (tot 5 km) en deel van de wandelaars die 5 tot 10 km gaat wandelen.

Datum vrijgave concept	Datum vrijgave definitief	gecontroleerd
28 maart 2025	2 juni 2025	 P. J.R. Bügel

Bijlage 1: Rekentabel afstanden woonclusters van, naar en in N2000-gebied

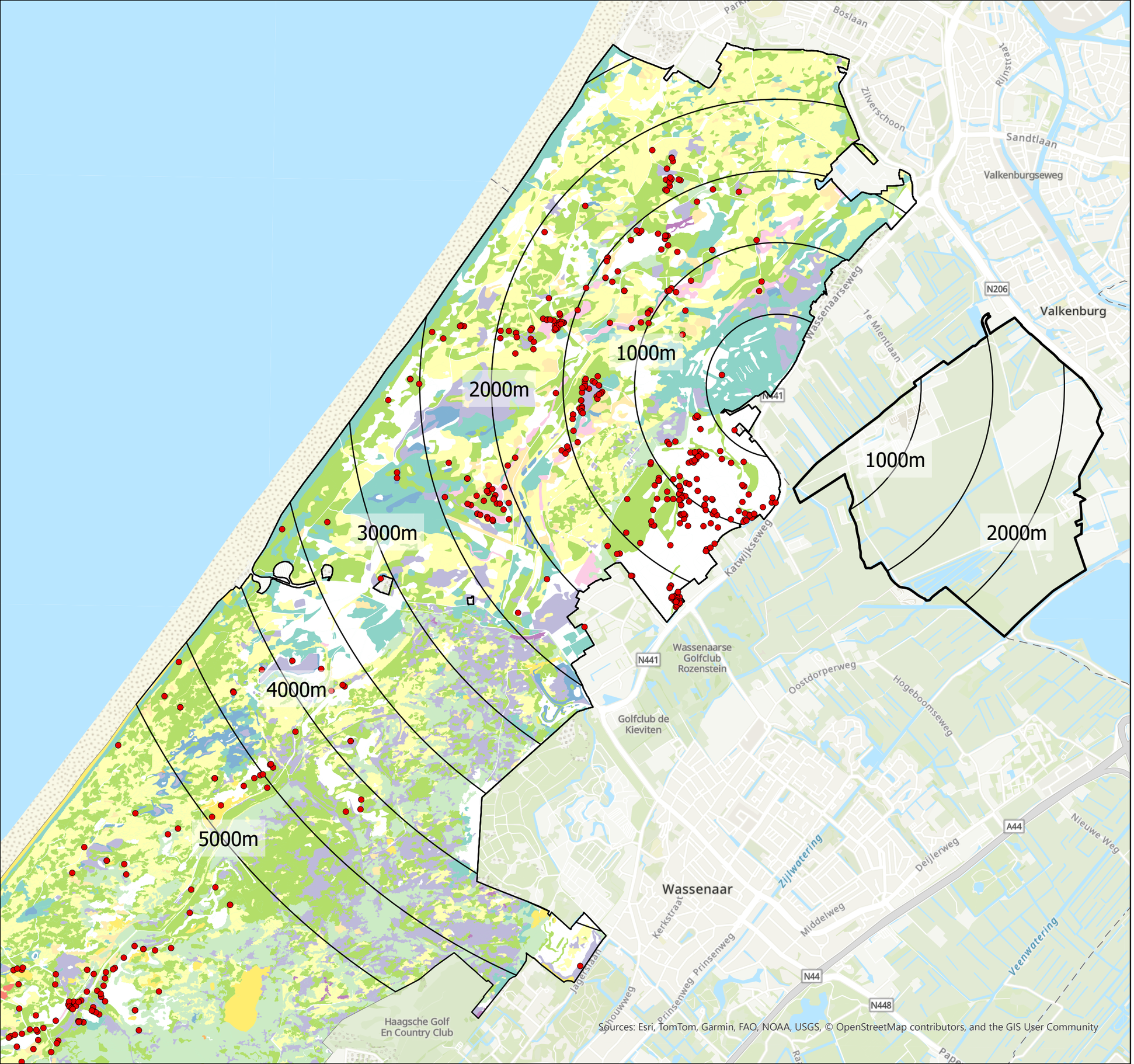
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R
Woncluster	Aantal woningen	Aantal bewoners (woningen x 2,14)	Aantal bewoners 16+ (bewoners x 0.835)	Aantal bewoners 16+ 0-5 km (bewoners 16+ x 0,84)	Aantal bewoners 16+ 5-10 km (bewoners 16+ x 0,66)	Totaal bewoners 16+ (bewoners 16+ (0-5km) + bewoners 16+ (5-10km))	25% totaal bewoners 16+ (0-5 km) (totaal bewoners 16+ x 0,25)	Totaal wandelaars 16+ (piekdag 0-5 km) (Totaal wandelaars 16+ x 0,77)	Totaal wandelaars 16+ (piekdag 5-10 km) (Totaal wandelaars 16+ x 0,23)	Afstand wooncluster tot Pan entree van Persijn (westelijke route in km)	Afstand wooncluster tot entree Pan van Persijn (oostelijke route in km)	Afstand wooncluster tot entree Pan van Persijn (centrale route in km)	Idem tot entree Berkheide (westelijke route in km)	Idem tot entree Berkheide (oostelijke route in km)	Idem tot entree Berkheide (centrale route in km)	KORSTE AFSTAND TOT N2000 PAN VAN PERSIJN (retour in km)	KORTSTE AFSTAND TOT N2000 BERKHEIDE (retour in km)
B1-4	700	1498	1251	1051	826	1876	469	361	108	5,6	4,9	4,2	7,9	7,2	6,6	**4,2**	**6,6**
C1	265	567	474	398	313	710	178	137	41	5,2	5,0	4,1	7,5	7,4	6,4	**4,1**	**6,4**
C2	215	460	384	323	254	576	144	111	33	5,6	5,2	4,4	7,9	7,5	6,7	**4,4**	**6,7**
C3	300	642	536	450	354	804	201	155	46	6,0	5,6	4,8	8,3	7,9	7,1	**4,8**	**7,1**
C4	450	963	804	675	531	1206	302	232	69	5,4	6,1	3,8	7,7	8,4	6,2	**3,8**	**6,2**
C5	85	182	152	128	100	228	57	44	13	5,8	5,6	4,7	8,1	8,0	7,0	**4,7**	**7,0**
C6	235	503	420	353	277	630	157	121	36	6,2	5,9	5,0	8,5	8,2	7,3	**5,0**	**7,3**
C7	150	321	268	225	177	402	101	77	23	5,8	5,9	4,8	8,1	8,2	7,1	**4,8**	**7,1**
V1	80	171	143	120	94	214	54	41	12	4,9	4,1	3,6	7,2	6,5	5,9	**3,6**	**5,9**
V2	160	342	286	240	189	429	107	83	25	4,7	4,2	3,4	7,1	6,5	5,8	**3,4**	**5,8**
V3	60	128	107	90	71	161	40	31	9	5,2	4,6	3,9	7,5	6,9	6,2	**3,9**	**6,2**
W1	175	375	313	263	206	469	117	90	27	4,6	4,4	3,4	6,9	6,7	5,7	**3,4**	**5,7**
W2	40	86	71	60	47	107	27	21	6	5,1	5,6	3,0	7,5	7,9	5,3	**3,0**	**5,3**
W3	320	685	572	480	377	858	214	165	49	4,6	4,8	3,6	6,9	7,1	5,9	**3,6**	**5,9**
W4	265	567	474	398	313	710	178	137	41	4,8	5,5	4,0	7,2	7,8	6,3	**4,0**	**6,3**
H1	400	856	715	600	472	1072	268	206	62	4,1	3,9	2,7	6,4	6,2	5,0	**2,7**	**5,0**
H2	200	428	357	300	236	536	134	103	31	3,5	4,3	2,2	5,8	6,6	4,5	**2,2**	**4,5**
H3	100	214	179	150	118	268	67	52	15	3,0	4,8	2,0	5,3	7,1	4,3	**2,0**	**4,3**
L1	640	1370	1144	961	755	1715	429	330	99	3,8	4,9	2,9	6,1	7,2	5,2	**2,9**	**5,2**
L2	150	321	268	225	177	402	101	77	23	3,1	5,3	2,8	5,4	7,6	5,1	**2,8**	**5,1**
T1	55	118	98	83	65	147	37	28	8	5,1	6,0	4,4	7,4	8,3	6,7	**4,4**	**6,7**
T2	90	193	161	135	106	241	60	46	14	5,6	6,2	4,8	7,9	8,5	7,1	**4,8**	**7,1**
T3	50	107	89	75	59	134	34	26	8	5,8	6,7	5,1	8,1	9,0	7,4	**5,1**	**7,4**
T4	200	428	357	300	236	536	134	103	31	5,2	6,5	4,7	7,5	8,8	7,0	**4,7**	**7,0**
T5	255	546	456	383	301	683	171	132	39	4,3	5,7	3,8	6,6	8,0	6,1	**3,8**	**6,1**
T6	45	96	80	68	53	121	30	23	7	4,0	6,1	3,8	6,3	8,4	6,1	**3,8**	**6,1**
Totaal	**5.685**	**12.166**	**10.159**	**8.533**	**6.705**	**15.238**	**3.809**	**2.933**	**876**								
								962	**705**								

BügelHajema, Adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP
Vaart NZ 50, 9401 GN Assen **T** 0592 316 206
E info@bugelhajema.nl **W** www.bugelhajema.nl
Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

Bijlage 2 Kaarten verspreiding typische soorten

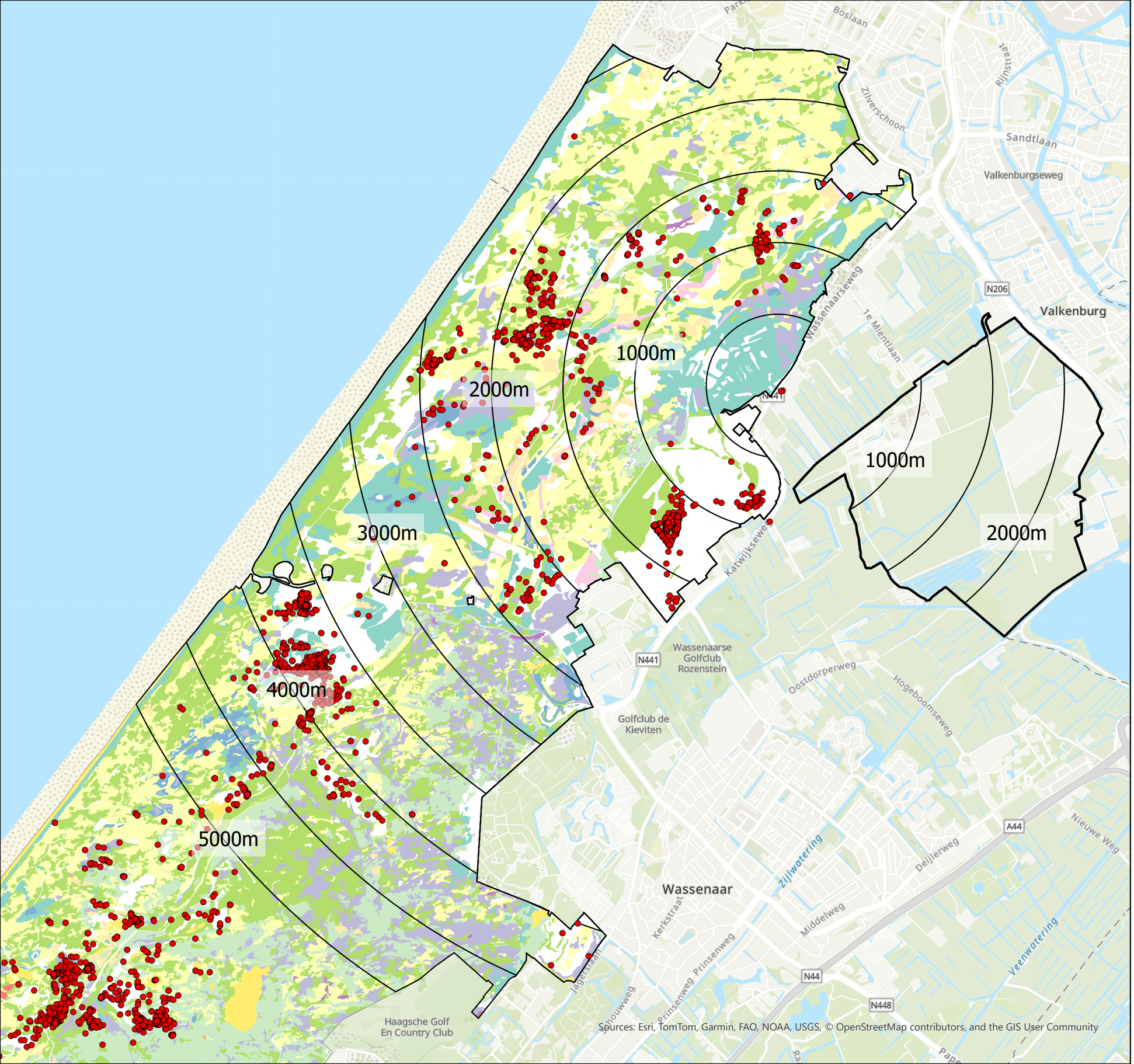
Op 8 figuren in deze bijlage wordt – per typische soort – de verspreiding van een typische soort in beeld gebracht binnen de deelgebieden Pan van Persijn en Berkheide. Hierbij wordt gekeken naar de gebieden in een straal van 5km vanaf de ingang van het Natura 2000-gebied vanuit het plangebied Valkenhorst (worst case bereikbaarheid).

Kaart Bosrietzanger

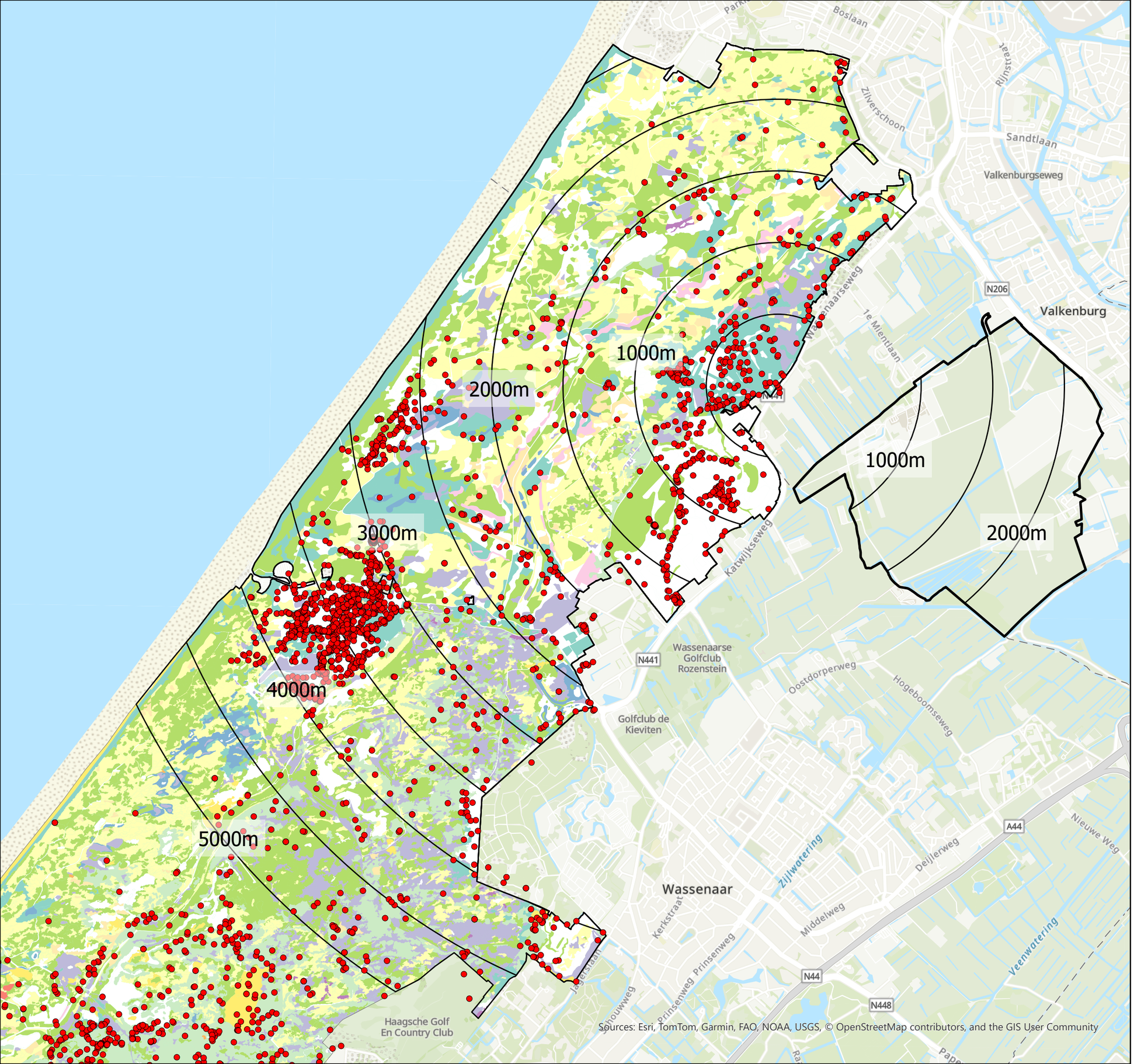
- NDFF-verspreiding Bosrietzanger
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Kaart Dodaars

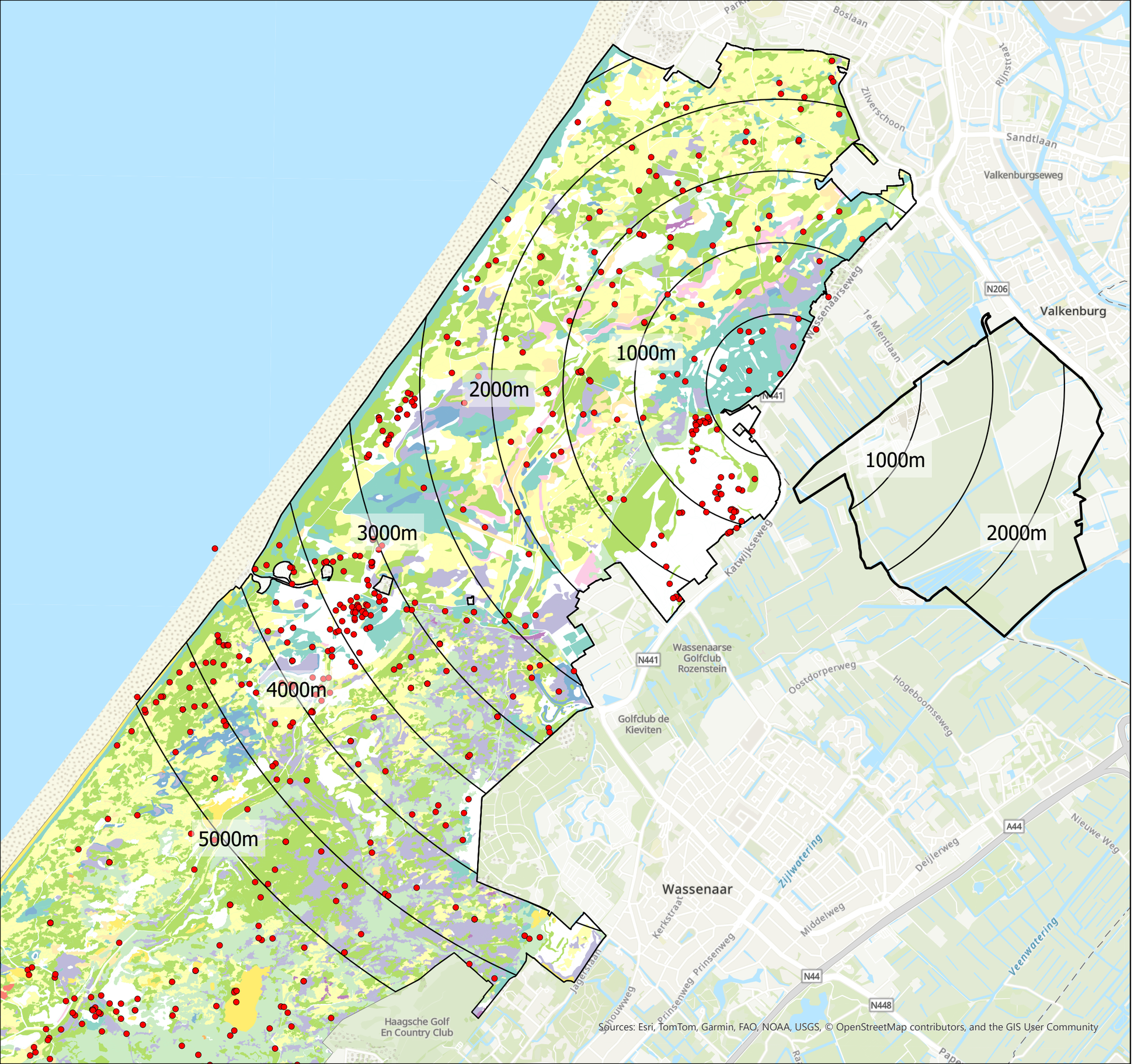
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- NDFF-verspreiding Dodaars

Kaart Grote bonte specht

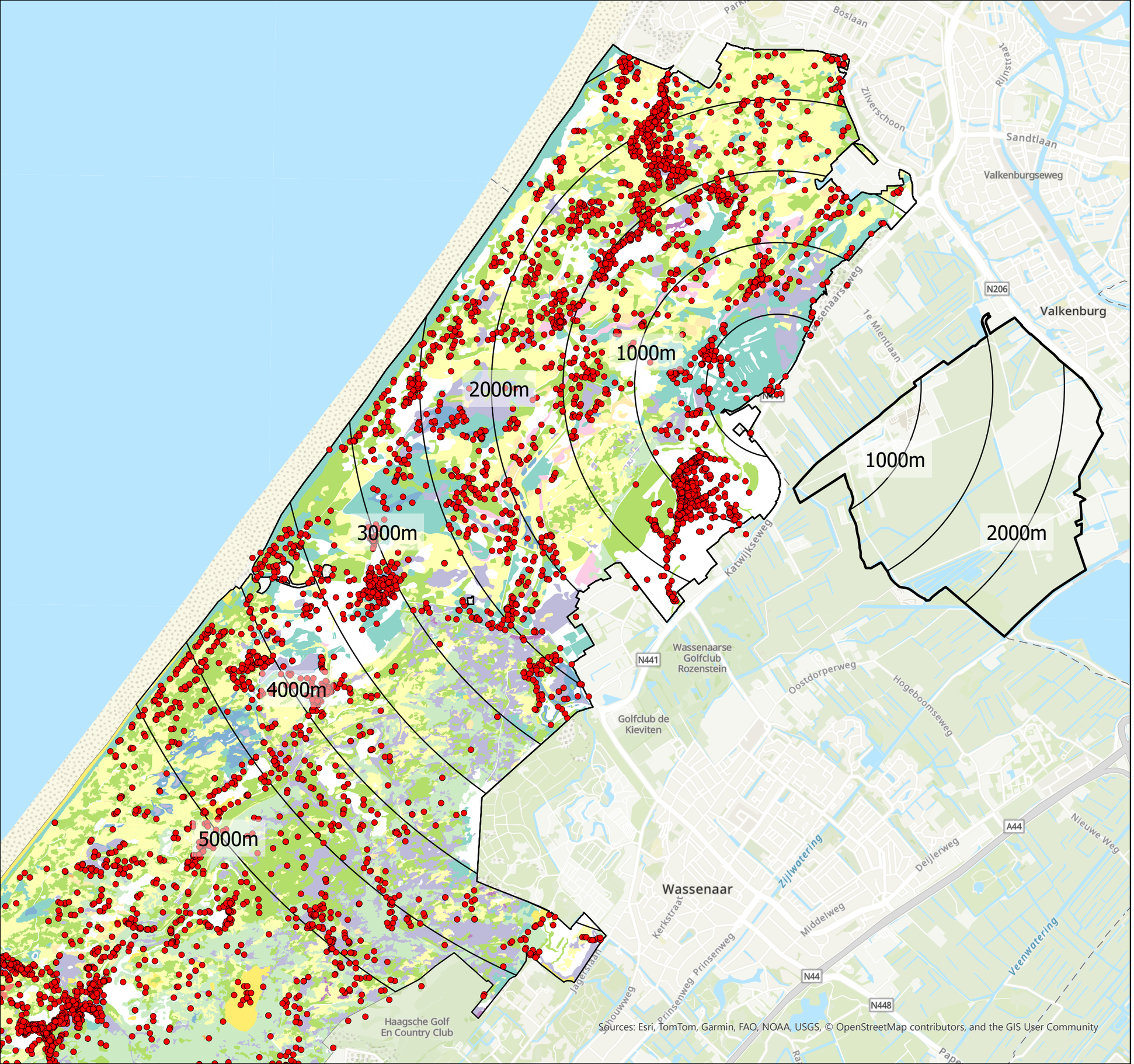
- NDFF-verspreiding Grote bonte specht
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Kaart Houtsnip

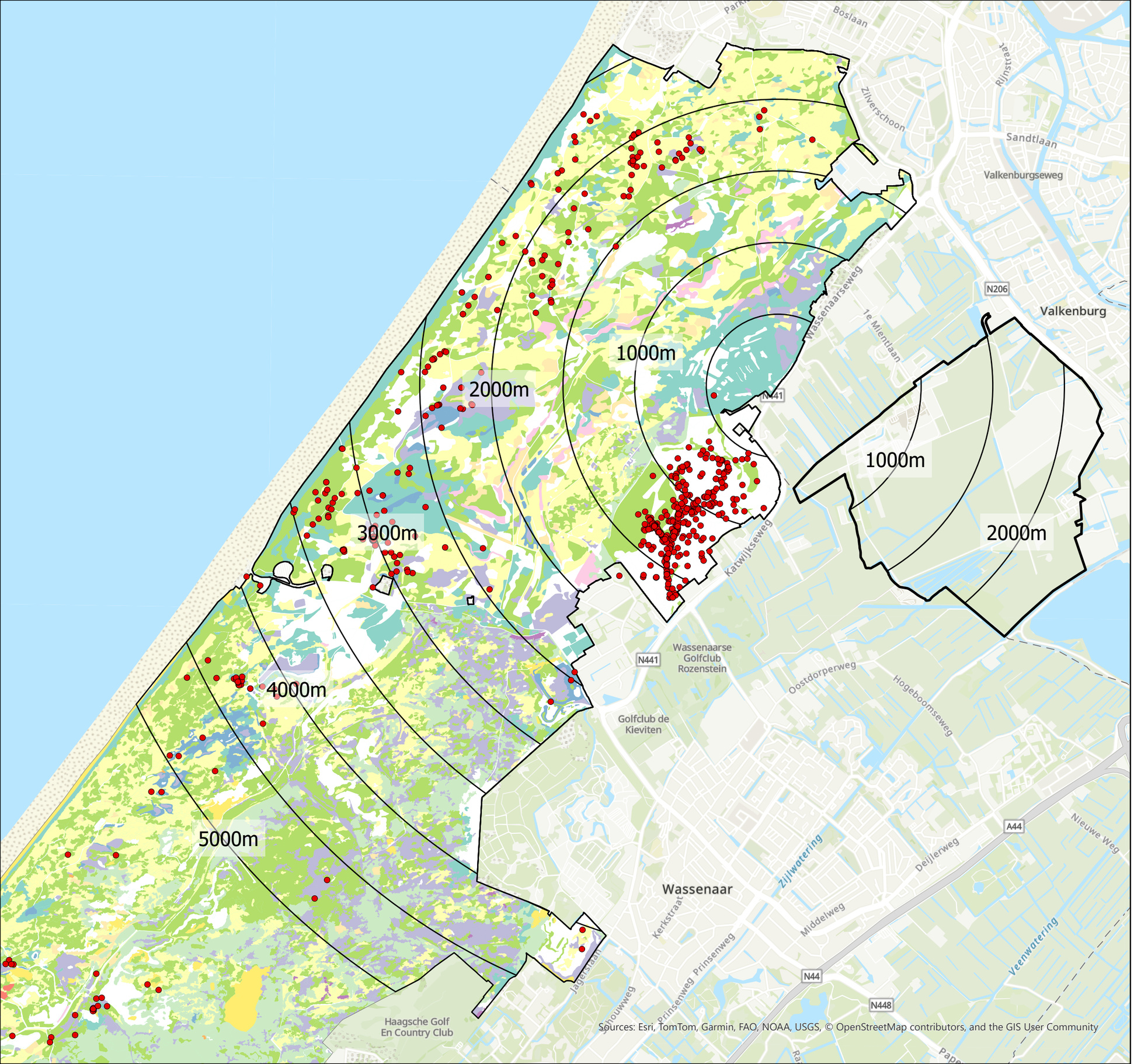
- NDFF-verspreiding Houtsnip
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Kaart Nachtegaal

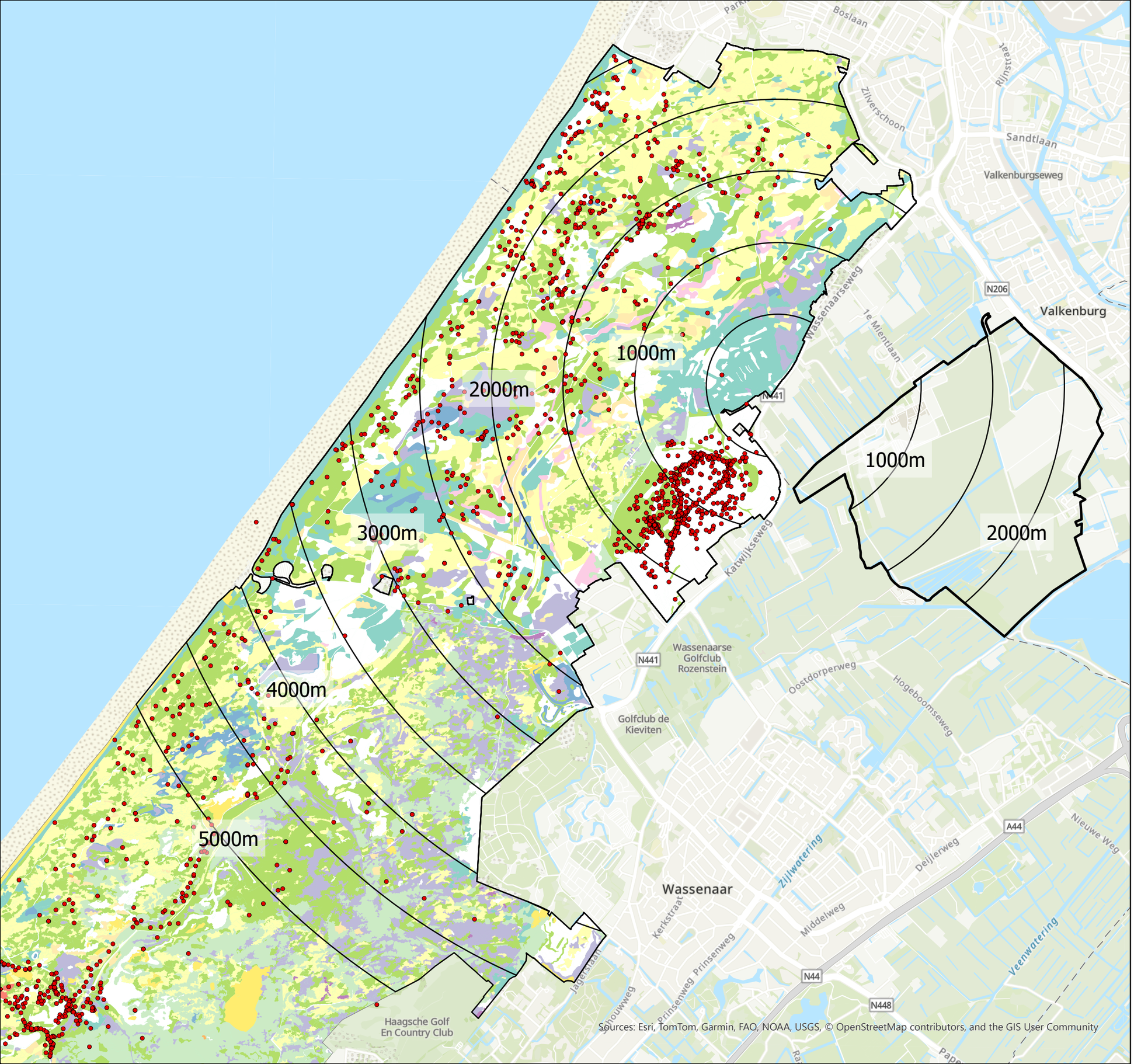
- NDFF-verspreiding Nachtegaal
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Kaart Paapje

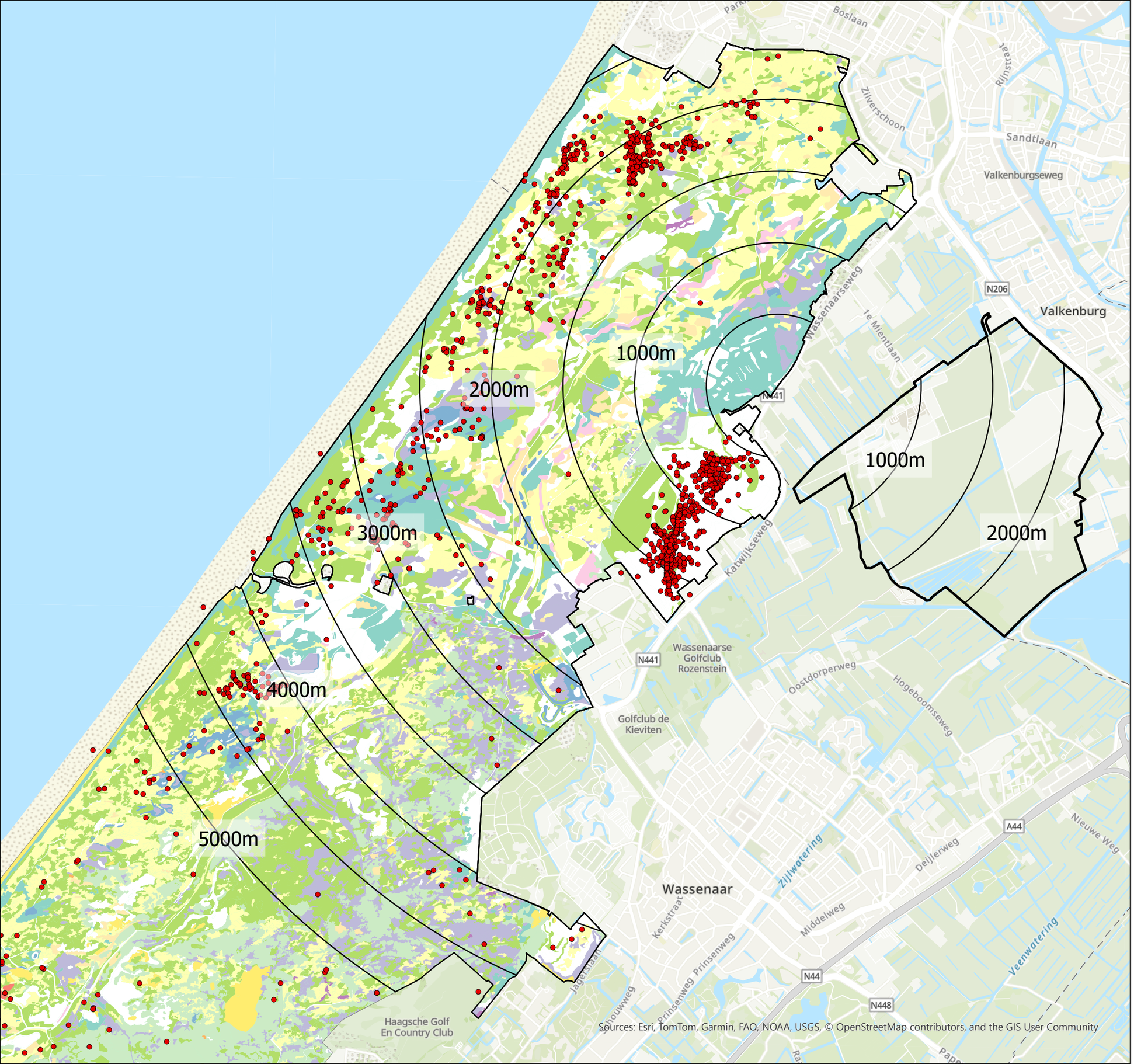
- NDFF-verspreiding Paapje
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Kaart Sprinkhaanrietzanger

- NDFF-verspreiding Sprinkhaanrietzanger
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Kaart Tapuit

- NDFF-verspreiding Tapuit
- LG12 Zoom, mantel, en droog stuweel van de duinen
- H0000 geen habitattype
- H2110 Embryonale duinen
- H2120 Witte duinen
- H2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2160 Duindoornstruwelen
- H2180Abe Duinbossen (droog)
- H2180Ao Duinbossen (droog)
- H2180B Duinbossen (vochtig)
- H2180C Duinbossen (binnenduinrand)
- H2190Ae Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H3140 Kranswierwateren
- H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
- ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)
- ZGH2160 Duindoornstruwelen
- ZGH2180Ao Duinbossen (droog)
- ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Bijlage 3 Hondenbeleid Berkheide, Meijendel

In deze memo (BügelHajema, 2025) worden de regels en voorschriften met betrekking tot het aanlijnen van honden en de opruimplicht van gebieden onderzocht. Hierbij wordt gekeken naar de gebieden in een straal van 5km vanaf de ingang van het Natura 2000 gebied vanuit het plangebied-Valkenhorst (worst case bereikbaarheid).

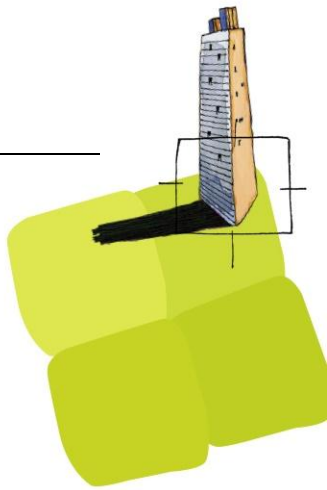
BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Hondenlosloopgebied Berkheide, Meijendel

Opdrachtgever:	Antea	Projectnummer:	P003391

Onderwerp:	Hondenlosloopgebieden Berkheide, Meijendel.
Datum:	13 februari 2025
Auteur:	BügelHajema Adviseurs

BügelHajema, Adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP
Vaart NZ 50, 9401 GN Assen **T** 0592 316 206
E info@bugelhajema.nl **W** www.bugelhajema.nl
Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

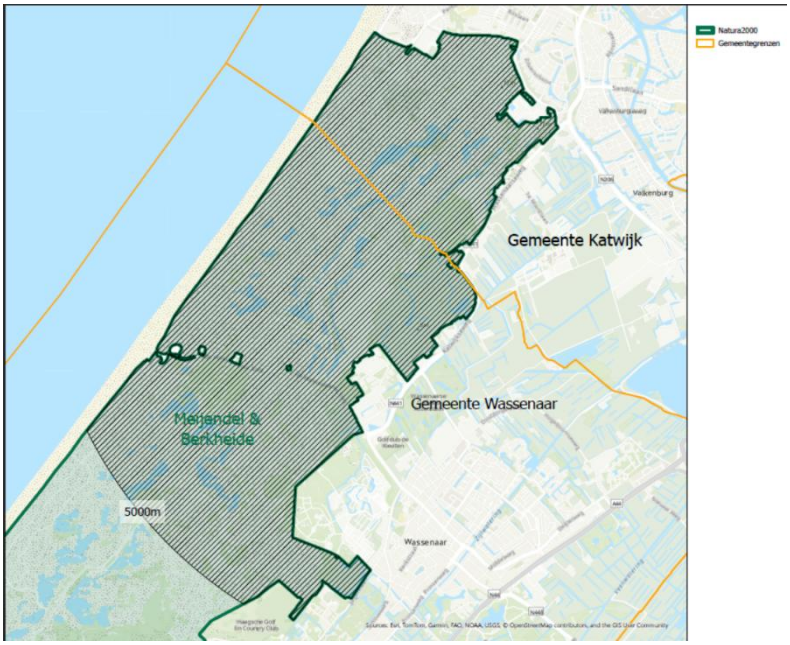
INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 3
2 Aanlijning honden 4
2.1 Berkheide, hondenlosloopgebied tussen Wassenaar en Katwijk 4
2.2 Panbos 4
2.3 Meijendel 5
3 Opruimplicht 6
4 Regels Gemeentes 7
4.1 APV Wassenaar en Katwijk 7
4.1.1 Artikel 2:57 Loslopende honden 7
4.1.2 Artikel 2:58 Verontreiniging door honden 7
4.2 Wassenaar 8
4.2.1 Losloopgebieden 8
4.2.2 Verboden voor honden 8
4.2.3 Strand regels 9
4.3 Katwijk 9
4.3.1 Algemene regels 9
4.3.2 Losloopgebieden 10
4.3.3 Strandregels 10
5 Bronnen 11

1 Inleiding

In deze memo worden de regels en voorschriften met betrekking tot het aanlijnen van honden en de opruimplicht van gebieden onderzocht. Hierbij wordt gekeken naar de gebieden in een straal van 5km vanaf de ingang van het Natura 2000 gebied vanuit het plangebied Valkenhorst (zie Figuur 1).
De vraagstelling is om uit te zoeken welke regels de Natura 2000 gebieden (Berkheide, Meijendel en Panbos) en omliggende gemeentes hebben voor het aanlijnen van honden en als de gebieden een (algemene) opruimplicht hebben.

In hoofdstuk 2 is gekeken naar regels voor de aanlijning van honden en eventuele losloopgebieden inclusief bijbehorende kaarten. Hierbij zijn de sites van Dunea, Staatsbosbeheer en Gemeente Katwijk geraadpleegd. In hoofdstuk 3 zijn de regels wat betreft opruimplicht behandeld. Overige regels komen in hoofdstuk 4 aan de orde.

Figuur 1: N2000 gebied met 5km straal vanuit ingang.

2 Aanlijning honden

2.1 Berkheide, hondenlosloopgebied tussen Wassenaar en Katwijk

Honden mogen los tussen 15 augustus en 15 maart, zolang ze op de paden blijven en gehoorzaam zijn. In het gedeelte waar Schotse Hooglanders grazen moeten honden het hele jaar aan de lijn. (Honden Los in Berkheide te Wassenaar?, z.d.)

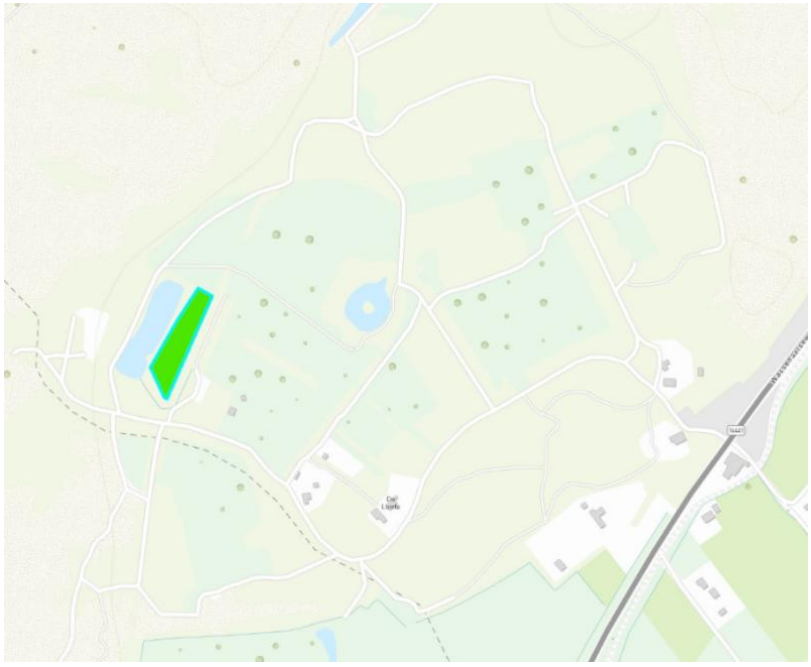
2.2 Panbos

Honden moeten aangelijnd zijn, behalve in het losloopgebied, zie figuur 2.

Figuur 2: Kaart Panbos Kaatwijk (Gemeente Katwijk, 2017)

Hieronder exact het gebied.

Figuur 3: losloopgebied Panbos (ArcGIS)

2.3 Meijendel

Honden moeten overal aangelijnd zijn (Dunea). Hondenkaart Den Haag wordt aangeraden voor losloopgebieden, zie figuur 4 (valt buiten onderzoeksgebied). Hierbij is groen losloopgebied, geel is losloopgebied onder voorwaarden en rood is verboden voor honden.

Figuur 4: Hondenkaart Den Haag (Gemeente Den Haag, 2025)

3 Opruimplicht

Overal is opruimplicht.

4 Regels Gemeentes

4.1 APV Wassenaar en Katwijk

4.1.1 Artikel 2:57 Loslopende honden

1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen:
a. op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak of speelweide of op een andere door het college aangewezen plaats;
b. binnen de bebouwde kom op een openbare plaats en in de zeereep als de hond niet is aangelijnd;
c. buiten de bebouwde kom op een door het college aangewezen plaats als de hond niet is aangelijnd;
d. op de weg als de hond niet is voorzien van een halsband of een ander identificatiemerk dat de eigenaar of de houder duidelijk doet kennen.
2. Het eerste lid, aanhef en onder b is niet van toepassing op de door het college aangewezen plaatsen.
3. Het college kan plaatsen aanwijzen waar het verbod, gesteld in het eerste lid aanhef en onder a niet geldt.
4. Het eerste lid is niet van toepassing op de eigenaar of houder van een hond die speciaal voor deze taak door een officieel erkende hondenschool zijn opgeleid en als hulphond zijn geregistreerd.
(*Gemeenteblad 2024, 446921* | *Overheid.nl* > *Officiële Bekendmakingen*, 2024| Artikel 2:57 Loslopende honden)

4.1.2 Artikel 2:58 Verontreiniging door honden

1.Degene die zich met een hond op een openbare plaats, waaronder de zeereep, begeeft is verplicht er voor te zorgen dat de uitwerpselen van die hond onmiddellijk worden verwijderd.
2.Het eerste lid is niet van toepassing op
a.de eigenaar of houder van een hond die zich vanwege zijn handicap door een hond laat begeleide of zich in een rolstoel voortbeweegt en middels een medische verklaring kan aantonen dat het opruimen van de uitwerpselen voor hem fysiek niet mogelijk is;
b.de eigenaar of houder van een hond die speciaal voor deze taak door een officieel erkende hondenschool zijn opgeleid en als hulphond zijn geregistreerd en middels een medische verklaring aan kan aan tonen dat het opruimen van de uitwerpselen voor hem fysiek niet mogelijk is
3.Het eerste lid is niet van toepassing op door het college aangewezen plaatsen.
(*Gemeenteblad 2024, 446921* | *Overheid.nl* > *Officiële Bekendmakingen*, 2024| Artikel 2:57 Loslopende honden)

4.2 Wassenaar

4.2.1 Losloopgebieden

Voor honden zijn speciale losloopgebieden. Hier geldt dat honden niet aangelijnd behoeven te zijn behalve op de fietspaden:

- Het strand (met uitzondering tussen palen HP 91,50 en 92,75)
- Park De Wittenburg

Naast de losloopgebieden zijn er gebieden waar honden los mogen lopen (behalve op de fietspaden), met de beperking dat het aantal loslopende honden per begeleider is vastgesteld op maximaal 4;

- Park De Paauw;
- Bosstrook bij het Sparrenlaantje;
- Het veld bij de Parklaan (nabij de wethouder Huibregtseschool), omsloten door de Burmanlaan/Clematislaan/Violierenweg en de Parklaan;
- Gedeelte van het Berkheiveld, omsloten door Storm van ´s Gravesandeweg/Kerkhoflaan/ Sophiekehuis/Luciehof/Berkheistraat, naast het marktterrein;
- Bosstrook tussen de Katwijkseweg en het terrein van Duinrell;
- De paden/dijken rondom Weteringbos I en II. Voor wat betreft Weteringbos II tot aan de dam in verband met de kinderboerderij en speelplek voor kinderen;
- Voetpad langs de Zijlwatering gelegen tussen de Hofcampweg en Zuidwijklaan;
- Voetpad langs de Zijlwatering gelegen achter de woningen Van Duivenvoordelaan tussen Van Groeneveltlaan en Bellesteijnlaan;
- Een gedeelte van de wandelroute in de wijk Kerkehout, vanaf het bruggetje bij de volkstuinen tot de Verlengde Wittelaan;
- Kermisterrein aan de Mansveltkade (behoudens trapveldje en ten tijde van evenementen);

Op Landgoed Backershagen geldt naast bovengenoemde beperking (maximaal 4 loslopende honden per begeleider) ook dat tijdens het broedseizoen van 1 maart tot 1 augustus alle honden aangelijnd moeten zijn.

4.2.2 Verboden voor honden

- Op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak of speelweide;
- In de Princessetuin in park De Paauw;
- Begraafplaats Persijnhof;
- In Landgoed de Horsten;

4.2.3 Strand regels

Voor hondenbezitters die overdag met hun hond langs het strand willen wandelen, is een speciaal gedeelte van het strand gereserveerd. Dit deel bereikt u via de strandafgang tussen de strandpalen 91 en 92. Vanaf deze strandafgang tot aan de grens met Katwijk zijn honden toegestaan en mogen ze ook loslopen. Vanaf het parkeerterrein de Kuil staat de hondenuitlaatroute aangegeven. Loop richting Katwijk. De eerste strandopgang (omhoog). Als u op het strand bent mag de hond los in de richting van Katwijk.

Het is op het strand ook toegestaan om achter de strandtenten door te lopen naar het gedeelte op het strand waar honden wel op het strand mogen. Als u met uw hond in de richting van Schevening wilt wandelen volgt u het verharde pad. Voorbij de zeilschool mogen honden los op het strand en aan de waterlijn. Het is wel verboden om voorbij de strandtenten te lopen met honden zowel aangelijnd als los.

Buiten het zomertijdvak (15 mei tot en met 15 september) gelden de regels niet en zijn de honden overal toegestaan.

4.3 Katwijk

4.3.1 Algemene regels

- Honden lopen aan de lijn
- In losloopgebieden hoeft uw hond niet aan de lijn te lopen (zie figuur 5)
- U ruimt altijd de hondenpoep van uw hond op
- Zakjes met hondenpoep kunt u weggooien in de afvalbakken
- U kunt gratis zakjes ophalen bij het gemeentehuis, de milieustraat, dierenspeciaalzaak in Rijnsburg en de receptie van het Zeehospitium
- Honden mogen niet altijd op het strand, hiervoor gelden aparte regels.

4.3.2 Losloopgebieden

Figuur 5: Losloopgebieden Katwijk (Gemeentekaart, z.d.)

4.3.3 Strandregels

1. Van 1 april tot 1 oktober mogen er geen honden, paarden en vissers op het strand tussen 9.00 en 19.00 uur.
   1.1 Uitzondering: als de weersverwachting tussen 9.00-19.00 uur lager is dan 18 graden en/of het regent mogen paarden, honden en vissers ook overdag op het strand.
2. Honden en vissers mogen het hele jaar op het strandgedeelte ten noorden van de uitwatering, strandvak C, naast kitevereniging Airtime. (Zie figuur 3, blz. 3)
3. U hoeft uw hond op het strand niet aan te lijnen.
4. Op het strand geldt ook dat u de hondenpoep moet opruimen!

5 Bronnen

Gemeente Katwijk. (2017). *Pan van Persijn*. https://ebenvloedkatwijk.nl/wp-content/uploads/folder-panbos-2017-hr.pdf

Waarom toegangsvoorwaarden | Dunea Duin & Water. (n.d.). Dunea. https://www.dunea.nl/duinen/toegangsvoorwaarden/waarom-toegangsvoorwaarden

Honden los in Berkheide te Wassenaar? (n.d.). DoggyDating. https://www.doggydating.com/hondenlosloopgebied/berkheide-wassenaar

Ouwehand, J. (n.d.). *Panbos (Pan van Persijn)*. Gemeente Katwijk. https://www.katwijk.nl/recreatie/panbos-pan-van-persijn

Boerderij Meyendel. (2023, September 27). *Duingebied Meijendel - informatie en activiteiten | Boerderij Meyendel*. https://www.meyendel.nl/over-meijendel/

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1800 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright ©
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@anteagroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl